

NATIONELLA CENTRET FÖR
UTBILDNINGSAUTVÄRDERING

LÄRRESULTAT I FINSKA I ÅK 6

Resultat av en utvärdering våren 2018

Carola Åkerlund
Jukka Marjanen
Laura Lepola

LÄRRESULTAT I FINSKA I ÅK 6

Resultat av en utvärdering våren 2018

Carola Åkerlund
Jukka Marjanen
Laura Lepola

Nationella centret för utbildningsutvärdering
Publikationer 6:2019

UTGIVARE Nationella centret för utbildningsutvärdering

OMSLAG OCH TYPOGRAFI Juha Juvonen (orig.) & Sirpa Ropponen (bearbetn.)
OMBRYTNING PunaMusta Oy

ISBN 978-952-206-489-9 hft.
ISBN 978-952-206-490-5 pdf

ISSN 2342-4176 (tryckt)
ISSN 2342-4184 (online)
ISSN-L 2342-4176

www.karvi.fi

TRYCKERI PunaMusta Oy, Tammerfors

© Nationella centret för utbildningsutvärdering

Utgiven av

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU)

Publikationens namn

Lärresultat i finska i åk 6. Resultat av en utvärdering våren 2018

Författare

Carola Åkerlund, Jukka Marjanen och Laura Lepola

I april 2018 utvärderade Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) lärresultaten i finska bland elever i årskurs 6 i den grundläggande utbildningen. I utvärderingen deltog 2 661 elever från 165 finlandssvenska skolor. I utvärderingen deltog 1 596 elever som studerade finska enligt A-lärokursen (**A-finska**) och 1 065 elever som studerade enligt den modersmålsinriktade lärokursen (**mofi**).

För bägge lärokurserna utarbetades skilda utvärderingar som innehöll flervalsuppgifter, uppgifter med öppna svar och produktiva uppgifter inom delområdena *Förmåga att tolka texter* (hör- och läsförståelseuppgifter) och *Förmåga att producera texter* (muntlig och skriftlig produktion). I utvärderingen utvärderades hur väl eleverna nått kunskapsnivån för goda kunskaper som finns angiven i *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014* (LP 2014).

Resultaten granskas ur tre olika synvinklar: region, kommunens språkprofil och elevens kön. Skolorna som deltog i utvärderingen delades in i tre regioner: 1) **södra Finland**, som bestod av skolor i tvåspråkiga kommuner i Södra Finlands regionförvaltningsområde, 2) **västra Finland**, som bestod av skolor i tvåspråkiga och svenskspråkiga kommuner i regionförvaltningsområden i Västra och Inre Finland samt i Sydvästra Finland och 3) **språköskolor**, som bestod av skolor i finskspråkiga kommuner som ordnar grundläggande utbildning på svenska.

Kommunerna är indelade i fyra grupper på basen av kommunens språkprofil:

1) finskspråkiga kommuner där antalet svenskspråkiga är under 10 %, 2) kommuner där 11–50 % är svenskspråkiga (tvåspråkiga kommuner med finskspråkig majoritet), 3) kommuner där 51–80 % är svenskspråkiga (tvåspråkiga kommuner med svenskspråkig majoritet) och 4) svenskspråkiga kommuner där antalet svenskspråkiga är över 80 %.

Eleverna i södra Finland hade i genomsnitt bättre resultat än eleverna i västra Finland i alla delområden. De regionala skillnaderna är större i lärokursen för A-finska än i lärokursen för mofi. Eleverna i språköskolorna hade i genomsnitt samma resultat som eleverna i södra Finland. Skolornas resultat skiljer sig ganska mycket från varandra. Skillnaderna mellan flickors och pojkars resultat är relativt små i båda lärokurserna.

Tolkningsuppgifterna

Nästan hälften av eleverna nådde i medeltal i **hörförståelseuppgifterna** nivån för goda kunskaper A2.1. Resultatet i södra Finland var i genomsnitt bättre än i västra Finland. I de mer finskspråkiga kommunerna i södra Finland (svenskhetsgrad under 50 %) nådde nästan 80 % av eleverna nivån för goda kunskaper, medan det var betydligt färre elever i västra Finland i kommuner med samma svenskhetsgrad som nådde motsvarande kunskapsnivå.

Läsförståelsen var det svagaste delområdet. I genomsnitt nådde en tredjedel av eleverna nivån för goda kunskaper A2.1. Södra Finland klarade sig bättre än västra Finland, då cirka hälften av eleverna i södra Finland nådde kunskapsnivån för goda kunskaper, medan cirka en femtedel av eleverna i västra Finland nådde samma nivå. De mer finskspråkiga kommunerna i södra Finland hade ett bättre resultat, cirka 60 % av eleverna nådde nivån för goda kunskaper. I kommuner med svenskhetsgrad 51–80 % var skillnaderna mellan södra och västra Finland liten. I de mest svenskspråkiga kommunerna i västra Finland nådde bara 12 % av eleverna nivån för goda kunskaper.

De produktiva uppgifterna

Eleverna lyckades bäst i **muntlig produktion**. I genomsnitt nådde cirka 60 % av eleverna nivån för goda kunskaper A1.3. Elever i kommuner med svenskspråkig majoritet i västra Finland klarade sig väl i muntlig produktion, då i genomsnitt drygt hälften av eleverna nådde nivån för goda kunskaper. I **skriftlig produktion** nådde i genomsnitt 41 % av eleverna nivån för goda kunskaper A1.3. Eleverna i de mer finskspråkiga kommunerna i södra Finland lyckades bäst i skriftlig produktion: cirka 60 % av eleverna nådde nivån för goda kunskaper. Sjätteklassisterna i kommuner med svenskspråkig majoritet (svenskhetsgrad 51–80 %) i västra Finland presterade bättre i skrivuppgiften än sina jämnåriga i kommuner med svenskspråkig majoritet i södra Finland.

I lärokursen för A-finska är skolornas andel i variansen stor, speciellt i hör- och läsförståelse, där resultatet varierar med 34 % i hörförståelse och 39 % i läsförståelse. Regionerna och kommunens språkprofil förklarar en del av variansen mellan skolornas resultat. Då man beaktar region och kommunens språkprofil, är skolornas andel i den totala variansen 20 % i hörförståelse och 21 % i läsförståelse.

Mofi

Tolkningsuppgifterna

I **hörförståelseuppgifterna** nådde nästan 60 % av eleverna nivån för goda kunskaper (B1.1). Skillnaderna mellan skolornas resultat var små i hörförståelse. I västra Finland är resultatet i medeltal svagare än i södra Finland. Språkskolornas resultat skiljer sig inte statistiskt signifikant från resultatet i södra Finland. I **läsförståelseuppgifterna** klarade sig eleverna sämre, en tredjedel av eleverna nådde i medeltal nivån för goda kunskaper. Regionala skillnader fanns i läsförståelseuppgifterna förvånande nog enbart i kommuner med finskspråkig majoritet (svenskhetsgrad 11–50 %). I södra Finland nådde 31 % av eleverna nivån för goda kunskaper medan i västra Finland nådde 22 % av eleverna motsvarande nivå.

De produktiva uppgifterna

Eleverna lyckades väl i **muntlig produktion**. Tre fjärdedelar av eleverna nådde i de muntliga uppgifterna nivån för goda kunskaper A2.2. Flera elever nådde till och med en högre kunskapsnivå. Bästa resultatet finns i mer svenskspråkiga kommuner (svenskhetsgrad 51–80 %) i södra Finland där i genomsnitt 80 % av eleverna nådde nivån för goda kunskaper. Svagaste resultaten finns i tvåspråkiga kommuner med finskspråkig majoritet (svenskhetsgrad 11–50 %) där knappt 70 % av eleverna nådde i genomsnitt nivån för goda kunskaper. I **skriftlig produktion** nådde i medeltal ungefär hälften av eleverna nivån för goda kunskaper. En tredjedel av eleverna nådde till och med en högre kunskapsnivå (B1.1). Eleverna i södra Finland och språkskolorna lyckades i genomsnitt bättre i de skriftliga uppgifterna än eleverna i västra Finland.

I lärokursen för mofi varierade skillnaderna mellan skolornas resultat (3–27 %) beroende på vilket delområde man granskar. I tolkningsuppgifterna var variansen under 10 %, i de produktiva uppgifterna över 20 %.

Bakgrundsinformation

I samband med utvärderingen fick eleverna, lärarna och rektorerna besvara en enkät. Cirka hälften av alla sjuåringar som deltog i utvärderingen hade börjat läsa finska redan i årskurs 1. Elever som läste lärokursen i mofi kom huvudsakligen från tvåspråkiga hem. Cirka 90 % av lärarna som undervisade i finska i årskurs 6 hade någon form av lärarbehörighet (klasslärare, ämneslärare, speciallärare) och lång arbetserfarenhet. Av lärarna hade 68 % klasslärarbehörighet. Drygt hälften av lärarna uppgav att de aldrig använde nivåskalorna som finns i *Den gemensamma europeiska referensramen för språk: lärande, undervisning och bedömning* i sin undervisning och bedömning.

Eleverna svarade bland annat på frågor gällande sin inställning till skolan och deras språkanvändning på fritiden. Sjuåringarna ansåg att läroämnet finska är ett nyttigt ämne. Flickorna ansåg att ämnet är en aning nyttigare än pojkarna. Flickorna läste också mer på fritiden än pojkarna.

De sjätteklassister som ansåg att finska är ett nyttigt ämne lyckades bättre i utvärderingsuppgifterna än de som ansåg att de inte har så stor nytta av läroämnet finska. Att tycka om läroämnet finska hade ett samband med resultatet i utvärderingen för elever som läser A-finska. För elever som läser lärokursen i mofi fanns inget samband mellan elevernas prestationer i utvärderingsuppgifterna och att tycka om läroämnet. Användning av finska på fritiden hade ett positivt samband med elevernas prestationer i båda lärokurserna. Ju mer eleverna använde finska på fritiden, desto bättre lyckades de i utvärderingsuppgifterna.

Ämnesord: grundläggande utbildning, utvärdering, lärresultat, A- finska, modersmålsinriktad finska, kunnande, förmåga att tolka texter, hörförståelse, läsförståelse, förmåga att producera texter, muntlig produktion, skriftlig produktion, regionala skillnader

Julkaisija

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (KARVI)

Julkaisun nimi

Lärresultat i finska i åk 6. Resultat av en utvärdering våren 2018

Tekijät

Carola Åkerlund, Jukka Marjanen ja Laura Lepola

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) arvioi toisen kotimaisen kielen (finska) oppimistuloksia ruotsinkielisen perusopetuksen kuudennella luokalla huhtikuussa 2018. Arviointiin osallistui kaikkiaan 2661 oppilasta 165 koulusta. Oppilaista 1 596 opiskelee suomea toisena kotimaisena kielenä A-oppimäärän mukaisesti (jatkossa **A-finska**) ja 1 065 opiskelee suomea kaksikielisille tarkoitetun äidinkielenomainen suomi -oppimäärän (*modersmålsinriktad finska*) mukaisesti (jatkossa **mofi**).

Molempien oppimäärien arvioinnit sisälsivät monivalinta- ja avotehtäviä sekä tuottamistehtäviä osa-alueilta *Taito tulkeita tekstejä* (kuullun ja luetun ymmärtämistä) ja *Taito tuottaa tekstejä* (suullista ja kirjallista tuottamista). Arvioinnissa tarkasteltiin, miten hyvin kuudesluokkalaiset ovat saavuttaneet Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 mukaisen hyvän osaamisen tason.

Tuloksia tarkastellaan kolmesta eri näkökulmasta: alueet, kuntien kielijakauma ja oppilaan sukupuoli. Arviointiin osallistuneet koulut jaettiin kolmeen eri alueryhmään: 1) alueeseen **eteläinen Suomi** kuuluvat kaksikielisten kuntien koulut Etelä-Suomen aluehallintovirastoalueelta, 2) alueeseen **läntinen Suomi** kuuluvat kaksikielisten ja ruotsinkielisten kuntien koulut Länsi- ja Sisä-Suomen sekä Lounais-Suomen aluehallintovirastoalueelta. 3) Kolmanteen ryhmään kuuluvat sellaiset suomenkielisten kuntien ruotsinkieliset koulut, jotka järjestävät ruotsinkielistä perusopetusta. Tästä ryhmästä käytetään nimitystä **kielisaarekekoulut** (språköskolor). Kunnat jaettiin neljään ryhmään kuntien ruotsinkielisyysasteen mukaisesti: 1) suomenkieliset kunnat, joissa alle 10 % asukkaista on ruotsinkielisiä, 2) kunnat, joissa 11–50 % on ruotsinkielisiä (kaksikieliset kunnat, joissa enemmistö on suomenkielisiä), 3) kunnat, joissa 51–80 % on ruotsinkielisiä (kaksikieliset kunnat, joissa enemmistö on ruotsinkielisiä) ja 4) ruotsinkieliset kunnat, joissa yli 80 % on ruotsinkielisiä.

Eteläisen Suomen oppilailla oli keskimäärin parempi tulos kaikilla osa-alueilla kuin läntisen Suomen oppilailla. Alueelliset erot olivat A-finskan oppimäärässä suuremmat kuin mofin oppimäärässä. Kielisaarekekoulujen oppilaat ja eteläisen Suomen oppilaat ylsivät suurin piirtein samaan tulokseen. Koulujen väliset tulokset erosivat melko paljon toisistaan. Tyttöjen ja poikien väliset erot olivat suhteellisen pieniä molemmissa oppimäärissä.

Tulkitsemistehtävät

Kuullun ymmärtämistehtävissä oppilaista melkein puolet ylsi hyvän osaamisen taitotasolle A2.1. Eteläisen Suomen tulos oli keskimäärin parempi kuin läntisen Suomen. Eteläisen Suomen kunnissa, joissa on suomenkielinen enemmistö (vähintään 50 %), melkein 80 % oppilaista ylsi hyvän osaamisen tasolle, kun taas oppilaat läntisen Suomen vastaavista suomenkielisistä kunnista saivat heikomman tuloksen.

Luetun ymmärtämisessä oppilaat saivat heikoimman tuloksen verrattuna muihin osa-alueisiin. Keskimäärin kolmannes oppilaista ylsi hyvän osaamisen taitotasolle A2.1. Eteläisen Suomen oppilaista tälle tasolle ylsi noin puolet, läntisen Suomen oppilaista vain noin viidennes. Suomenkielisemmissä kunnissa tulos oli keskimääräistä parempi: noin 60 % oppilaista ylsi tavoitetasolle. Kunnissa, joissa ruotsinkielisyysaste on 51–80 %, ei tuloksissa juuri ollut eroja eteläisen ja läntisen Suomen välillä. Läntisen Suomen ruotsinkielisimmässä kunnissa vain 12 % oppilaista saavutti hyvän osaamisen tason.

Tuottamistehtävät

Oppilaat osasivat parhaiten **suullisen tuottamisen** tehtäviä, jossa keskimäärin noin 60 % oppilaista saavutti hyvän osaamisen tason A1.3. Oppilaat kunnista, joissa on ruotsinkielinen enemmistö, saivat hyvän tuloksen, reilut puolet oppilaista saavutti hyvän osaamisen tason. **Kirjallisessa tuottamisessa** hyvän osaamisen taitotasolle A1.3 ylsi 41 % oppilaista. Parhaaseen tulokseen ylsivät oppilaat eteläisen Suomen suomenkielisemmistä kunnista. Heistä noin 60 % ylsi hyvän osaamisen taitotasolle. Ruotsinkielisemmissä kunnissa (ruotsinkielisyysaste 51–80 %) läntisen Suomen kuu-desluokkalaiset saivat paremman tuloksen kirjoitustehtävässä kuin eteläisen Suomen ikätoverinsa.

A-finskan oppimäärässä koulujen väliset erot ovat varsin merkittävät, etenkin kuullun ja luetun ymmärtämisessä. Koulujen osuus tulosten kokonaisvaihtelusta oli 34 % kuullun ymmärtämisessä ja jopa 39 % luetun ymmärtämisessä. Alueen ja koulun sijaintikunnan ruotsinkielisyysaste selittävät osan koulujen välisistä eroista. Jos alueelliset erot ja kuntien ruotsinkielisyysaste otetaan huomioon, koulujen osuus vaihtelusta on kuullun ymmärtämisessä 20 % ja luetun ymmärtämisessä 21 %.

Mofi

Tulkitsemistehtävät

Kuullun ymmärtämisessä melkein 60 % oppilaista ylsi hyvän osaamisen taitotasolle (B1.1). Koulujen väliset erot olivat kuullun ymmärtämisessä pienet. Läntisessä Suomessa tulokset olivat keskimäärin heikommat kuin eteläisessä Suomessa. Kielisaarekekoulujen ero eteläisen Suomen oppilaisiin ei ollut tilastollisesti merkitsevä. **Luetun ymmärtämisessä** oppilaat selviytyivät heikommin: noin kolmannes oppilaista ylsi hyvän osaamisen tavoitetasolle. Alueellisia eroja luetun ymmärtämisessä löytyi ainoastaan niistä kunnista, joissa on suomenkielinen enemmistö (ruotsinkielisyysaste 11–50 %). Hyvän osaamisen tasolle ylsi 31 % eteläisen Suomen kuntien oppilaista ja vain 22 % läntisen Suomen oppilasta.

Tuottamistehtävät

Oppilaat onnistuivat hyvin **suullisessa tuottamisessa**. Kolme neljäsosaa oppilaista ylsi hyvän osaamisen taitotasoon suullisessa tehtävissä (A2.2). Useat oppilaat ylsivät jopa tätä paremmalle taitotasolle. Parhaan tulokset saavuttivat eteläisen Suomen ruotsinkielisemmät kunnat (51–80 %), joissa keskimäärin 80 % oppilaista ylsi hyvän osaamisen taitotasolle. Heikoimmat tulokset löytyivät suomenkielisissä kunnissa (ruotsinkielisyysaste 11–50 %), joissa vajaat 70 % oppilaista ylsi hyvän osaamisen taitotasolle.

Kirjallisessa tuottamisessa noin puolet oppilaista ylsi hyvän osaamisen tavoitetasolle (A2.2). Kolmannes oppilaista ylsi kirjallisessa tuottamisessa jopa korkeammalle taitotasolle (B1.1). Eteläisen Suomen ja kielisaarekekoulujen oppilaat onnistuivat keskimäärin paremmin kuin läntisen Suomen oppilaat kirjallisissa tehtävissä.

Mofi-oppimäärässä koulujen osuus tulosten hajonnasta vaihteli osa-alueen mukaan (3–27 %). Erot olivat alle 10 % tulkitsemistehtävissä ja yli 20 % tuottamistehtävissä.

Taustatietoa

Arvioinnin yhteydessä oppilaat, opettajat ja rehtorit vastasivat taustakysymyksiin. Noin puolet arvioinnissa mukana olleista kuudesluokkalaisista oli aloittanut suomen kielen opiskelun jo ensimmäisellä luokalla. Oppilaat, jotka opiskelivat mofi-oppimäärää tulivat pääsääntöisesti kaksikielisistä kodeista. Noin 90 %:lla opettajista oli jonkinlainen opettajan pätevyys (luokanopettaja, aineen opettaja, erityisopettaja). Enemmistö oli luokanopettajia (68 %). Yli puolet opettajista vastasi, ettei käytä opetuksessaan eurooppalaisen viitekehyksen taitotasoa.

Oppilaat saivat vastata muun muassa kysymyksiin, jotka koskivat heidän asennettaan koulunkäyntiin sekä suomen kielen käyttöön vapaa-ajallaan. Kuudesluokkalaiset pitivät suomen kieltä hyödyllisenä oppiaineena. Tytöt pitivät finskaa oppiaineena jonkin verran hyödyllisempänä kuin pojat. He myös pitivät oppiaineesta hieman enemmän kuin pojat. Vapaa-ajan lukuharrastus oli tytöillä yleisempi kuin pojilla.

Ne kuudesluokkalaiset, joiden mielestä suomen kieli on hyödyllinen oppiaine, suoriutuivat paremmin arviointitehtävissä kuin ne, joiden mielestä oppiaine ei ole niin hyödyllinen. Oppiaineesta pitämällä oli positiivinen yhteys oppilaan suoritukseen A-finskan -oppimäärässä. Mofin-oppimäärässä ei vastaavaa yhteyttä ollut. Suomen kielen käytöllä vapaa-ajalla oli positiivinen yhteys oppilaiden osaamiseen molemmissa oppimäärissä. Mitä enemmän oppilas puhuu vapaa-ajallaan suomea, sitä paremmin hän selvisi tehtävistä.

Asiasanat: perusopetus, arviointi, oppimistulos, suomi toisena kotimaisena kielenä, äidinkielenomainen suomi, taito tulita tekstejä, kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen, taito tuottaa tekstejä, suullinen tuotanto, kirjallinen tuotanto, alueelliset erot

Publisher

Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC)

Title of publication

Lärresultat i finska i åk 6. Resultat av en utvärdering våren 2018

Authors

Carola Åkerlund, Jukka Marjanen and Laura Lepola

In April 2018, The Finnish Education Evaluation Centre (Karvi) evaluated the learning outcomes in the second official language (A-finska) among sixth-grade students who received basic education in Swedish. A total of 2,661 students from 165 schools participated in the study. 1,596 students studied Finnish as a second official language (**A-finska**), and 1,065 studied Finnish according to the bilingual syllabus *modersmålsinriktad finska* (**Mofi**).

Evaluations of both syllabuses included multiple choice and open assignments as well as production tasks in the areas *Ability to interpret texts* (listening and reading comprehension) and *Ability to produce texts* (oral and written production). The evaluation assessed how well the sixth-graders had achieved a good level of competence according to the core curriculum for basic education framework 2014.

The results were evaluated from three different perspectives: regions, municipal language distribution and gender. The schools participating in the evaluation were divided into three different groups: 1) **Southern Finland** included schools from the bilingual municipalities covered by the Regional State Administrative Agency for Southern Finland, 2) **Western Finland** group included schools of bilingual and Swedish-speaking municipalities in the areas of the Regional State Administrative Agency for Western and Inland Finland and the Regional State Administrative Agency for Southwestern Finland. 3) The third group included Swedish-speaking schools in Finnish-speaking municipalities that provide basic education in Swedish. For this group, we use the name '**other regional language schools**' (Språköskolor in Swedish). Municipalities were divided into four groups according to the number of residents speaking Swedish: 1) Finnish-speaking municipalities with less than 10 % Swedish-speaking residents, 2) Municipalities where 11–50 % of residents are Swedish-speaking (bilingual municipalities where the majority is Finnish), 3) Municipalities where 51–80 % of residents are Swedish-speaking (bilingual municipalities where the majority is Swedish) and 4) Swedish-speaking municipalities where over 80 % of residents are Swedish-speaking.

On average, students in Southern Finland achieved better results in all the evaluation areas than students in Western Finland. Regional differences were higher in the A-finska syllabus than in the Mofi syllabus. Students in the other regional language schools and students in Southern Finland achieved roughly the same results. The results between schools differ quite a lot. The differences between girls and boys are relatively small in both syllabuses.

A-finska

Interpretation tasks

Almost half of the students in the **listening comprehension tasks** achieved a good skills level of A2.1. The results in Southern Finland were on average better than in Western Finland. In the municipalities of Southern Finland where there is a majority of Finnish-speaking residents (over 50 %), almost 80 % of students achieved a good level of competence, whilst students from the corresponding Finnish-speaking municipalities in Western Finland received a poorer result.

The students achieved the poorest results in **reading comprehension**, compared to other areas. On average, one third of students achieved a good skills level of A2.1. About half of the students in Southern Finland achieved the target level whilst only about one-fifth of the students in Western Finland achieved the same level. In Finnish-speaking municipalities, the results were better than average, with about 60 % of students achieving the target level. In municipalities with a Swedish-speaking majority of 51–80 %, there were hardly any differences between Southern and Western Finland. In the Swedish-speaking municipalities of Western Finland, only 12 % of students achieved a good level of competence.

Production tasks

Students performed best in **oral production**, with an average of around 60 % of students achieving a good skill level of A1.3. Students from municipalities with a Swedish-speaking majority achieved a good result, with over half of the students achieving a good level of competence. 41 % of students achieved a good skills level of A1.3. in **written production**. The best results were achieved by students from predominately Finnish-speaking municipalities in Southern Finland, where about 60 % of students achieved a good skill level. In the Swedish-speaking municipalities of Western Finland (percentage of Swedish-speaking residents 51–80 %), the sixth-graders achieved a better result in writing than their peers in Southern Finland in corresponding municipalities.

In the A-finska syllabus, the differences between schools are quite significant, especially in listening and reading comprehension. Differences between schools accounted for 34 % of the total variation in results in listening comprehension and up to 39 % in reading comprehension. The numbers of Swedish-speaking residents in the region and in the school location explain some of the differences between schools. If the regional differences and the number of Swedish-speaking residents in the municipalities are taken into account, differences between schools account for 20 % of the variation in listening comprehension and 21 % in reading comprehension.

Mofi

Interpretation tasks

Nearly 60 % of students reached a good skill level of B1.1 in **listening comprehension**. The differences between the schools were small in listening comprehension. In Western Finland, the results were on average poorer than in Southern Finland. The differences between other regional language schools in Southern Finland were not statistically significant. The students did less well in **reading comprehension**, with on average, about one third of the students achieving the target level of good skills. Regional differences could be found only in those municipalities with a Finnish-speaking majority (11–50 % Swedish-speaking). 31 % of students in the Southern Finland municipality had a good level of competence and, respectively, in Western Finland, 22 % of students achieved the same level.

Production tasks

Students performed well in **oral production**. Three-quarters of students achieved a good skill level of B1.1 in oral tasks. Several students even achieved a higher level of skill. The best results were achieved by Swedish-speaking municipalities in Southern Finland (51–80 % Swedish-speaking), where on average 80 % of students reached a good skill level. The poorest results were found in Finnish-speaking municipalities (11–50 % Swedish-speaking), where less than 70 % of students achieved a good skill level.

In **written production**, about half of the students achieved a good skill level. One-third of the students achieved an even higher level in writing than the target level of B1.1. On average, students from Southern Finland and other regional language schools performed better than students in Western Finland in their written assignments.

In the **Mofi** syllabus, the differences between schools vary depending on the area (3–27 %). The differences were less than 10 % in interpretation tasks and over 20 % in production tasks.

Background information

During the evaluation, students, teachers and principals answered background questions. Approximately half of the sixth-graders who participated in the evaluation had begun studying Finnish in the first grade. Students who studied the Mofi syllabus came mainly from bilingual families. About 90 % of the teachers had a teacher qualification (class teacher, subject teacher, special needs teacher). The majority were class teachers (68 %). More than half of the teachers felt that they do not use the skill levels of the European reference framework in their teaching.

Among other questions, students were asked about their attitude to schooling and the use of Finnish language in their spare time. The sixth-grade students considered Finnish as a useful subject. More girls than boys considered Finnish to be a useful subject. They also liked the subject a little more than the boys liked it. Reading for leisure was more common with girls than with boys.

Those sixth-grade students who think Finnish is a useful subject performed better in the assessment than those who thought the subject was not so useful. Liking the subject had a positive connection to the students' performance in the A-finska syllabus. There was no similar link in the Mofi syllabus. The use of Finnish in their free time had a positive connection to students' skills in both syllabuses. The more the students spoke Finnish in their free time, the better they were able to complete the evaluation tasks.

Keywords: Basic education, evaluation, learning outcomes, Finnish as a second official language, native Finnish, skills to interpret texts, listening comprehension, reading comprehension, skills to produce texts, oral production, written production, regional differences

Innehåll

Sammandrag	3
Tiivistelmä	7
Summary	11
Förord	17
1 Inledning	21
1.1 Läroplansgrunderna 2014 i läroämnet finska	23
1.2 Tidigare utvärderingar i läroämnet finska.....	25
2 Utvärderingens utgångspunkt och syfte	29
2.1 Syftet med utvärderingen	30
2.2 Deltagare	31
2.3 Delområden och fokus i uppgifterna	33
2.4 Det digitala systemet	34
2.5 Analysmetoder	37
3 Resultat	43
3.1 Resultat i A-finska	44
3.2 Jämförelse av resultatet i A-finska med bakgrundsvariabler	58
3.3 Resultat i mofi.....	65
3.4 Jämförelse av Mofi-resultat med bakgrundsvariabler	79
4 Utvärderingens tillförlitlighet	87
4.1 Uppgifternas lämplighet för målgruppen	89
4.2 Bedömning	91
4.3 Respons efter utvärderingen.....	93
5 Bakgrundsinformation	99
5.1 Information om elevernas skolgång och vardag	100
5.2 Information om undervisningen i finska	102
5.3 Information om skolorna	106

6 Slutsatser och utvecklingsförslag109

7 Bilagor 115

8 Källor 119

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) genomförde i april 2018 en utvärdering av lärresultat i finska i årskurs 6 som ingick i NCU:s utvärderingsplan för åren 2016–2019. Enligt Grunderna för läroplanen i den grundläggande utbildningen 2014 (LP2014) infaller det första etappmålet i finska i slutet av årskurs 6. Läroämnet finska undervisas som två skilda lärokurser: finska som A-språk (A-finska) och finska med modersmålsinriktning (mofi). Båda lärokurserna har egna mål i LP 2014. I den här rapporten presenteras resultaten i läroämnet finska i årskurs 6 i de båda lärokurserna.

Undertecknad har ansvarat för planeringen av utvärderingen. Planeringen av det digitala systemet gjordes i tätt samarbete med Laura Pihala, projektchef för det digitala arbetet i NCU. Specialexpert Jukka Marjanen har ansvarat för metoder och analyser av resultaten. Som utvärderingsassistent fungerade i början Mika Puukko som hjälpte till med praktiska arrangemang. Laura Lepola tog över arbetet som utvärderingsassistent och till hennes arbetsuppgifter hörde även de elektroniska enkäten till rektorer och lärare samt inmatning av skolorna i det digitala systemet. Andra personer vid NCU har även hjälpt till med utvärderingen i olika skeden av projektet.

En sakkunniggrupp sammankallades som tillsammans skapade ramarna för utvärderingen. Medlemmarna i sakkunniggruppen konstruerade även uppgiftsförslag som lämpade sig för målgruppen. Alla medlemmar i gruppen har erfarenhet av undervisning i finska i årskurs 6. I gruppen ingick följande personer: Maria Heikel (FM finska, Nagu), Karita Markusas (rektor, Lovisa), Kerstin Niemelä (FM finska, Helsingfors), Johanna Rehnström (FM finska, Ekenäs), Charlotta Uusitalo (klasslärare, Karleby) och Camilla Wisur-Heikkilä (FM finska, Kimito).

Ett varmt tack till alla personer vars ämneskunskaper, digitala kunskaper och kunskaper om undervisningen i årskurs 6 har bidragit till att projektet framskred väl. Speciellt förtjänstfullt har de sakkunniga kunnat möta de utmaningar som en digital utvärdering i process medför. Ett särskilt tack till Kerstin Niemelä som har delat med sig av sin tid för projektet och bidragit med många goda råd.

De viktigaste samarbetsparterna har varit alla de skolor som deltagit i planeringen av projektet och som deltagit i genomförandet av utvärderingen. Ett stort tack till testskolorna som hjälpt oss att utveckla vår digitala plattform. Er positiva inställning till våra besök har glatt oss och er respons på våra testplattformar har varit värdefullt. En annan viktig samarbetspart har varit alla de skolor som deltagit i själva utvärderingen. Ett stort tack till alla skolor och elever för en väl genomförd utvärdering! Speciellt lärarna gjorde ett noggrant arbete och tog sig an alla utmaningar: då elever för första gången ska utföra en digital utvärdering krävs det mycket av lärarna vid genomförandet. Genom ert förtjänstfulla arbete har det material som ligger för grund för denna utvärdering kunnat samlas in.

Det planeras en uppföljning av lärresultaten våren 2021 då eleverna som nu deltagit i utvärdering går på årskurs 9.

projektchef
Carola Åkerlund
mars 2019

Inledning

1

Under våren 2018 genomförde Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) i de finlandssvenska skolorna för första gången i slutet av årskurs 6 en nationell utvärdering av lärresultat i läroämnet finska. Utvärderingen gällde elever som läste A-finska enligt det andra inhemska språket (A-finska)¹ och svensk-finskt tvåspråkiga elever som läste modersmålsinriktad finska (mofi)². Lärokurserna hade skilda utvärderingar.

Målet med utvärderingen var att få tillförlitlig, nationell information om elevernas kunskaper och färdigheter i läroämnet finska i slutet av årskurs 6 i de finlandssvenska skolorna. I vilken mån hade eleverna nått etappmålen i A-finska? Fanns det variation i elevernas kunnande i de olika delområdena som nämns i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 (LP 2014)³? Var resultaten ungefär lika i kommuner med samma språkprofil? Vilka bakgrundsfaktorer kunde förklara eventuella skillnader i resultaten?

Detta var den första digitala utvärderingen som NCU genomfört. Enligt läroplansgrunderna borde språkundervisningen också befrämja utvecklandet av elevernas multilitteracitet. Informations- och kommunikationsteknologi skapade en möjlighet att genomföra utvärderingen i mer autentiska situationer (LP 2014:198). En digital utvärdering gav en möjlighet att alla elever i de båda lärokurserna kunde utföra de muntliga uppgifterna på ett smidigare sätt än tidigare.

För utvärderingen bildades en sakkunniggrupp bestående av sakkunniga med erfarenhet av att undervisa finska i årskurs 6. Medlemmarna i sakkunniggruppen representerade hela Svenskfinland. I utvärderingen ingick förutom uppgifter som prövade elevernas färdigheter även enkäter till elever, lärare och rektorer. I den här rapporten presenteras utvärderingens genomförande samt resultatet.

1 I rapporten används härfter förkortningen A-finska för det andra inhemska språket.

2 I rapporten används härfter förkortningen mofi för modersmålsinriktad finska.

3 I rapporten används härfter förkortningen LP 2014 för Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014

1.1 Läroplansgrunderna 2014 i läroämnet finska

Utvärderingen gjordes i enlighet med den utvärderingsplan som fastställts av Undervisningsministeriet⁴. Utgångspunkt för denna utvärdering finns i *Grunderna för läroplanen i den grundläggande utbildningen 2014* (LP 2014)⁵. Det första etappmålet i läroämnet finska är utskrivet i slutet av årskurs 6.

Enligt läroplansgrunderna LP 2014 börjar eleverna läsa A-finska i årskurs 3. Undervisningen i finska kan börja redan i årskurs 1, i första hand i form av språkdusch, vilket innebär att eleverna lär sig grunderna i finska genom sång, spel och lek samt genom att lyssna på målspråket. Eleverna som läser lärokursen för mofi har som mål i årskurserna 1–2 att genom sång, spel och lek utveckla sitt språk och sitt kunnande i finska. Undervisningen kan genomföras som helhetsskapande undervisning i samband med andra lektioner (LP 2014: 125).

Undervisningen i årskurs 3–6 ska väcka elevens intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra eleverna att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Undervisningen ska stärka elevens tilltro till sin förmåga att lära sig språk. Eleverna uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. (LP 2014:198) De digitala verktygen lyfts fram i LP 2014. Eleven uppmuntras att öva sina kunskaper i finska även med hjälp av digitala verktyg (LP 2014:199). Då utvärderingsplattformen byggdes upp tog man i beaktande dessa mål i LP 2014.

I LP 2014 finns cirka tio mål uppräknade för undervisningen i finska. Målen i läroplanen presenteras här i en kort sammanfattning. Ett av målen är bland annat att undervisningen ska uppmuntra eleverna att lägga märke till den kulturella mångfalden i omgivningen och väcka intresse för finska. Eleven ska uppmuntras värdesätta de båda nationalspråken (M1 i A-finska och M2 i mofi)⁶. Elever som läser A-finska ska uppmuntras att tolka för åldersgruppen lämpliga texter (M10) och ges möjlighet att öva sig att producera text i tal och skrift (M11). Eleverna ska ges möjlighet att få träna muntlig och skriftlig kommunikation (M7). Mofi -eleverna ska uppmuntras till initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier (M7). Eleverna ska erbjudas möjlighet att med hjälp av läs- och lärstrategier tolka lättbegripliga texter på standardspråk (M9) samt handledas att producera texter som hänför sig till vardagen (M10).

Bedömningen ska ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper och sporra dem att utveckla sina färdigheter. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i lärokursen för A-finska respektive mofi. Bedömningen ska grunda sig på *Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling*⁷ som är en i Finland utarbetad tillämpning av de skalor som ingår i *Den Europeiska referensramen för undervisning*,

4 Plan för utbildningsutvärderingarna under åren 2016–2019

5 I rapporten används härefter förkortningen LP 2014 för *Grunderna för läroplanen i den grundläggande utbildningen 2014*.

6 Målen för undervisningen i LP 2014 är uppräknade enligt M1, M2, M3 osv.

7 Nivåskala för språkkunskap och språkutveckling: Nivåskalan är en i Finland utarbetad tillämpning av de skalor som ingår i den allmän-europeiska referensramen för undervisning, inläring och bedömning av språk som utvecklats av Europarådet.

inlärnin g och bedö mning (LP 2014:200). I bedö mningskriterierna för goda kunskaper finns ä ven delområ dena *Kulturell må ngfald och språkmedvetenhet* och *Fä rdigheter för språkstudier*. Dessa delområ den har ett kunskapskrav som inte är mätbara i denna typ av utvärdering.

Denna utvärdering byggdes upp med LP 2014 som grund. I utvärderingen var delområ dena *Fö rmå ga att tolka texter* och *Fö rmå ga att producera texter* i fokus. Delområ det *Fö rmå ga att kommunicera* har inte utvärderats, då muntliga uppgifter med vä xelverkan mellan elever krä ver mer resurser i skolan för att kunna genomfö ras. Nå gra uppgifter inom struktur och ordkunskap fanns med i utvärderingen, men på grund av att det i lä roplansgrundernas inte anges kravnivå er för dessa delområ den, redovisas de inte i denna rapport. Skolorna har fått resultat på alla delområ den i utvärderingen.

TABELL 1. Bedö mningskriterier i LP 2014 för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutet av årskurs 6 i lä roämnet finska i de delområ den som utvärderades.

	A-finska		Mofi	
Delområde	Kunskapsnivå		Kunskapsnivå	
Fö rmå ga att tolka texter	A2.1	Den grundlä ggande språkfä rdighetens begynnelsekede	B1.1	Fungerande grundlä ggande språkfä rdighet
Fö rmå ga att producera texter	A1.3	Fungerande elementär språkfä rdighet	A2.2	Grundlä ggande språkfä rdighet stadd i utveckling

Eleverna som deltog i utvärderingen i årskurs 6 hade lä st lä roämnet finska i två år enligt LP 2004⁸ och i två år enligt LP 2014. Kravnivån för goda kunskaper i lä rokursen A-finska från LP 2004 till LP 2014 har justerats uppåt inom delområ det hö rförstå else från A1.3 till samma nivå som för lä sförstå else, det vill säga till A2.1. De ö vriga kravnivå erna blev ofö rändrade. I lä rokursen mofi har kriterierna för goda kunskaper sänkts inom delområ det *Fö rmå ga att tolka texter* och *Fö rmå ga att producera texter*. I delområ det *Fö rmå ga att tolka texter* har kravnivån sänkts från B1.2 till B1.1 och i delområ det *Fö rmå ga att producera texter* från B1.1 till A2.2. Denna utvärdering fö ljer bedö mningskriterierna som finns i LP 2014.

Kunskapsnivån för goda kunskaper i *Fö rmå ga att tolka texter* i *Nivå skalan för språkkunskap och språkutveckling* innehå ller fö ljande kriterier:

- A2.1 (A-finska)** *Eleven förstår texter som innehå ller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsä gbar text som innehå ller ett bekant ordfö rråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.*
- B1.1 (mofi)** *Eleven förstår det vä sentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmä n-språkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmä n kunskap. Urskiljer ä ven utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.*

⁸ Grunderna för lä roplanen för den grundlä ggande utbildningen 2004

Kunskapsnivån för goda kunskaper i *Förmåga att producera texter* i Nivåskalan för *språkkunskap och språkutveckling* innehåller följande kriterier:

A1.3 (A-finska) *Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.*

A2.2 (mofi) *Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.*

1.2 Tidigare utvärderingar i läroämnet finska

Det har tidigare gjorts två nationella utvärderingar i läroämnet finska, båda i årskurs 9. Den ena genomfördes 2001 och den andra 2009.

Centrala resultat i utvärderingen 2001

I utvärderingen i årskurs 9 år 2001 (Toropainen: 2001) deltog drygt 1 000 niondeklassare i sjutton finlandssvenska skolor. Alla elever gjorde samma uppgifter även om cirka 300 elever läste finska enligt lärokursen för mofi. Uppgifterna hade anknytning till språkets struktur, textförståelse, hörförståelse och skrivande. Dessutom utförde ungefär en femtedel av eleverna i par en muntlig uppgift under utvärderingens andra dag. Resultaten för utvärderingen presenterades skilt för A-finska och mofi.

I resultatet framgick att A-finska klarade sig bäst i hörförståelse. De svagaste resultaten fanns i delområdet läsförståelse och i uppgifter om finska språkets struktur. Skillnaden för mofi -eleverna var inte lika tydlig; resultaten i de olika delområdena var rätt så likartade. De tvåspråkiga eleverna klarade sig bättre än de enspråkigt svenska eleverna, vilket kan anses vara naturligt.

En regional ojämlikhet syntes bland eleverna som studerade finska enligt lärokursen för A-finska: andelen rätta svar i de olika uppgifterna kunde som mest avvika från varandra med cirka en tredjedel. Tydligast var skillnaden i resultaten mellan Västra Finlands och Södra Finlands län. Motsvarande regionala skillnader framkom inte lika tydligt hos elever som studerat enligt lärokursen för mofi.

Centrala resultat i utvärderingen 2009

I den andra utvärderingen deltog drygt 2500 elever i 40 finlandssvenska skolor. Knappa 1700 elever som följde lärokursen för A-finska och cirka 1100 elever som följde lärokursen för mofi hade skilda utvärderingar. I utvärderingen (Toropainen: 2009) mättes elevernas färdigheter i hör- och läsförståelse, språkkännedom och i muntlig och skriftlig produktion. I den muntliga delen deltog ungefär var femte elev som följer lärokursen för A-finska och den genomfördes en annan dag än den skriftliga delen av provet.

A-finska lärokursens elever nådde i genomsnitt kunskapsnivån A2.1 i skrift och nivån A2.2 i tal. I de produktiva uppgifterna nådde eleverna i Södra Finlands län högre kunskapsnivå än elever i Västra Finlands län. De elever som följer mofi-lärokursen nådde i genomsnitt kunskapsnivån B1.2 i skrift. I lärokursen för mofi fanns inga större skillnader mellan regionerna.

De regionala skillnaderna i utvärderingen 2009 för A-finska var på ungefär samma nivå som år 2001. I receptiv språkkunskap (hör- och läsförståelse samt språkkunskap) var skillnaden i lösningsprocent mellan Södra och Västra Finlands län lika stor som i den föregående utvärderingen (ca 30 %).

Skillnad mellan flickor och pojkar i utvärderingen 2001 och 2009

I utvärderingen 2001 var flickornas kunskaper i finska något bättre än pojkarnas, förutom i muntlig kommunikation. I lärokursen för A-finska kommunicerade pojkarna något bättre än flickorna. Flickor som studerat enligt lärokursen för A-finska hade ett resultat som var 6 % bättre än motsvarande resultat för pojkar. De tvåspråkiga flickorna som studerade enligt mofi-lärokursen var bättre än pojkarna på alla delområden. I lärokursen för mofi hade flickorna 8 % bättre resultat än pojkarna.

I rapporten 2009 konstaterades att skillnaden mellan flickor och pojkar minskat. Orsaken till att skillnaderna mellan flickor och pojkar har blivit mindre sedan utvärderingen 2001 är enligt rapporten 2009 att flickornas resultat är lägre än tidigare. I utvärderingen 2009 var flickornas resultat i A-finska 3 % och i mofi 5 % bättre än pojkarnas resultat.

Jämförelse av bedömningssätt år 2001 och 2009

De bedömningssätt som lärarna använde år 2001 var traditionella. Elevens vitsord i finska bestämdes huvudsakligen på basis av skriftliga grammatikprov, skriftliga prestationer samt muntliga läxförhör. I utvärderingen 2009 konstaterades att skrivefärdigheterna verkade spela en betydande roll vid slutbedömningen av kunskaper i finska, även om läroplanen förutsatte att slutbedömningen ska basera sig på alla fyra delområden: läs- och hörförståelse, skrivning och tal. I utvärderingen konstaterades att bedömnings- och testmaterial för alla delområden inte fanns till lärarnas förfogande.

Utvärderingen år 2009 visade att bedömning av elevernas kunskaper inte var rättvis, varken inom lärokurserna eller i ett regionalt perspektiv. Det krävdes mer av elever i Södra Finlands län än av elever i Västra Finlands län. I rapporten konstaterades att grunderna för elevbedömningen i de här två regionen var olika.

I utvärderingen 2009 lyftes bland annat fram att skillnaderna i resultaten i lärokursen för A-finska mellan Södra och Västra Finland inte förändrats sedan 2001. Det konstaterades också att lärarna behöver fortbildning i att använda och tillämpa den europeiska referensramens kriterier i bedömning och undervisning.

Utvärderingens utgångspunkt och syfte

2

2.1 Syftet med utvärderingen

Utvärderingens fokus ligger på övergångsskedet från årskurs 6 till årskurs 7. Många elever byter skola efter utgången av årskurs 6. Bedömningen i slutet av årskurs 6 är ett viktigt delmål med tanke på fortsatt skolgång i årskurs 7–9.

Utvärderingens mål är att få tillförlitlig, nationell information om kunskaperna i läroämnet finska i våra finlandssvenska skolor och att ta reda på hur väl eleverna i årskurs 6 uppnått etappmålet för läroämnet finska som finns angivet i LP 2014 (LP 2014: 200, 208). I de nationella utvärderingarna utvärderas inte enskilda elever eller skolor. De nationella utvärderingarna är enhetliga massutvärderingar som ger tillförlitlig och jämförbar information om de viktigaste lärresultaten och utbildningssystemet. Denna utvärdering ger en uppfattning om den nationella kunskapsnivån i läroämnet finska i slutet av årskurs 6.

I läroplanen LP 2014 nämns bedömningskriterierna för goda kunskaper (=vitsordet 8) i slutet av årskurs 6. Med dessa bedömningskriterier som utgångspunkt ställdes fem frågor som utvärderingen försöker få svar på:

1. I vilken mån har eleverna nått etappmålen som nämns i LP 2014 i lärokursen för A-finska och Mofi?
2. Inom vilka delområden är resultaten starkare respektive svagare?
3. Befinner sig eleverna regionalt på ungefär samma nivå?
4. Ligger resultatet i kommuner med liknande språkprofil på ungefär samma nivå?
5. Vilka bakgrundsfaktorer kan förklara olika samband och skillnader i resultaten? T.ex. Finns det skillnader i resultatet mellan elever som använder finska på fritiden och de som inte gör det? Har de elever som läser böcker på fritiden ett bättre resultat än de elever som inte gör det?

2.2 Deltagare

I utvärderingen deltog 165 av totalt 216⁹ finlandssvenska skolor.¹⁰ Skolorna representerar 46 kommuner. I utvärderingen deltog 1 596 elever som läser lärokursen för A-finska och 1 065 elever som läser lärokursen för mofi. Av de deltagande eleverna läser 768 flickor och 828 pojkar lärokursen för A-finska och 561 flickor och 504 pojkar lärokursen för mofi. Ett fåtal elever valde att inte ange kön, de har uteslutits från resultatet.

Deltagarna i utvärderingen är grupperade på tre olika sätt: enligt region, kommunens språkprofil och kön. Det finns tre regioner: södra Finland, västra Finland och språkskolor. I **södra Finland** ingår skolor från tvåspråkiga kommuner som hör till Regionförvaltningsområdet (RFV) i Södra Finland. Från södra Finland deltog elever från 15 kommuner. Till **västra Finland** hör skolor från svenskspråkiga och tvåspråkiga kommuner i RFV Västra och Inre Finland och RFV i Sydvästra Finland. Från västra Finland deltog elever från 16 kommuner. Till regionen **språkskolor** hör skolor från finskspråkiga kommuner som erbjuder grundläggande utbildning på svenska. Skolor från 15 kommuner hör till regionen Språkskolor.

Södra Finland består av de tvåspråkiga kommuner inom område 1. **Västra Finland** består av de tvåspråkiga och svenskspråkiga kommunerna inom områdena 2 och 4. **Språkskolorna** består av de finskspråkiga kommuner som erbjuder svenskspråkig grundläggande utbildning inom alla regionförvaltningsområden.

BILD 1. Regionindelningen

9 Statistikcentralen: 16OPLA_089 Oppilasrekisteri 2015

10 Landskapet Åland deltog inte i utvärderingen.

Kommunerna är även regionvis indelade i fyra kommungrupper. Indelningen har gjorts på basis av Statistikcentralens uppgifter om kommunens språkprofil. I denna rapport är grupperna

1. svenskhetsgrad <10 % kommuner där majoriteten är finskspråkiga
2. svenskhetsgrad 11–50 % tvåspråkiga kommuner med finskspråkig majoritet
3. svenskhetsgrad 51–80 % tvåspråkiga kommuner med svenskspråkig majoritet
4. svenskhetsgrad >80 % kommuner där majoriteten är svenskspråkiga

Då resultaten granskas enligt kön har man inte beaktat de fåtal elever som valt att inte ange kön. I utvärderingen varierade elevantalet i de olika språkprofilerna. Deltagarantalet i A-finska framgår i tabell 2.

TABELL 2. Deltagare i lärokursen för A-fi enligt region, kommunens språkprofil och kön

A-fi region	kommunens språkprofil	antal elever enligt kön		totala antalet elever
		flickor	pojkar	
södra Finland	<10 %	86	111	197
	11–50 %	150	127	277
	51–80 %	85	97	182
	> 80 %	0	0	0
	Tillsammans	321	335	656
västra Finland	<10 %	10	18	28
	11–50 %	41	49	90
	51–80 %	173	178	351
	> 80 %	223	248	471
	Tillsammans	447	493	940
Totalt		768	828	1596

Elevantalet i lärokursen för mofi är inte jämnt fördelat i Svenskfinland. I södra Finland finns betydligt fler elever som läser lärokursen för mofi än i västra Finland. Det största elevantalet i södra Finland finns i de kommuner där mindre än 10 % talar svenska. Denna kommuntyp har i västra Finland minst antal deltagare. Elevantalet i språköskolorna är lågt även om skolor från 15 kommuner var med i utvärderingen. (tabell 3)

TABELL 3. Deltagare i lärokursen för mofi enligt region, kommunens språkprofil och kön

Mofi region	kommunens språkprofil	antalet elever enligt kön		totala antalet elever
		flickor	pojkar	
södra Finland	<10 %	198	186	384
	11–50 %	126	112	238
	51–80 %	25	25	50
	Tillsammans	349	323	672
västra Finland	<10 %	39	37	76
	11–50 %	67	51	118
	51–80 %	57	38	95
	Tillsammans	163	126	289
språköskolor	<10 %	49	55	104
	11–50 %	0	0	0
	51–80 %	0	0	0
	Tillsammans	49	55	104
Totalt		561	504	1065

På grund av att alla deltagare inte besvarade alla uppgifter, uppnår elevantalet i den här rapportens tabeller och figurer inte alltid det totala antalet deltagare. Varje uppgift granskas utgående från antalet elever som gjort uppgiften. Då resultat jämförs mellan kommuner med olika språkprofiler, presenteras inget resultat om elevantalet är färre än 50. Antalet elevsvar i de muntliga uppgifterna är en aning lägre på grund av att vissa inspelningar inte lyckades.

2.3 Delområden och fokus i uppgifterna

Elever som läser lärokursen i A-finska och i mofi hade skilda utvärderingar. Riktlinjerna för utvärderingarna baserade sig på kunskapskraven för goda kunskaper i slutet av årskurs 6 (LP 2014) i båda lärokurserna och drogs upp av sakkunniggruppen. Utvärderingens fokus ligger på delområdena *Förmåga att tolka texter* och *Förmåga att producera texter*. Den tid som eleverna använde för att jobba med uppgifter anpassades till elevernas ålder, varför maximitiden för utvärderingen beslöts vara 60 minuter. Utvärderingsmaterialet förhandstestades i 16 finlandssvenska skolor. Efter förhandstestningen valdes ett lämpligt antal uppgifter ut till utvärderingarna. Uppgifterna valdes så att det inom varje delområde fanns både lättare och svårare uppgifter.

I båda utvärderingarna fanns åtta uppgiftshelheter i delområdet att tolka texter; fyra hörförståelseuppgifter och fyra läsförståelseuppgifter samt två uppgifter i delområdet muntlig produktion. I delområdet skriftlig produktion fanns i utvärderingen för A-finska en uppgift och i utvärderingen för mofi två uppgifter.

Uppgifterna kunde göras både med dator och lärplatta och krävde hörlurar och mikrofon.
foto: Tuomas Sarparanta

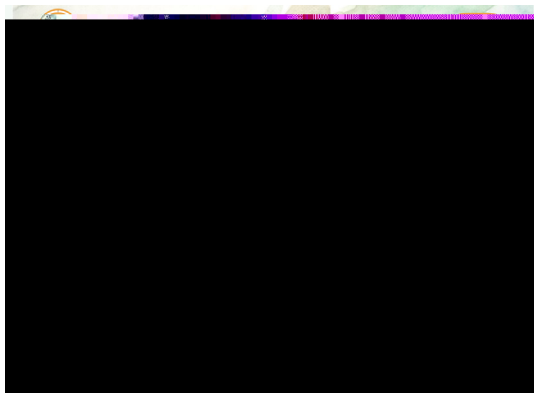
Uppgifterna i de olika delområdena skulle vara tillräckligt många för att ge en tillförlitlig bild av kunskaperna. I utvärderingen i A-finska ingick en skriftlig uppgift medan i utvärderingen för mofi ingick två skriftliga uppgifter. Den ena skrivuppgiften fanns i båda utvärderingarna. I båda utvärderingarna fanns två muntliga uppgifter. De två muntliga uppgifterna var de samma i båda utvärderingarna.

Instruktionerna till uppgifterna i lärokursen i A-finska gavs på svenska med motiveringen av att det är viktigt att eleven förstår vad hen ska göra, för att utesluta risken att elevens prestation faller på att hen inte förstått uppgiften. I utvärderingen i lärokursen för mofi var de flesta instruktionerna på finska. De uppgifter som fanns i båda utvärderingarna hade instruktioner på svenska. Detta ansågs inte skapa något problem för elever som läser enligt mofi-lärokursen, då en tvåspråkig elev bör kunna förstå instruktioner på båda modersmålen.

2.4 Det digitala systemet

Förberedelse

I november 2016 gavs rektorer och ansvariga för informations- och kommunikationsteknik (IKT-ansvariga) i alla skolor med årskurs 6 en möjlighet att besvara en webbenkät där man kartlade skolornas tekniska utrustning och kapacitet. Ur svaren framkom att vanliga webbläsare i skolorna är Mozilla Firefox och Google Chrome och den mest använda lärplattan är av märket Ipad. Svaren visade att många skolor saknade hörlurar.

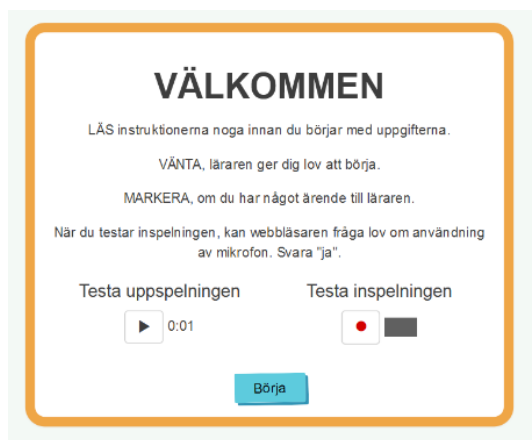

På basis av svaren från rektorerna och de IKT-ansvariga inleddes konstruktionen av den digitala plattformen. Utvärderingsplattformen byggdes upp så att utvärderingen gick att genomföra både med dator och lärplatta av märket Ipad. Till lärplattorna skapades appen *Finska 2018*. Olika tekniska lösningar kring de muntliga uppgifterna testades i fem skolor. Plattformen och olika uppgiftstyper piloterades innan den slutgiltiga versionen blev klar.

Systemkrav och krav på teknisk utrustning skickades till utbildningsanordnarna och rektorerna i god tid före utvärderingen. Eleverna behövde en dator eller lärplatta och hörlurar med mikrofon. Varje skola hade en egen lärarsida och lärarna fick egna användarnamn. All information om utvärderingen fanns på nätet i NCU:s system och bakom lösenord. Lärarna kunde bekanta sig med lärarsidan i god tid före utvärderingens första del. På lärarsidan fanns en video och ett bildspel riktad till eleverna om användandet av plattformen. På lärarsidan fanns alla anvisningar, bedömningssidan, modell till ett informationsblad till vårdnadshavare och elevernas användarnamn. Lärarna hade möjlighet att skriva ut alla anvisningar.

Plattformens uppbyggnad

Utvärderingen var tidsbunden och tiden startade från det att eleven tryckte på knappen *Börja*. Svaren sparades automatiskt. Tillfälliga nätavbrott störde inte utförandet. Maximitiden var 60 minuter. På plattformen fanns en klocka som visade hur mycket tid eleven hade kvar. Alla elever började i ruta 1, där de muntliga uppgifterna fanns. Eleven utförde uppgifterna i egen takt.

Uppgifterna var uppbyggda som ett bokuppslag. På vänster sida fanns instruktioner och material. Uppgifterna fanns på den högra sidan.

Eleverna hade möjlighet att bekanta sig med plattformen i samband med bakgrundsenkäten som fylldes i tidigare. I samband med bakgrundsenkäten fanns även olika typer av övningsuppgifter. Uppgiftstyperna var likadana som i själva utvärderingen.

Uppgifterna var uppbyggda som ett bokuppslag.
foto: Tuomas Sarparanta

Effekter och påverkan av det digitala systemet

Den digitala utvärderingen var något alldeles nytt för både lärare och elever i årskurs 6. En digital utvärdering oroade några skolor. Ett par skolor tog kontakt, då de var osäkra på om nätkapaciteten i skolan var tillräcklig.

Flera lärare kommenterade att eleverna inte är vana med hörförståelseuppgifter överlag eller att göra muntliga uppgifter på dator. Skolor som använde hörlurar utan mikrofon konstaterade att ljudkvaliteten på inspelningarna var otidlig på grund av att mikrofonen även plockade upp ljud från klassen. En del skolor var tvungna att skaffa hörlurar enkom för detta tillfälle.

Lärarkommentarer gällande tekniska arrangemang:

Vi hade dålig utrustning för detta

vi bandade in uppgifterna med Crome och det gick bättre än jag kunnat ana.

Nätkontakten var ett stort problem.

Inga problem med tekniken och appen fungerade bra!

Det fanns även några elevsvar som var svåra att bedöma pga. dålig ljudkvalité, eventuellt problem med mikrofon.

I några skolor medförde utvärderingen extra arrangemang då skolan saknade en klassuppsättning apparater. Utmaningen för skolor med lärplattor blev att få nedladdat appen *Finska 2018* som krävdes för utvärderingen.

Utvärderingen fungerade online, vilket innebär att eleverna behövde nätkontakt, i synnerhet i början och slutet av utvärderingen. Programmet sparade elevens svar kontinuerligt, men om nätkapaciteten var låg tog det tid att spara elevsvaren.

Elevkommentarer gällande problem med ljudet:

vissa höruppgifter funkade inte men annars gick allt bra

först hadde jag problem med jude sen funkar det när jag bytte ipad och sen funkade inte pilerna men det gick bra till slut

2.5 Analysmetoder

I detta kapitel presenteras analysmetoderna som använts i denna utvärdering.

Analysmetoder i kapitlen 3.1 och 3.3 Delområdet Förmåga att tolka texter

Elevernas kunnande i läs- och hörförståelse mättes med flera uppgifter. Då uppgiftsserierna i lärokurserna för A-finska och mofi inte var identiska, placerades de båda utvärderingarna först i samma måttsskala genom att tillämpa analysen IRT (Item Response Theory). Med hjälp av analysen kunde man fastställa parametrarna för både svårighetsgrad och urskilningsförmåga i båda utvärderingarna. Parametrarna fastställdes med programmet OPLM (Verhelst, Glas & Verstralen 1995). Dessa parametrar nyttjades även i fortsatta analyser. I detta skede uteslöts från analyserna sådana delar i uppgiftsserierna som inte fungerade så bra psykometriskt.

I kapitlen 3.1 och 3.3 analyserades kunnandet hos elever som läser A-finska och mofi i förhållande till skolans läge, kommunens språkprofil och elevens kön. Som metod användes en strukturell ekvationsmodellering på flera nivåer (Mehta & Neale 2005). Faktorn som skapades utgående från elevernas kunnande i läs- och förståelseuppgifterna fungerade som den beroende variabeln. Faktorn beskriver en helhetsuppskattning av elevernas kunnande, och baserar sig på hur bra eleverna presterade i hör- och läsförståelseuppgifterna. När modelleringen görs så att indikatorerna som

bestämmer faktorn (i detta fall uppgifterna i delområdet) fastställs som kategoriska, motsvarar analysen IRT-modellen. På så vis kunde man använda parametrarna gällande svårighetsgrad och urskilningsförmåga som skapats med IRT-modellen.

En dylik multi-level modellering används i statistiska analyser när observationsenheterna i forskningsdatat har samlats i olika undergrupper. I utvärderingen utgör eleverna i de olika skolorna den enhet som granskas. Man har inte analyserat klassen som en egen undergrupp. Med hjälp av en multi-level modellering är det mer tillförlitligt att mäta skillnader i kunnandet på regional nivå, och även att mäta statistiskt signifikanta skillnader mellan könen. (Hox 2017).

Med hjälp av en multi-level modellering kan avvikelserna i kunnandet även delas i så kallade varianskomponenter mellan skolor och elever. Detta är ändamålsenligt enbart då faktorn är uppbyggd på samma sätt på elev- och skolnivå. Parametern som beskriver svårighetsgrad och urskilningsförmåga på uppgiften tvingades i modelleringen bli lika stor på skol- och elevnivå. Med varianskompetensen kan man granska hur stor andel skolorna och eleverna förklarar variationerna i resultatet i hör- och läsförståelseuppgifterna. Om avvikelserna är stora på skolnivå, finns det tydliga skillnader på elevernas kunnande eller attityder skolor emellan. Skillnaderna i resultaten kan betraktas som problematiska när det gäller utbildningens jämställdhet. Denna multi-level modellering skapades med programmet Mplus (Muthén & Muthén 1998–2017).

Statistiskt signifikanta skillnader i resultaten på regional nivå och mellan könen berättar inte ännu hur starkt sambandet är eller hur betydande skillnaderna är. I rapporten förklaras betydelsen av skillnaden i resultaten genom att räkna ut hur stor andel den variabel som granskas avviker från variansen. Variablerna som förklarar variansen är skolans läge, kommunens språkprofil och elevens kön. Andelarna räknades ut med hjälp av varianskomponenterna som multi-level modelleringen producerade. (Hox 2017).

Med multi-level modelleringen kunde man uppskatta om det finns regionala skillnader eller skillnader mellan könen i kunnandet hos elever som läser lärokursen i A-finska och elever som läser lärokursen i mofi. Dessa analyser berättar inte om målen för goda kunskaper nås i delområdet *Förmåga att tolka texter* som finns utskrivna i LP 2014. För att detta skulle vara möjligt borde man först bestämma vilket poängtal i varje uppgiftsserie motsvarar kunskapsmålet för goda kunskaper inom delområdet som finns utskrivna i läroplanen.

I utvärderingen användes 3DC-metoden för att fastställa vilka poängtal motsvarar de olika kunskapsnivåerna (Keuning, Straat & Feskens 2017). Enligt metoden delas uppgifterna i utvärderingen enligt delområden i ungefär lika stora grupper (5–8). I varje grupp fanns 5–10 delar. Efter detta fastställdes enligt IRT-modellen hur många poäng eleven ska få i medeltal i varje del. Panellister i en sakkunniggrupp uppskattade på basen av denna information hur många delar eleven ska lösa för att nå en bestämd kunskapsnivå. Panellisternas svar samlades ihop och resultatet diskuterades i mindre grupper. Panellisterna motiverade sina val. Efter diskussion upprepades proceduren. Om poängtalet hos panellisterna i sakkunniggruppen i detta skede var tillräckligt nära varandra, valdes poängtalet för en bestämd kunskapsnivå på basen av medeltalet av panel-

listernas svar. Om sakkunniggruppen inte var överens upprepades proceduren igen. I processen deltog 12 panellister bestående av sakkunniga inom läroämnet i finska, ämneslärare i finska och utvärderingsexperter från NCU.

För att fastslå hur stor andel av eleverna nådde de olika kunskapsnivåerna tillämpas metoden *pausable values* (von Davier, Gonzalaz & Mislevy 2009). I metoden simulerades för varje elev flera olika värden av deras kunskande (s.k. PV-värden). I utvärderingen producerades tio PV-värden i delområdet hörförståelse och i delområdet läsförståelse. PV-värdena plockades slumpmässigt ut enligt sannolikhetsfördelning (s.k. posteriora fördelningen). Medelvärdenet av posteriora fördelningen man fick består å ena sidan av elevernas prestationer i uppgifterna, å andra sidan på ett medeltal baserat på en prognos av elevernas kunskande (s.k. priori-fördelning). Prognosen baserar sig på en modellering av en strukturell ekvationsmodellering på flera nivåer.

För att kunna skapa en priori-fördelning gjordes först en analys av huvudkomponenterna. I analysen ingick bland annat variabler som beskriver kön, regionen skolan är belägen i (södra Finland, västra Finland och språköskolor), skolans genomsnittliga resultat och kommunens språkprofil. Dessutom togs med nästan alla bakgrundsvariabler, även de attitydpåståenden som behandlas i kapitlen 3.2 och 3.4. Därefter gjordes en prognos på elevernas kunskande med hjälp av huvudkomponenterna. De regressionsfaktorer som modelleringen producerade användes för att fastställa medeltalet av de enskilda elevernas priori-fördelning. De huvudkomponenter som togs med i modelleringen förklarar tillsammans cirka 80 % av avvikelserna i bakgrunds- och attitydvariablerna som ingick i huvudkomponentsanalysen.

Även om en modellering med PV-värde inte är det bästa alternativet för att utvärdera de enskilda elevernas kunskande, kan man med hjälp av PV-värdet skapa en bättre bild av fördelningen av resultatet i hela elevunderlaget än till exempel genom att använda totalpoängtal eller lösningsprocenter. För de poänggränser sakkunnigpanelen fastställt för de olika kunskapsnivåerna kan man hitta motsvarande PV-värde. Man kan med dessa PV-värden granska hur stor andel av eleverna nådde kunskapsnivån för goda kunskaper som finns angivet i läroplanen. Detta sker helt enkelt genom att räkna antalet elever vars PV-värde nådde åtminstone gränsvärdet för en bestämd kunskapsnivå. Räkneoperationen gjordes på alla tio PV-värden i varje delområde. I rapporten presenteras resultatet som ett medeltal av alla värden. PV-värden används också i de figurer med spridningsresultat enligt region, kommunens språkprofil och elevens kön.

De produktiva uppgifterna

I muntlig och skriftlig produktion fanns det högst två uppgifter per delområde. Lärarna bedömde elevernas prestationer enligt kunskapsnivåer. Tre av fyra uppgifter var det samma i båda utvärderingarna. Elevernas prestationer bedömdes med samma bedömningskriterier. På grund av detta behövdes inte IRT-modelleringen för att samstämna poängerna. Resultaten i lärokurserna för A-finska och mofi är direkt jämförbara.

Vid analyser av skillnader mellan regionerna och kunnandet mellan flickor och pojkar tillämpades en multi-level-modellering. Varje uppgift behandlades skilt. I analysen användes lärarnas bedömning enligt kunskapsnivåer. För analysen kodades de olika kunskapsnivåer enligt följande: $A1.1 = 0, A1.1 = 1, A1.2 = 2, A1.3 = 3, A2.1 = 4, A2.2 = 5, B1.1 = 6, B1.2 = 7$ och $B2.1 = 8$. Denna kodning antar att mellanrummet mellan kunskapsnivåerna är konstant, vilket inte är exakt fallet. Enligt kontrollberäkningar skulle resultatet vara nästan identiskt då elevernas kunnande behandlas i analyserna som en kategorisk variabel. I de produktiva uppgifterna användes lärarnas bedömning som sådan även för att mäta hur stor andel av eleverna nådde kunskapsnivån för goda kunskaper som nämns i läroplanen.

Analysmetoder i kapitlen 3.2 och 3.4

I kapitlen 3.2 och 3.4 granskas i vilken utsträckning olika bakgrundsfaktorer har ett samband med resultatet i utvärderingen. Variabeln som används i analyserna består av ett slag totalpoängtal av elevernas kunnande, och i modelleringen tillämpades multi-level-regressionsanalyser.

Totalpoängtalet framställdes stegvis med hjälp av flera faktoranalyser. Först faktoranalyserades och sedan sparades faktorpoängen i alla delområden separat. Eftersom det bara fanns två muntliga och skriftliga uppgifter, fastställdes faktorladdningarna i faktoranalysen att vara desamma gällande dessa delområden. Efter delområdesanalyserna skapades en generell faktor. Faktorpoängen som man fått i delområdesanalyserna användes som indikatorer. Faktorpoängen som baserar sig på den generella faktorn användes för fortsatta analyser som mått på elevernas övergripande kunnande och som en förklarande variabel i analyser gällande elevernas skolvitsord. Eftersom korrelationen av faktorpoängen mellan hör- och läsförståelseuppgifterna var starkare än mellan faktorpoängen i de produktiva uppgifterna, betonas värdet av tolkningsuppgifterna en aning i det totala faktorpoängtalet som beskriver det övergripande kunnandet.

Resultat

3

Resultaten för elever som läst lärokursen i A-finska och mofi presenteras skilt. Fokus på denna utvärdering är målen för goda kunskaper i delområden *Förmåga att tolka texter* och *Förmåga att producera texter*. Båda delområdena består av en muntlig och skriftlig del. I rapporten presenteras således fyra resultat per utvärdering. I resultaten förklaras elevernas kunnande utgående från region, kommunens svenskhetsgrad och elevens kön. Med hjälp av bakgrundsfrågorna som eleverna svarat på försöker man finna bakomliggande orsaker till resultaten.

Analyserna av resultaten i delområdet *Förmåga att tolka texter* bedömdes med poäng. Poängen omvandlades till kunskapsnivåer som finns beskrivna i *Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling*. Omvandlingen till kunskapsnivåer skedde enligt en metod för standardsetting. Metoderna som använts i analyserna samt tolkningen av dem förklaras närmare i kapitlet 2.5 Analysmetoder. Delområdet *Förmåga att producera texter* bedömde lärarna enligt kunskapsnivåer och resultatet presenteras enligt dem.

Först presenteras resultaten i de olika delområdena, därefter jämförs resultat med olika bakgrundvariabler. En jämförelse av vårdnadshavarnas utbildningsbakgrund och elevernas kunnande kunde inte göras då ett stort antal elever inte kunde svara på frågan gällande vårdnadshavarnas utbildningsnivå. Cirka 40 % av eleverna som läser lärokursen för mofi har kryssat för alternativet "Jag vet inte" på frågan om vårdnadshavarnas utbildningsbakgrund. Motsvarande siffra i A-finska var cirka 30 %.

3.1 Resultat i A-finska

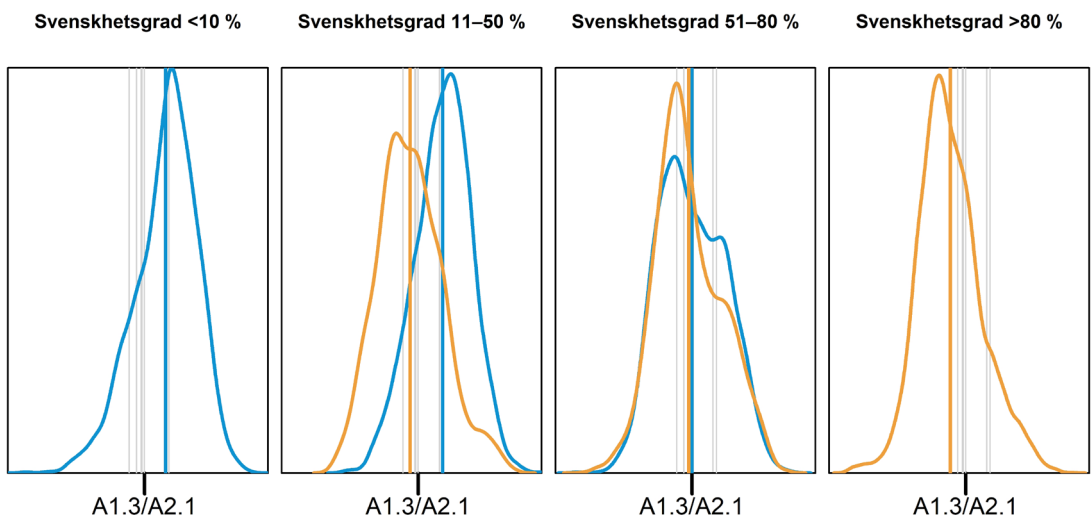
Förmåga att tolka muntliga texter

I detta kapitel granskas resultatet i hörförståelseuppgifterna i lärokursen för A-finska. I utvärderingen ingick fyra delar med hörförståelseuppgifter bestående av 19 flervalsuppgifter och 7 uppgifter med öppna svar. I de öppna svaren godkändes svar skrivna både på svenska och finska.

I södra Finland är resultatet i genomsnitt bättre än i västra Finland. Samtidigt kan man se att ju högre svensketsgrad en kommun har desto svagare resultat har eleverna i medeltal i hörförståelseuppgifterna.

I södra Finland låg resultaten ungefär på samma nivå i kommuner med svensketsgraden 11–50 % och kommuner med svensketsgraden under 10 %.

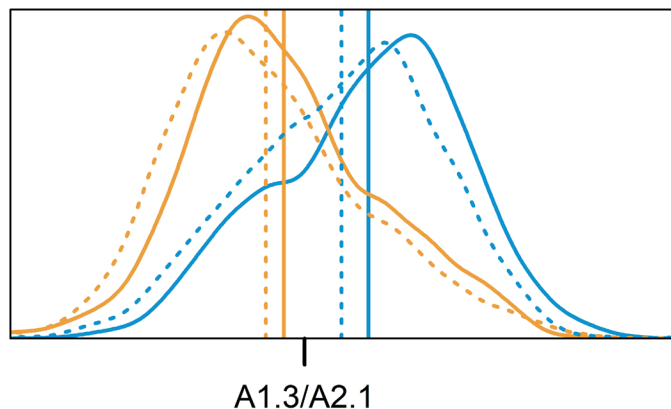
I figur 1 finns uppritat spridningen av resultatet i hörförståelseuppgifterna enligt region och kommunens språkprofil. En spridningskurva är inte uppritat i sådana kommunprofiler där elevantalet är under 50. I kommuner med svensketsgrad <10 % finns således uppritat enbart resultatet för södra Finland och i kommuner med svensketsgrad >80 % enbart resultatet för västra Finland. I varje bild finns en linje som visar kunskapsgränsen för goda kunskaper (A2.1). En lodrät linje markerar kommuntypens genomsnittliga resultat. I bilderna finns i bakgrunden markerat det genomsnittliga resultatet för de andra kommunprofilerna. De svaga resultaten ligger till vänster och de starka resultaten till höger.

FIGUR 1. Resultat i hörförståelseuppgifterna i A-finska enligt region och kommunens språkprofil
Den blåa linjen står för södra Finland och den gula för västra Finland.

I figurerna kan man se att regionala skillnader inte förekommer i kommuner med svensketsgrad mellan 51–80 % då de lodräta linjerna för de genomsnittliga resultaten ligger så gott som på varandra. I de mest svenskspråkiga kommunerna är resultatet svagast, den lodräta linjen för det genomsnittliga resultatet ligger längst till vänster. I de mest finskspråkiga kommunerna är resultatet bäst, linjen för det genomsnittliga resultatet ligger längst till höger. I båda regionerna och i kommunerna med olika svensketsgrad finns både starka och svaga elever.

I figur 2 är spridningen av resultaten för flickor och pojkar uppgraderat enligt region. I bilden finns en linje som visar kunskapsgränsen för goda kunskaper (A2.1). De lodräta strecken står för det genomsnittliga resultatet. De svaga resultaten ligger till vänster och de starka resultaten till höger.

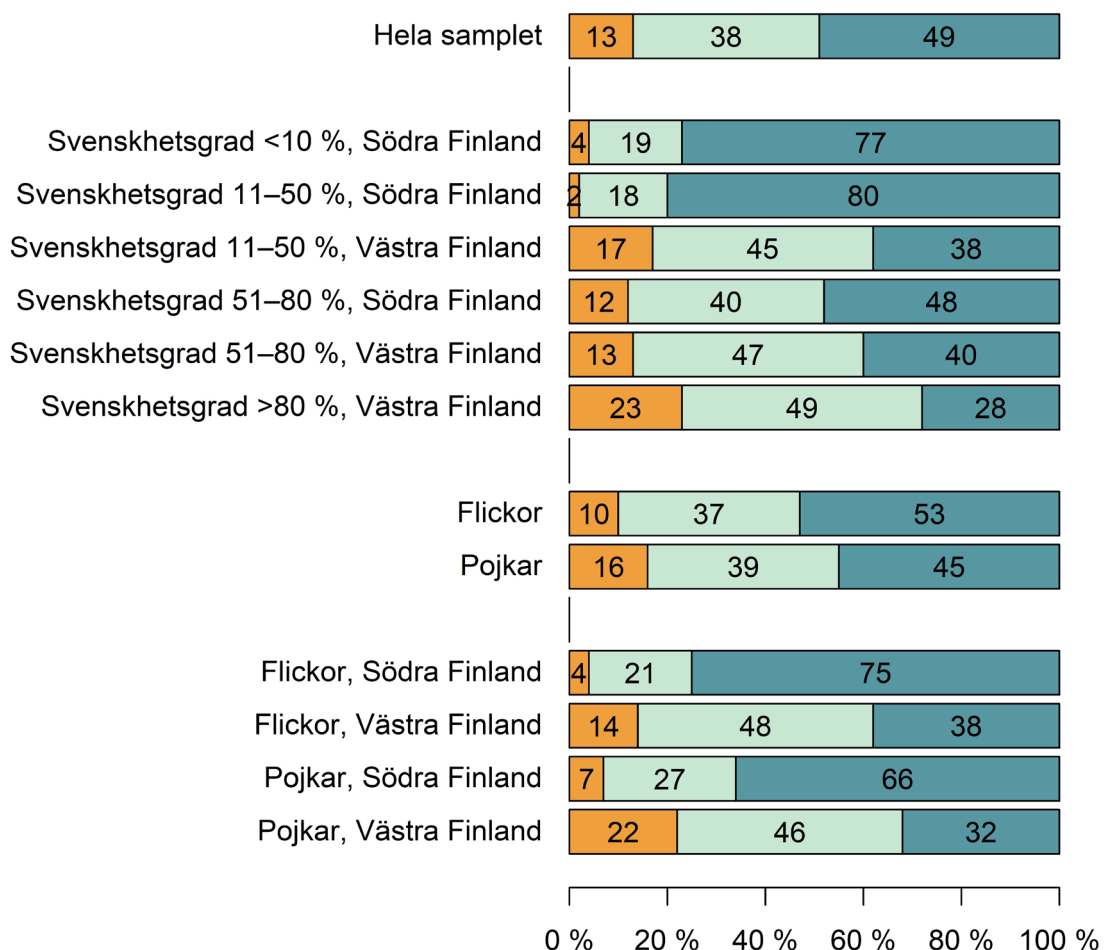

FIGUR 2. Flickors och pojkars resultat i hörförståelseuppgifterna i A-finska enligt region
Den blåa linjen står för södra Finland och den gula för västra Finland. Den hela linjen står för flickor i respektive region och den streckade linjen för pojkar.

I båda regionerna går linjerna för kunskandet för flickor och pojkar väldigt nära varandra. I båda regionerna finns flickor och pojkar med starka och svaga resultat i hörförståelseuppgifterna. Flickorna klarade sig i genomsnitt bättre än pojkarna i hörförståelseuppgifterna. Även om skillnaden mellan könen är statistiskt signifikant, inverkar detta på skolornas andel av spridningen i resultatet med bara 2 %. De regionala kunskapskillnaderna är mer betydande än skillnaderna mellan flickor och pojkar.

Poänggränsen för goda kunskaper (A1.1) fastslogs enligt *Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling*. Metoden för omvandlingen (standardsetting) beskrivs i kapitlet 2.5 Analysmetoder. I processen fastställde man även poänggränsen för kunskapsnivån A1.3.

I figur 3 presenteras elevernas resultat i förhållande till kunskapsnivåerna enligt region, kommuntyp och kön. Kunskapsnivåerna har olika färger. Den mörkgröna färgen markerar kunskapsnivån för goda kunskaper A2.1. I de färgade fälten står den procentuella andelen elever som nådde ifrågasvarande kunskapsnivå. Det orange fältet innefattar kunskapsnivån A1.3 och nivåerna under den.

FIGUR 3. Resultatet i hörförståelse i A-finska enligt kunskapsnivåer

■ under A1.3
 ■ A1.3
 ■ A2.1 eller mer

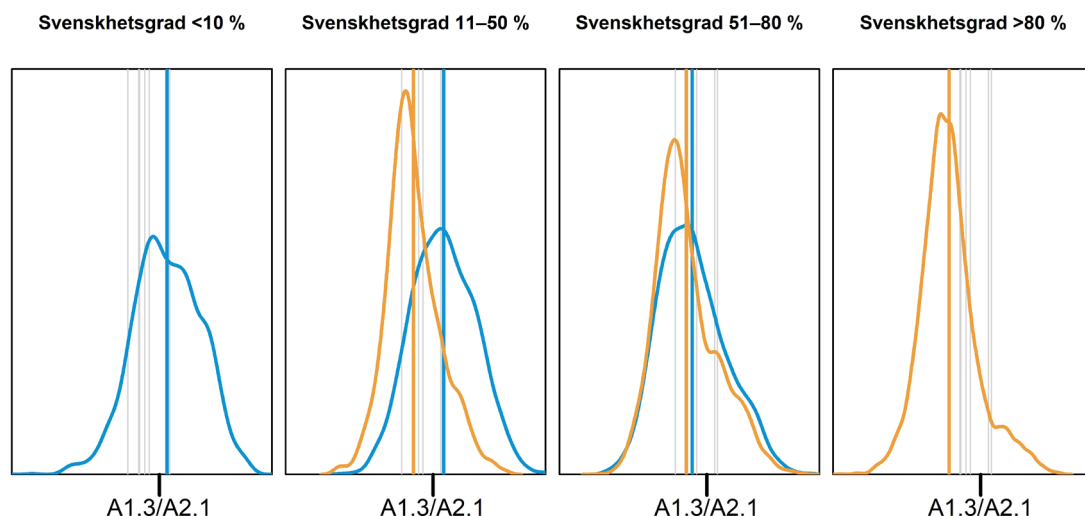
I hela landet nådde i medeltal 49 % av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper. 53 % av flickorna och 45 % av pojkarna nådde nivån för goda kunskaper. Det finns stora skillnader i resultatet mellan kommuner med olika svenskhetsgrad. I Södra Finland i de mer finskspråkiga kommunerna nådde till och med 77–80 % av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper. I kommuner med svenskspråkig majoritet nådde 28–48 % av eleverna nivån för goda kunskaper. Eleverna i de mest svenskspråkiga kommunerna i västra Finland har det svagaste resultatet då 28 % av eleverna nådde nivån för goda kunskaper.

Skolornas andel i den totala variansen i hörförståelseuppgifterna är 34 %. De regionala skillnaderna och skillnaderna i kommunernas svenskhetsgrad förklarar variansen i resultaten mellan skolorna med till och med 53 %. Då man beaktar de regionala skillnaderna och skillnaderna i kommunernas svenskhetsgrad varierar resultaten mellan skolorna i hörförståelseuppgifterna ändå relativt mycket (20 %). Skolornas varierande elevantal har inget samband med resultatet i hörförståelseuppgifterna.

Förmåga att tolka skriftliga texter

I detta kapitel granskas resultatet i läsförståelseuppgifterna i lärokursen för A-finska. I utvärderingen ingick fyra uppgiftshelheter i läsförståelse med 18 flervalsuppgifter och 5 uppgifter där man skulle para ihop en text med rätt bild.

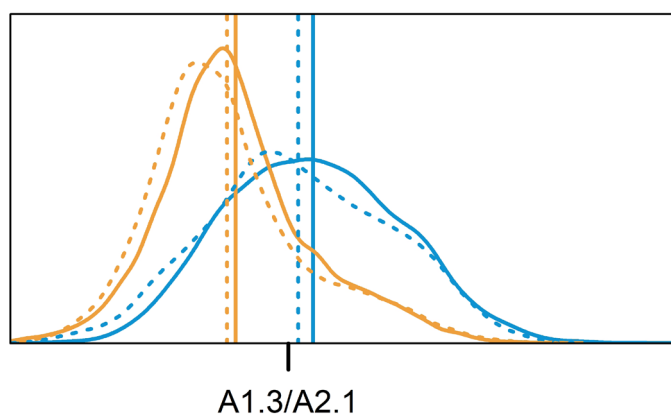
I figur 4 finns uppritat spridningen av resultatet i läsförståelseuppgifterna enligt region och kommunens språkprofil. En spridningskurva är inte uppritat i sådana kommunprofiler där elevantalet är under 50. I kommuner med svenskhetsgrad <10 % finns således uppritat enbart resultatet för södra Finland och i kommuner med svenskhetsgrad >80 % enbart resultatet för västra Finland. I varje bild finns en linje som visar kunskapsgränsen för goda kunskaper (A2.1). Det lodräta strecket visar det genomsnittliga resultatet. De ljusa strecken i bakgrunden visar det genomsnittliga resultaten i de andra kommunprofilerna. De svaga resultaten ligger till vänster och de starka resultaten till höger.

FIGUR 4. Resultat läsförståelseuppgifterna i A-finska enligt region och kommunens språkprofil
Den blå linjen står för södra Finland och den gula för västra Finland.

Sjätteklassisterna i Södra Finland fick i genomsnitt ett bättre resultat än sina jämnåriga i västra Finland, de blåa linjerna ligger på högra sidan om de gula. Skillnaden i resultaten mellan södra och västra Finland är liten i de kommuner där svenskhetsgraden är mellan 51–80 %, linjerna för de genomsnittliga resultaten ligger så gott som på varandra. I södra Finland skiljer sig resultatet i kommuner med svensketsgrad mellan 11–50 % inte märkbart från kommuner med svensketsgrad <10 %, båda linjerna ligger strax till höger om gränsen för A2.1. I kommuner med svenskspråkig majoritet var resultaten sämre, linjen för det genomsnittliga resultatet ligger längst till vänster.

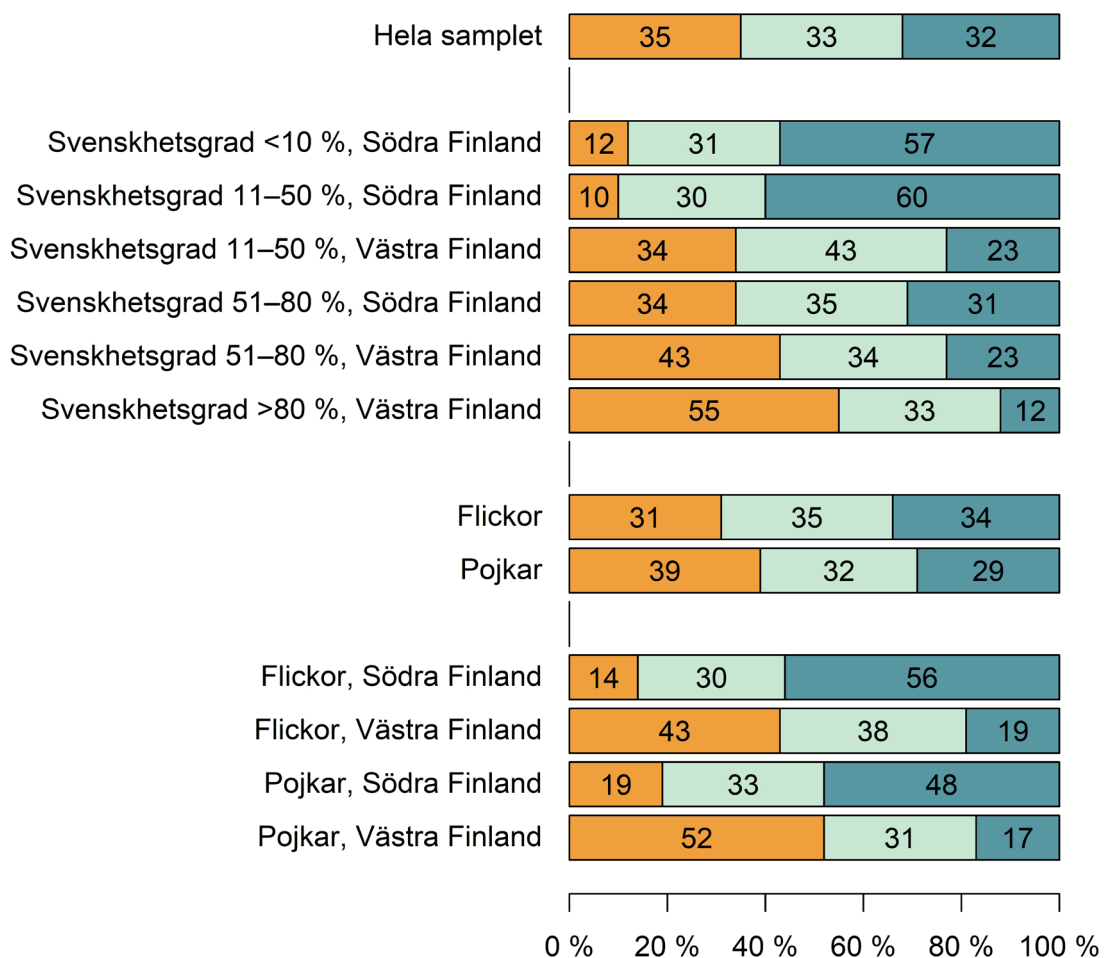
I figur 5 finns uppriktat spridningen av resultaten för flickor och pojkar enligt region. I bilden finns en linje som visar kunskapsgränsen för goda kunskaper (A2.1). De lodräta linjerna står för det genomsnittliga resultatet. De svaga resultaten ligger till vänster och de starka resultaten till höger.

FIGUR 5. Flickors och pojkars resultat i läsförståelseuppgifterna i A-finska enligt region
Den blåa linjen står för södra Finland och den gula för västra Finland. Den hela linjen står för flickor i respektive region och den streckade linjen för pojkar.

Flickorna klarade sig en aning bättre i läsförståelseuppgifterna än pojkarna i båda regionerna. Skillnaden mellan könen kan inte förklara variationen av resultaten i läsförståelseuppgifterna. Skillnaden i resultatet mellan könen är försvinnande liten (1 %) i jämförelse med de regionala skillnaderna.

I figur 6 presenteras elevernas resultat i kunskapsnivåer enligt region, kommunens språkprofil och kön. Kunskapsnivåerna har olika färger. Den mörkgröna färgen markerar kunskapsnivån för goda kunskaper A2.1. I de färgade fälten står den procentuella andelen elever som nådde kunskapsnivån. Det orange fältet innefattar kunskapsnivån A1.3 och nivåerna under den.

FIGUR 6. Resultatet i läsförståelse i A-finska enligt kunskapsnivåer

■ under A1.3
 ■ A1.3
 ■ A2.1 eller mer

Då man granskar resultaten enligt kunskapsnivåer kan man se att i hela landet nådde i medeltal 32 % av sätteklassisterna kunskapsnivån för goda kunskaper A2.1. I södra Finland, i kommuner med finskspråkig majoritet, nådde 57–60 % av eleverna kunskapsnivån A2.1, medan i västra Finland nådde 23 % samma kunskapsnivå. I de mest svenskspråkiga kommunerna i västra Finland nådde enbart 12 % av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper. Skillnaderna i resultaten i läsförståelse mellan regionerna är stor.

I läsförståelse, såsom i hörförståelse, var skillnaderna mellan skolorna stora. Skolornas andel i den totala variansen är 39 %. Då man bortser de skolor som hade få deltagare i utvärderingen, sjunker variansen mellan skolorna med 4 %. De regionala skillnaderna och skillnaderna mellan kommuner med olika svenskhetsgrad förklarar variansen i skolornas resultat med 61 %. Även då man beaktar dessa skillnader är skolornas andel i den totala variansen ännu ganska stor (21 %).

De produktiva uppgifterna

I utvärderingen i A-finska fanns tre produktiva uppgifter där eleven skulle producera text på finska. Lärarna bedömde de produktiva uppgifterna enligt *Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling*. Bedömningskriterierna hade anpassats till uppgifterna. Elevernas prestationer kunde bedömas allt från kunskapsnivån <A1.1 till nivån B2.1. Elevsvar som bedömts under nivån A1.1 var skrivna på svenska eller bestod bara av några lösryckta ord.

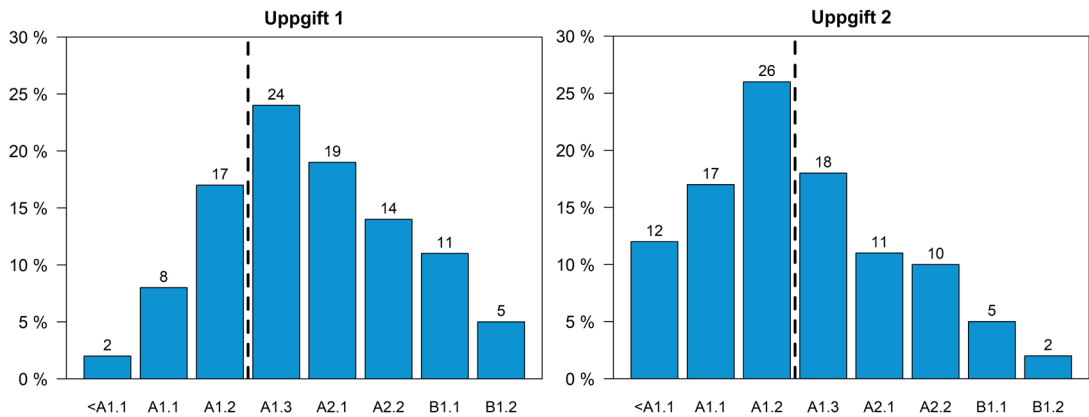
Kunskapsnivåerna kodades för analys för att kunna räkna ut ett medeltal enligt följande: <A1.1 = 0, A1.1 = 1, A1.2 = 2, A1.3 = 3, A2.1 = 4, A2.2 = 5, B1.1 = 6, B1.2 = 7 och B2.1=8. En närmare beskrivning av analyserna finns i kapitlet 2.5 Analysmetoder.

Muntlig produktion

I utvärderingen i A-finska fanns två muntliga uppgifter. I den första muntliga uppgiften skulle eleven berätta om sig själv (namn, ålder, familj, husdjur, hobbyer och fritidsintressen osv), i den andra gällde det att berätta på finska om ett infoblad skrivet på svenska gällande en tvåspråkig sommaraktivitet. I läroplanen nämns i bedömningskriterierna i delområdet *Förmåga att producera texter att eleven behärskar en begränsad mängd, korta inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer* (LP 2014: 201). Den första muntliga uppgiften baserade sig på denna beskrivning och eleverna presterade bra i den. Den andra muntliga uppgiften var för sjätteklassisterna märkbart svårare än den första, varför resultaten av uppgifterna presenteras skilt.

1345 elever gjorde den första muntliga uppgiften och 1089 den andra uppgiften. Elever som presterade väl i den första uppgiften har oftare även svarat på den andra uppgiften. Cirka en tredjedel av de elever vars svar bedömts i den första uppgiften mellan <A1.1–A1.2 har inte besvarat den andra muntliga uppgiften.

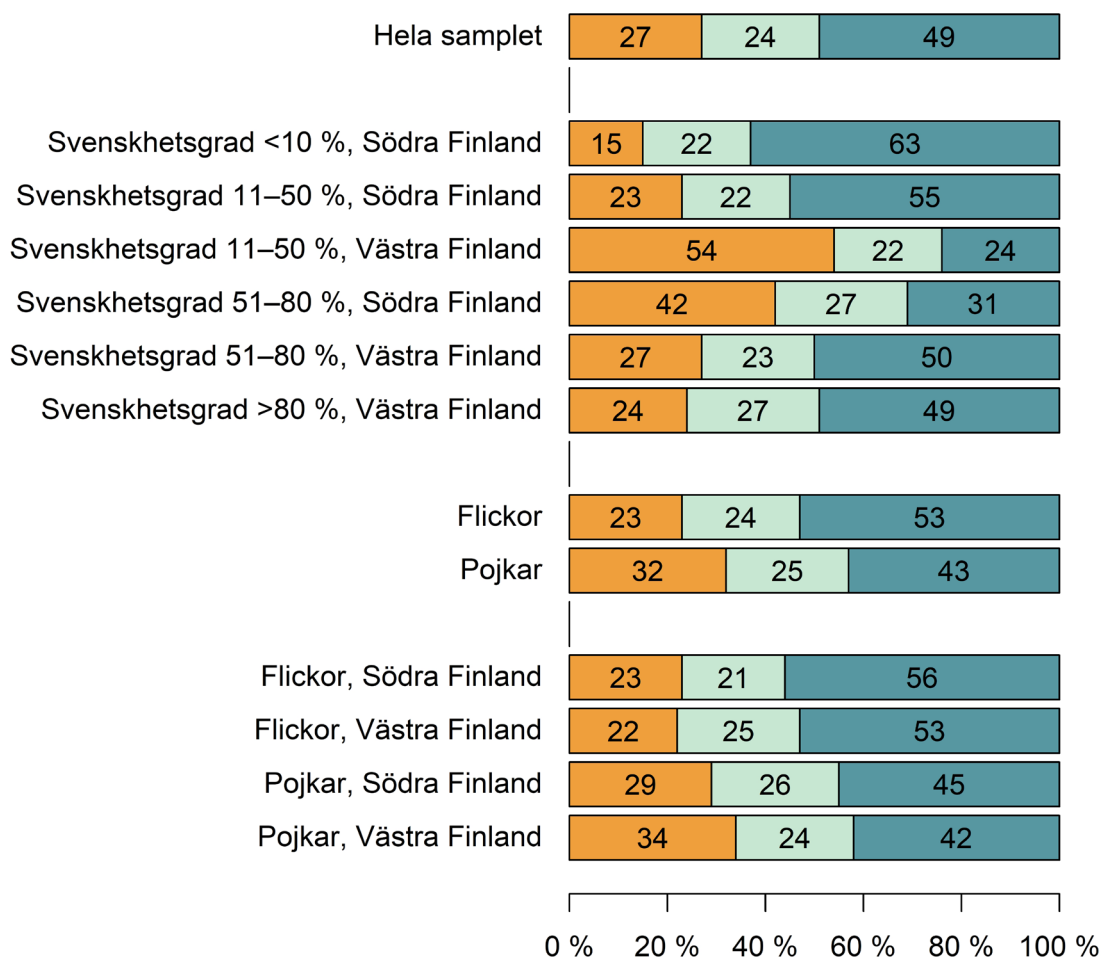
I figur 7 presenteras spridningen av resultatet för de båda muntliga uppgifterna. Resultaten presenteras skilt. Den vågräta axeln visar kunskapsnivåerna och den lodräta visar den procentuella andelen elever som nådde kunskapsnivån. Det lodräta strecket markerar kunskapsnivån för goda kunskaper A1.3.

FIGUR 7. Resultat i A-finska i de muntliga uppgifterna enligt kunskapsnivåer

Resultatet fördelade sig över hela skalan i båda uppgifterna. De flesta elevers resultat ligger i mitten. Det finns elever som presterade klart över kunskapsnivån för goda kunskaper och elever som blev under nivån A1.2. Av eleverna bedömdes 12 % med 0 poäng = <A1.1. Detta berodde bland annat på att eleven startade bandet men sade knappt något eller att eleven svarade på svenska. Medeltalet i den första är uppgiften 3.6, vilket betyder att elevernas genomsnittliga kunskapsnivå ligger mellan A1.3 och A2.1. I den andra uppgiften är medeltalet 2.6, vilket betyder att den genomsnittliga kunskapsnivån ligger mellan A1.2 och A1.3.

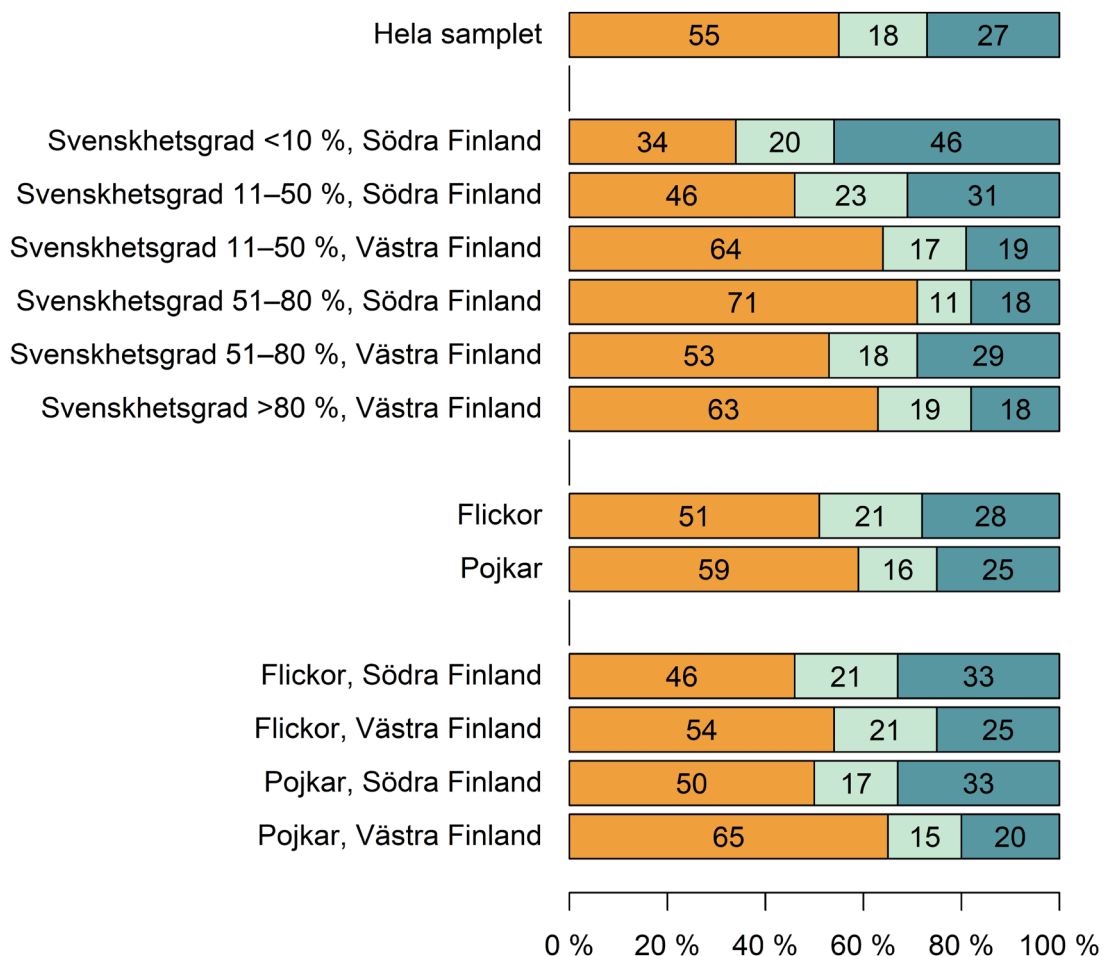
Resultatet i de muntliga uppgifterna presenteras i figur 8 och figur 9. Figurerna visar den procentuella andelen elever som nådde kunskapsnivåerna A1.3 och A2.1. Kunskapsnivåerna har olika färger. Den ljusgröna färgen markerar kunskapsnivån för goda kunskaper A1.3. I de färgade fälten står hur stor procentuell andel av eleverna nådde ifrågavarande kunskapsnivå. Det orange fältet innefattar både kunskapsnivån A1.3 och nivåerna under den.

FIGUR 8. Resultat i den första muntliga uppgiften i A-finska

■ under A1.3
 ■ A1.3
 ■ A2.1 eller mer

I den första uppgiften nådde i genomsnitt hela 73 % av sjuåringarna kunskapsnivån för goda kunskaper A1.3 eller högre. Nästan hälften av eleverna nådde en högre kunskapsnivå A2.1, det vill säga ett utmärkt resultat. Då man endast jämför kommuner med finskspråkig majoritet lyckades eleverna bättre i södra Finland än i västra Finland. I kommuner med finskspråkig majoritet i södra Finland nådde 77 % och 85 % av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper i den första uppgiften. Men då man jämför kommuner med svenskspråkig majoritet lyckades eleverna i västra Finland bättre än i eleverna i södra Finland. Eleverna i västra Finland, i kommuner med svenskspråkig majoritet nådde 73 % och 76 % av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper. Det är ett klart bättre resultat än för motsvarande elever i södra Finland där 58 % av eleverna nådde samma nivå.

FIGUR 9. Resultat i den andra muntliga uppgiften i A-finska

■ under A1.3
 ■ A1.3
 ■ A2.1 eller mer

I den andra uppgiften nådde i hela landet i genomsnitt 45 % av eleverna nivån för goda kunskaper A1.3. Bäst presterade eleverna i de mest finskspråkiga kommunerna (svenskhetsgrad under 10 %) då 66 % av eleverna nådde nivån för goda kunskaper. De svagaste resultaten finns bland elever i mer svenskspråkiga kommuner (svenskhetsgrad 51–80 %) i södra Finland där 29 % av eleverna nådde kunskapsnivån för goda kunskaper.

I figurerna kan man se att flera elever nådde högre kunskapsnivå än A1.3 i båda muntliga uppgifterna. I finskspråkiga kommuner i södra Finland nådde 63 % och 55 % av eleverna kunskapsnivån A2.1 i den första uppgiften och 46 % och 31 % i den andra uppgiften. I de mer svenskspråkiga kommunerna i västra Finland nådde cirka 50 % av eleverna den högre kunskapsnivån A2.1 i den första uppgiften.

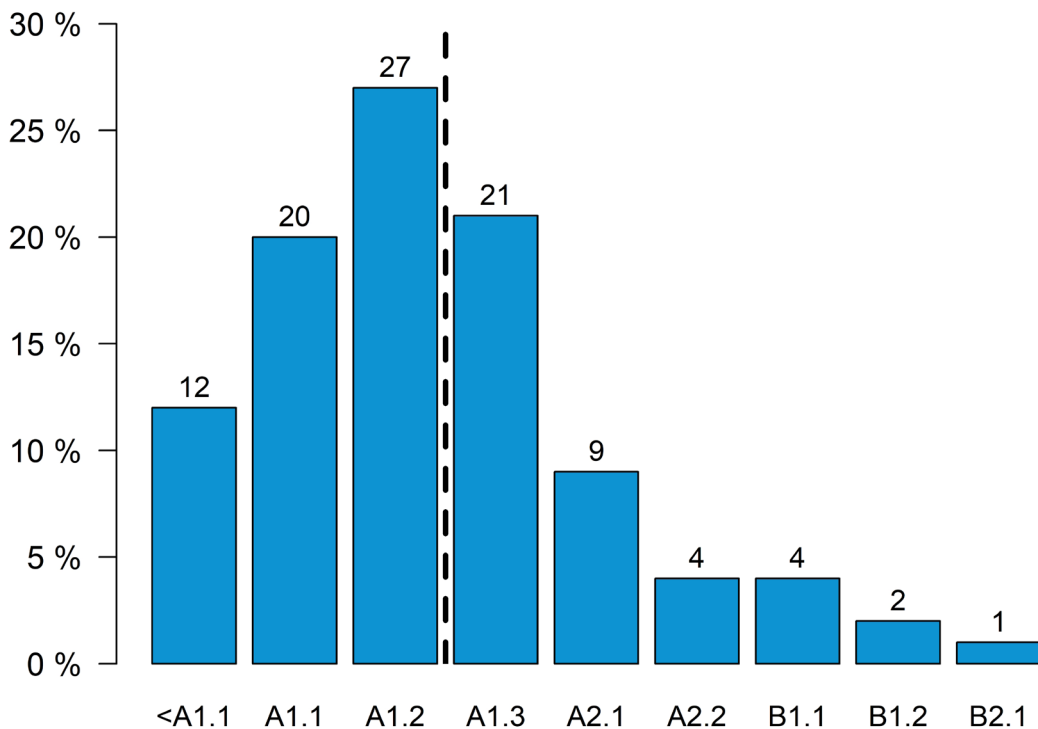
Flickorna klarade sig i genomsnitt en aning bättre än pojkarna i de båda muntliga uppgifterna. Skillnaden i resultaten mellan flickor och pojkar i de muntliga uppgifterna är lika liten som i delområdet *Förmåga att tolka texter*. I den första uppgiften nådde 77 % av flickorna kunskapsnivån A1.3 eller högre, då 68 % av pojkarna nådde samma nivå. I den andra uppgiften nådde 49 % av flickorna och 41 % av pojkarna kunskapsnivån A1.3 eller högre.

Skolornas andel i den totala variansen är 25 % i den första uppgiften och 28 % i den andra uppgiften. Bortser man skolor med färre än tio deltagare sjunker variansen med 5 %. I hör- och läsförståelseuppgifterna kunde de regionala skillnaderna förklara över hälften av skillnaderna i resultaten mellan skolorna. I muntlig produktion är resultatet annat. Skillnaden i resultatet mellan regionerna är inte statistiskt signifikant i någondera muntliga uppgiften. Orsaken till detta beror på att skillnaderna i resultaten i södra och västra Finland inte går i linje med skillnaderna i resultaten enligt kommunernas språkprofiler i regionerna.

Skriftlig produktion

I utvärderingen fanns en skriftlig uppgift för elever som läser lärokursen i A-finska. Uppgiftsbeskrivningen var: *Läraren berättar för gruppen att de ska under de följande lektionerna i finska tala om naturen i Finland. Läraren frågar: Vad kan och vet du redan om naturen i Finland? Skriv och berätta på finska.* I samband med instruktionen fanns några stödfrågor, t.ex. Hur ser den finska naturen ut? Är det likadant i Lappland som i Södra Finland? Vilka djur kan du möta i naturen? Till stöd för uppgiften fanns en karta över Finland där det även fanns bilder på djur och växter. Berättelsen ombads innehålla 50–80 ord.

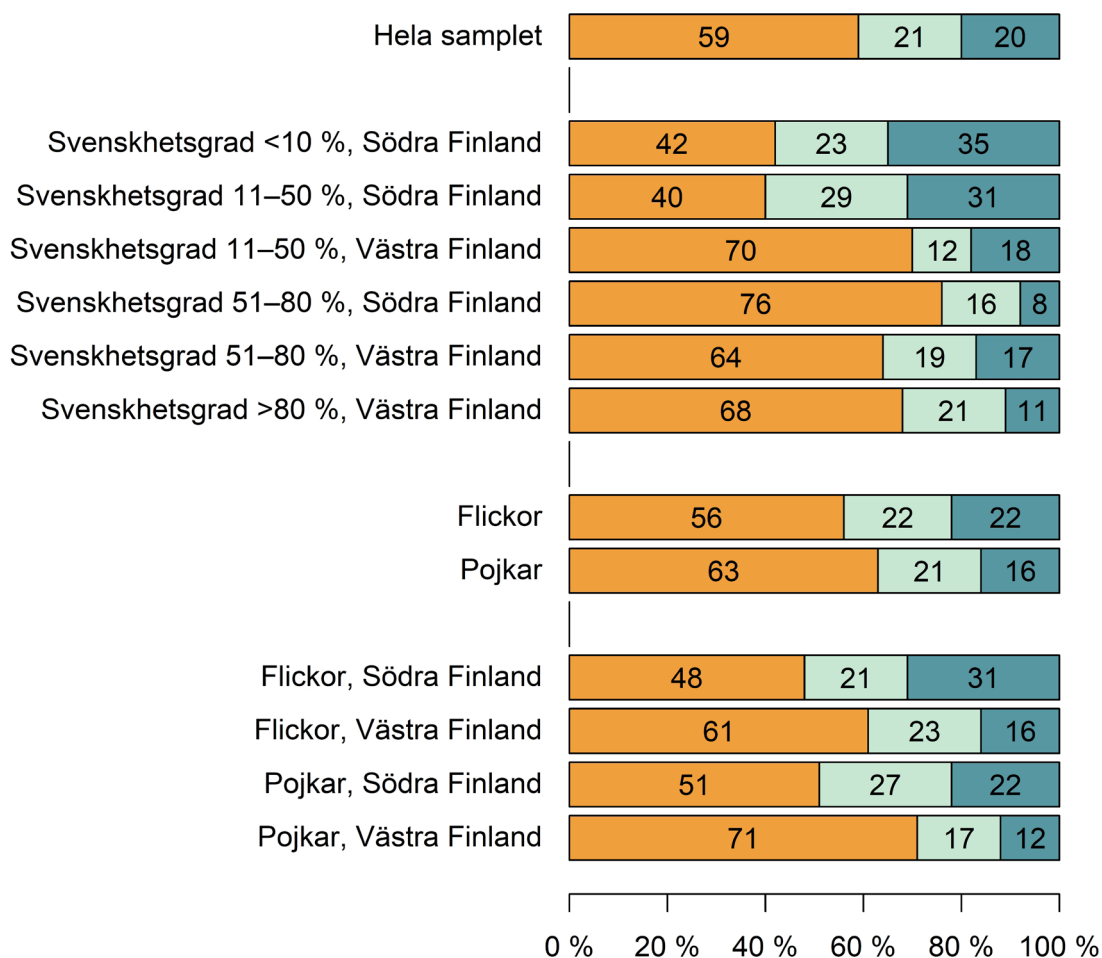
Elevernas svar varierar mycket. Elevernas prestationer fördelar sig över hela skalan men med slag-sida åt det svagare hållet. I figur 10 presenteras spridningen av resultaten enligt kunskapsnivåer. På den vågräta axeln finns kunskapsnivåerna, på den lodräta axeln procentuella andelen elever som nått kunskapsnivån. Nivån för goda kunskaper är A1.3, vilket det lodräta strecket markerar.

FIGUR 10. Resultat i den skriftliga uppgiften i A-finska enligt kunskapsnivåer

Av eleverna nådde 27 % nivån A1.2, vilket ligger strax under nivån för goda kunskaper, och 12 % nådde inte upp till nivån A1.1. Elevsvar såsom "Se on kaunis", "suomessa oli", "on monta eläin ja kukka", "susi,kala", "jag vet inte", har lärarna bedömt med 0 poäng = <A1.1. Det genomsnittliga resultatet i den skriftliga uppgiften är 2.4, vilket innebär att elevernas kunnande ligger mellan A1.2 och A1.3.

Resultaten i de olika regionerna, kommunprofilerna och enligt kön kan man se i figur 11. Figuren visar procentuella andelen elever som nått kunskapsnivån A1.3 eller högre. Kunskapsnivåerna har olika färger. I de färgade fälten står hur stor procentuell andel av eleverna nådde ifrågavarande kunskapsnivå. Den ljusgröna färgen markerar kunskapsnivån för goda kunskaper A1.3. Det orange fältet innefattar kunskapsnivån A1.3 och alla nivåer under den.

FIGUR 11. Resultatet i skriftlig produktion i lärokursen för A-finska

■ under A1.3
 ■ A1.3
 ■ A2.1

I skriftlig produktion nådde i genomsnitt 41 % av sjuåringarna nivå för goda kunskaper A1.3. I de mer finskspråkiga kommunerna i södra Finland nådde 58 % och 60 % av eleverna kunskapsnivån A1.3 eller högre. I de tvåspråkiga kommunerna med svenskspråkig majoritet (svenskhetsgrad 51–80 %, >80 %) nådde 24 %, 36 % och 32 % nivån för goda kunskaper. Svagaste resultatet finns i svenskspråkiga kommuner i södra Finland där endast 24 % av eleverna nådde nivån för goda kunskaper.

Skillnaderna i resultaten enligt region och kommunens svenskhetsgrad är i medeltal inte statistiskt signifikant. I mer finskspråkiga kommuner (svenskhetsgrad 11–50 %) klarade sig eleverna i södra Finland bättre än eleverna i västra Finland. Sjuåringarna i de mer svenskspråkiga kom-

munerna i västra Finland (svenskhetsgrad 51– 80 %) presterade bättre i skrivuppgiften än sina jämnåriga i södra Finland. Skolornas andel i den totala variansen i skriftlig produktion är 24 %, vilket är ungefär lika mycket som i muntlig produktion.

Flickorna klarade sig bättre i skrivuppgiften än pojkarna. 44 % av flickorna nådde kunskapsnivån för goda kunskaper A1.3, motsvarande procenttal för pojkar var 37 %. Den genomsnittliga kunskapsnivån för flickorna var cirka 2,6 (mellan kunskapsnivåerna A1.2 och A1.3) och för pojkarna cirka 2,2 (lite över kunskapsnivån A1.2).

Regionala skillnader och skillnader i skolornas resultat

Det är stora regionala skillnader i resultatet. En orsak är elevunderlaget i de olika kommunprofilerna. Den största elevgruppen i A-finska finns i västra Finland, i kommuner med en svenskhetsgrad >80 % (471 elever). Största elevgruppen i södra Finland finns i kommuner med svenskhetsgrad 11–50 % (277 elever).

Då man jämför de genomsnittliga regionala resultaten mellan södra och västra Finland, ser man att södra Finland i medeltal har ett bättre resultat i delområdet *Förmåga att tolka texter* och i skriftlig produktion. Om man däremot jämför resultaten enligt kommunens svenskhetsgrad, kan man se att kommuner med <10 % svenskspråkiga har betydligt bättre resultat än kommuner med en svenskhetsgrad >80 %. De största skillnaderna finns i delområdet *Förmåga att tolka texter*.

Skolornas andel i den totala variansen är 24–39 % beroende på delområde. I läsförståelse, såsom i hörförståelse, var variansen skolor emellan stora (34 % och 39 %). De regionala skillnaderna och skillnaderna i kommunernas svenskhetsgrad har betydelse. Då man beaktar de regionala skillnaderna och skillnaderna i kommunernas svenskhetsgrad minskar variansen mellan skolorna. I hörförståelse sjunker variansen från 34 % till 20 % och i läsförståelse från 39 % till 21 %. I de produktiva uppgifterna är inverkan inte lika stor: i muntlig produktion sjunker variansen från 27 % till 25 % och i skriftlig produktion från 24 % till 20 %. Elevernas kön påverkar knappt alls variansen. Variansen mellan skolornas resultat i finska är anmärkningsvärt stor då man jämför med övriga utvärderingar av lärresultat som gjorts i Finland. Vanligen varierar resultaten 5–10 %.

Även skolornas storlek påverkar resultatet. Det finns många finlandssvenska skolor med få elever. Om man plockar bort resultaten från skolor med färre än 10 deltagare, sjunker variansen mellan skolorna. Elevernas språkbakgrund och kommunens språkprofil syns i resultatet.

3.2 Jämförelse av resultatet i A-finska med bakgrundsvariabler

I detta kapitel försöker man finna bakomliggande orsaker till skillnader i resultaten mellan regionerna genom att jämföra resultaten med olika bakgrundsvariabler. Bakgrundsvariabler som granskas är inställning till skolan och skolämnet finska, elevernas användning av finska på fritiden

och elevernas läsvanor på fritiden. I slutet av detta kapitel jämförs även elevernas skolvitsord med utvärderingsresultatet.

För att kunna göra en jämförelse mellan bakgrundsvariablerna och utvärderingsresultaten skapades ett totalpoängtal genom att slå ihop resultatet i de olika delområdena. Metoden för analysen beskrivs närmare i kapitlet 2.5 Analysmetoder. I analyserna granskades resultatet både med en bakgrundsvariabel i taget och då flera variabler slogs ihop.

Inställning till skolan

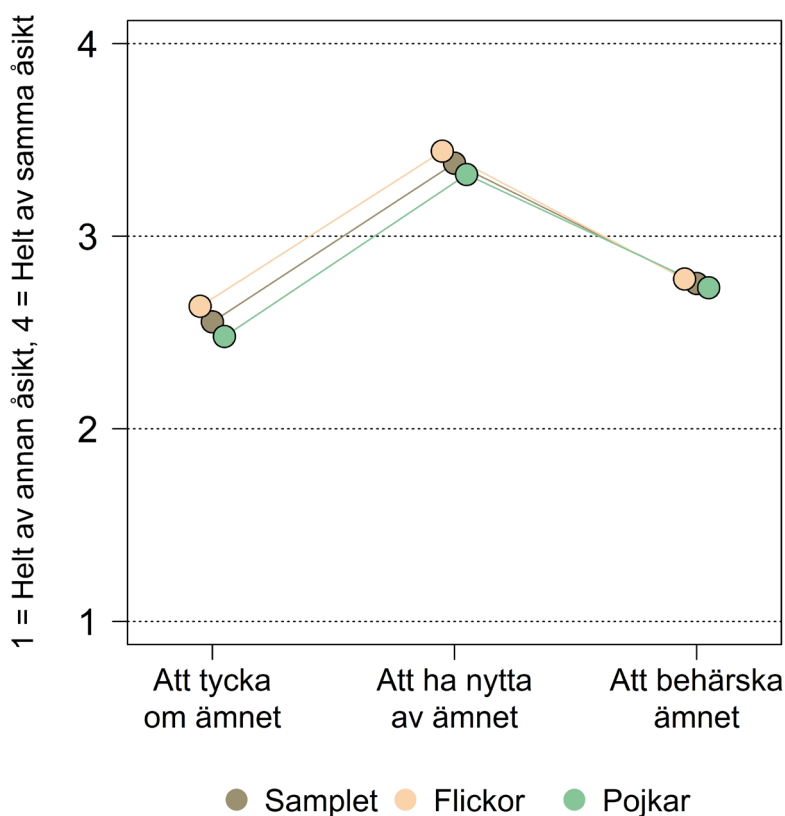
Bakgrundsvariablerna gällande inställning till skolan är indelade i tre grupper. Den första handlade om **skolarbetet**: hur gärna eleverna går till skolan, om de tycker om de olika uppgifterna som de gör i skolan och om de tror att de har nytta av det de lär sig i skolan i sitt privatliv. Den andra gruppen gällde **flit**: hur väl eleven förbereder sig inför prov och om eleven gärna gör även sådana uppgifter som känns svåra för dem. Den tredje gruppen handlade om **skoltrivsel** och innefattade om eleven trivs i skolan och om hen upplever att hen blir retad i skolan. Påståendena gällande inställning till skolarbetet finns i Bilaga 1.

Elevernas inställning till skolan mättes på skalan 1=Jag är helt av annan åsikt till 4=Jag är helt av samma åsikt (mätskalans "neutrala punkt" är 2.5). Även om eleverna har en positiv inställning till skolan förklarar inställningen inte skillnader i elevernas resultat med mer än cirka 1 %. Variationen mellan skolorna var liten.

Inställning till läroämnet finska

Eleverna svarade på frågor gällande deras inställning till läroämnet finska. Eleverna tog ställning till flera attitydpåståenden. Attitydpåståendena indelas i tre attitydhelheter: a) att **tycka om** läroämnet, b) att **ha nytta** av läroämnet och c) att **behärska** läroämnet. Alla attitydpåståenden finns i Bilaga 2. Elevernas inställning till läroämnet finska mättes på skalan 1=Jag är helt av annan åsikt till 4=Jag är helt av samma åsikt (mätskalans "neutrala punkt" är 2.5).

Eleverna i A-finska tyckte i medeltal att finska är ett nyttigt skolämne, det nationella genomsnittliga medeltalet är 3.4, vilket är klart positivt. Att tycka om ämnet finska är en aning på den positiva sidan (medeltalet 2.6). Variationen mellan skolorna är liten. Flickorna hade lite positivare inställning till läroämnet finska än pojkarna. Figur 12 visar elevernas inställning till läroämnet finska. På den vågräta axeln finns variablerna Att tycka om ämnet, Att ha nytta av ämnet och Att behärska ämnet. På den lodräta axeln finns svarsalternativen, från Jag är helt av annan åsikt till Jag är helt av samma åsikt. Mätskalans neutrala punkt är 2.5. Ju högre upp cirklarna är desto positivare är inställningen.

FIGUR 12. Elevernas inställning till A-finska

Eleverna som ansåg att finska är ett **nyttigt ämne** lyckades bättre i utvärderingen än de som ansåg att de inte har stor nytta av läroämnet finska. Nyttan av läroämnet finska förklarar variationer i hela resultatet med cirka 9 %. **Att tycka om ämnet** finska har även ett positivt samband med elevernas lärresultat, bakgrundsvariabeln förklarar 11 % av avvikelserna i hela resultaten.

Eleverna i västra Finland ansåg finska språket vara mindre nyttigt än eleverna i södra Finland. Eleverna i västra Finland tyckte även mindre om skolämnet finska än sina jämnåriga i södra Finland. Kommunens svenskhetsgrad var inte statistiskt signifikant när det gäller nyttan av eller att tycka om skolämnet finska. Delvis av denna anledning förklarar dessa variabler de regionala skillnaderna endast 1 % och 2 %.

Användning av finska på fritiden

Resultatet i utvärderingen undersöktes i förhållande till två variabler som gällde användning av finska på fritiden. Den första variabeln gällde **tala finska** på fritiden; hur ofta eleven talar finska med sina kompisar och i samband med sina hobbyer. Den andra variabeln gäller **användandet** av

finska språket: hur mycket eleven läser texter eller böcker på finska, tittar på finskspråkiga program och skriver på finska till exempel på olika sociala nätverk. Svartalternativen var 1= nästan aldrig (ett par gånger per år), 2= ibland (varje månad), 3= ganska ofta (varje vecka) och 4=ofta (dagligen).

I analysen framgick att användningen av finska på fritiden hade ett statistiskt signifikant samband med elevens prestationer i utvärderingen. Det största variationerna mellan skolorna hittades med dessa bakgrundsvariabler (13 % och 27 % av den totala variansen). Det nationella genomsnittliga medeltalet med bakgrundsvariabeln tala finska på fritiden är 2.0 och med variabeln användandet av finska 1.9, där 1= ett par gånger per år och 2= varje månad. I analysen framgår att eleverna i genomsnitt använder ganska sällan finska på fritiden.

Eleverna i södra Finland talar oftare finska på fritiden med sina vänner och i samband med sina hobbyer än sjätteklassisterna i västra Finland. Även elever från mer finskspråkiga kommuner använder oftare finska på fritiden än sina jämnåriga i de mer svenskspråkiga kommunerna. Sjätteklassisterna i västra Finland läser och skriver på finska eller ser på finskspråkiga program mer sällan än sina jämnåriga i södra Finland.

Ju mer eleven talar finska med sina vänner på fritiden desto bättre lyckades hen i utvärderingsuppgifterna. Detsamma gällde elever som läser finskspråkiga texter, ser på finskspråkiga program eller skriver på finska. Sambandet mellan resultatet och bakgrundsvariablerna är relativt starkt. Bakgrundsvariablerna Att tala finska på fritiden förklarar 13 % och användningen av finska 27 % av variansen.

Elevers läsvanor på fritiden

Eleverna fick uppskatta sina läsvanor på fritiden. Hur många böcker läser sjätteklassisten i medeltal per månad? Svartalternativen var från 0= ingen bok till 4= fyra böcker eller fler. Det frågades inte på vilket språk böckerna är skrivna. Det nationella genomsnittliga medeltalet är 2.3. Eleverna läser i medeltal drygt två böcker månatligen.

Sambandet mellan elevernas läsvanor och elevernas totala poängtal i resultatet är inte särskilt starkt hos eleverna i A-finska i motsats till elever som läser lärokursen för Mofi. Bakgrundsvariabeln läsvanor förklarar bara omkring 1 % av spridningen i hela resultatet.

Jämförelse av resultatet med alla bakgrundsvariabler

Sjätteklassisterna i södra Finland lyckades bättre i utvärderingen i genomsnitt än sina jämnåriga i västra Finland. Elever i kommuner med en svenskhetsgrad >50 % klarade sig sämre än elever från mer finskspråkiga kommuner. Flickorna lyckades bättre än pojkarna. De regionala skillnaderna, skillnaderna i kommunernas svenskhetsgrad samt elevens kön förklarar tillsammans 17 % av skillnaderna i resultatet.

Flickorna ansåg att läroämnet finska är en aning nyttigare än pojkarna. Flickorna tyckte även lite bättre om skolämnet finska än pojkarna. Skillnaderna mellan flickor och pojkar är ändå relativt liten. Flickorna hade en positivare inställning till skolgång än pojkar, flickorna förberedde sig mer inför prov och gjorde hellre än pojkarna även de svåra uppgifterna (bakgrundsvariabeln "flit"). Även här var skillnaderna små. Flickorna läste mer på fritiden medan pojkarna talade oftare finska på fritiden. Läsning på fritiden och användning av finska på fritiden har ett positivt samband med resultatet.

Bakgrundsvariablerna Inställning till skolan, Finska på fritiden och Läsvanor på fritiden förklarar till och med 31 % av skillnaderna i resultatet. Dessa variabler har ett betydligt starkare samband med resultatet än vad variablerna region, kommunens svenskhetsgrad och kön har (17 % av skillnaderna i resultatet). Även om sambanden är tydliga mellan bakgrundsvariablerna och hela resultatet, kan man inte direkt dra slutsatsen att elevens inställning till skolan, läsvanor eller användningen av finska på fritiden skulle resultera i ett bättre resultat i uppgifterna.

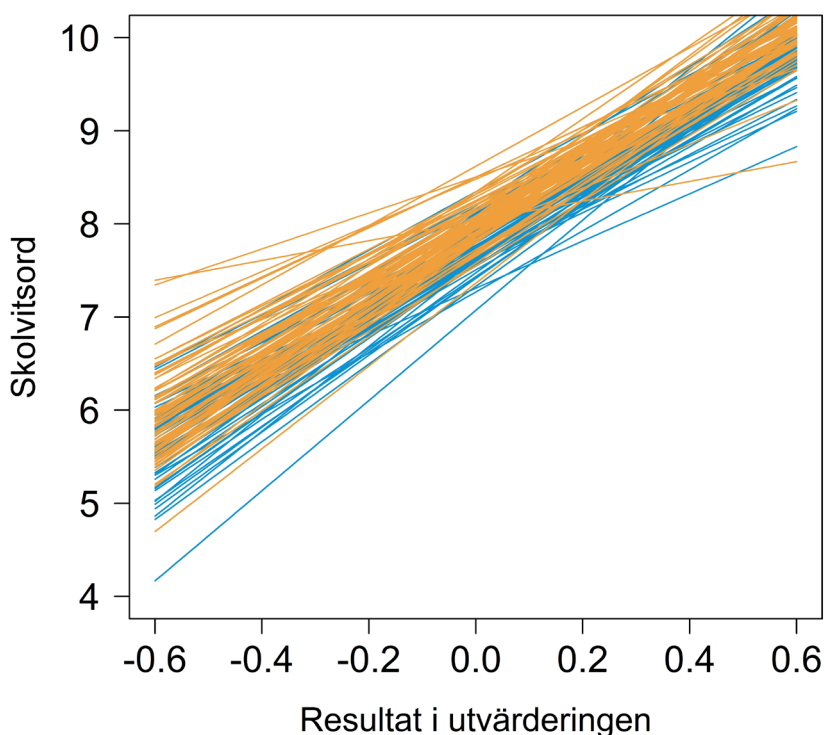
Jämförelse av skolvitsord och resultatet i utvärderingen

I bakgrundsenkäten frågade man eleverna vilket deras senaste skolvitsord var i läroämnet finska. En jämförelse av skolvitsordet och elevernas totala poängtal gjordes. Tanken är att elever med samma kunskaper och färdigheter borde ha ungefär samma skolvitsord i läroämnet finska. Denna syn är naturligtvis inte korrekt då skolvitsordet innefattar mycket annat än bara de kunskapsfärdigheter som denna utvärdering har mätt. Om det ändå visar sig att elever från olika skolor med ungefär samma resultat i utvärderingen har mycket olika vitsord i ämnet finska, tyder det på en diskrepans mellan skolorna. Detta kan bli ett problem med tanke på elevernas jämlikhet längre fram, då eleverna om tre år går ut grundskolan och får sitt avgångsbetyg.

I analyserna användes samma totalpoängtal som använts med tidigare bakgrundsvariabler. Som variabler i denna analys används resultatet i utvärderingen, kön och region. Till skillnad från tidigare analyser har man låtit sambandet mellan resultatet i utvärderingen och vitsordet variera skolor emellan. Detta betyder att i vissa skolor kan skolvitsordet och elevernas resultat i utvärderingen ha ett starkare samband än i andra skolor.

I analyserna kom det fram att skolvitsordet har ett starkt samband med det kunnande eleverna presterade i utvärderingen. På elevnivå förklarar resultatet i utvärderingen 43 % av skillnaderna i vitsordet. Sambandet mellan utvärderingen och vitsordet varierar skolor emellan.

I figur 13 visar sambandet mellan resultatet i utvärderingen och skolvitsordet. På den lodräta axeln finns skolvitsorden. Den vågräta axeln visar resultatet i utvärderingen. Nollpunkten (0.0) markerar det genomsnittliga resultatet i utvärderingen. Ju brantare en linje är desto starkare är sambandet mellan skolvitsordet och resultatet i utvärderingen.

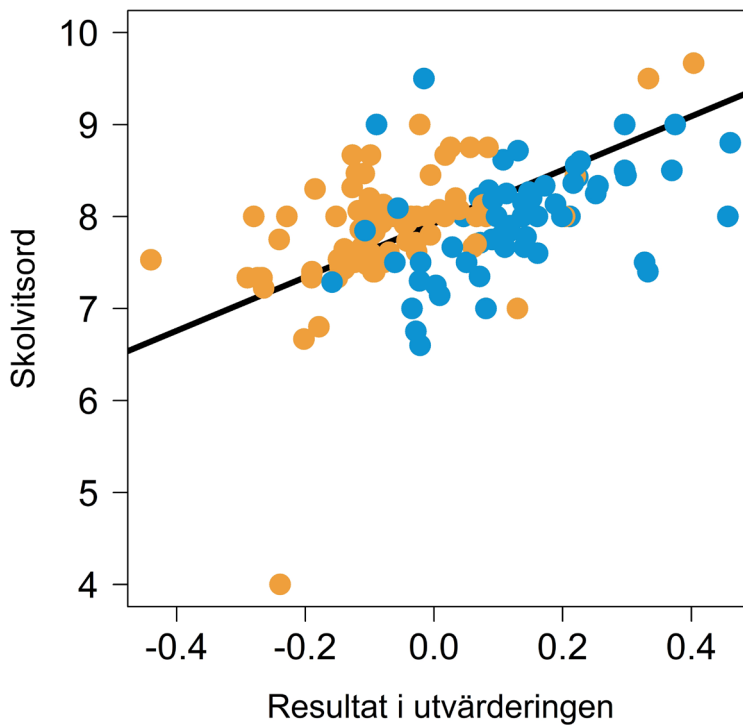

FIGUR 13. Sambandet mellan resultatet i utvärderingen och skolvitsordet i A-finska
De blåa linjerna representerar skolor i södra Finland, de orange skolor i västra Finland.

I figuren kan man se att linjerna har olika lutning, vilket indikerar att sambandet mellan vitsorden och utvärderingsresultatet varierar skolor emellan. Ju brantare en linje är desto starkare är sambandet mellan skolvitsordet och resultatet i utvärderingen. På motsvarande sätt kan man säga att ju svagare lutning linjen har desto svagare är sambandet. Två eller fler skolor kan ha samma lutning på sin linje, men linjerna kan vara belägna olika ställen. Detta betyder att sambandet mellan resultatet i utvärderingen och skolvitsordet är lika i skolorna men eleverna med samma resultat i utvärderingen har i den ena skolan i genomsnitt bättre skolvitsord än eleverna i den andra skolan. Om man tittar på nollpunkten (0.0) i figuren kan man se att spridningen av linjerna är stor, vilket betyder att elever med samma resultat i utvärderingen har olika skolvitsord. Vitsorden skiljer sig från varandra med över ett helt vitsord. De minsta skillnaderna finns kring nollpunkten som markerar det genomsnittliga resultatet i utvärderingen, och största skillnaderna i skolvitsorden finns bland de svagare resultaten i utvärderingen.

Det finns tydliga skillnader i vitsorden mellan södra och västra Finland. Med samma resultat i utvärderingen har eleverna i västra Finland ett skolvitsord som i medeltal är 0.59 enheter högre än eleverna i södra Finland. Det syns även tydligt i figur 13, där de orange linjerna ligger i medeltal högre upp än de blåa linjerna.

I figur 14 visar en jämförelse mellan skolornas genomsnittliga resultat i utvärderingen och medeltalet av elevernas skolvitsord i skolorna. Den svarta linjen visar var skolorna borde vara belägna om förhållandet mellan resultatet i utvärderingen och skolvitsordet följer medeltalet på nationell nivå. Om cirklarna ligger under den svarta linjen är skolvitsorden i medeltal lägre än vad eleverna i genomsnitt presterade i utvärderingen. Om cirklarna ligger över den svarta linjen är vitsorden som lärarna gett högre i förhållande till vad eleverna i genomsnitt presterade i utvärderingen.

FIGUR 14. En jämförelse av skolornas resultat och medeltalet av skolvitsordet i A-finska
De blåa cirklarna representerar skolor i södra Finland, de orange skolor i västra Finland.

I figuren kan man tydligt se att de orange cirklarna som representerar skolor i västra Finland är märkbart oftare över den svarta linjen medan de blå cirklarna som står för skolor i södra Finland linjen nästan uteslutande ligger under den svarta linjen. Detta tyder på att lärarna i västra Finland ger ett högre vitsord till eleverna än lärarna i södra Finland. Läger man tyngdpunkten på olika delområden eller har man olika kravnivåer i de olika regionerna?

Skillnaderna i skolvitsorden mellan regionerna på skolnivå är relativt stor. Kommunens svensksk-hetsgrad hade däremot inget samband med elevernas skolvitsord då man beaktat de regionala skillnaderna. Skillnaderna mellan flickor och pojkar är tydligt statistiskt signifikant. Flickorna fick i medeltal 0.23 enheter högre vitsord än pojkarna, även om kunnandet i utvärderingen var på samma nivå hos båda könen.

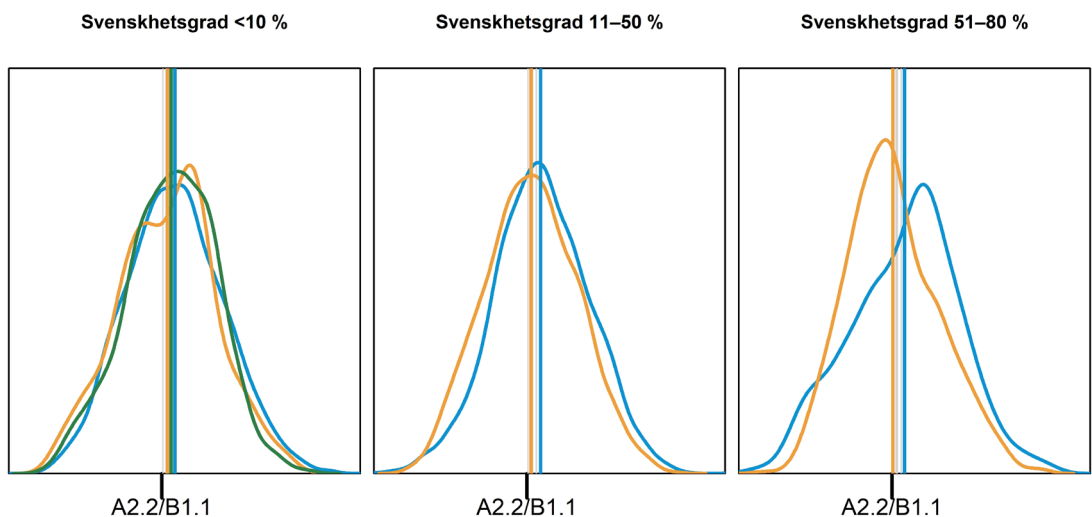
3.3 Resultat i mofi

Eleverna som deltog i utvärderingen är indelade i tre regioner: södra Finland, västra Finland och språköskolor. I regionen språköskolor ingår både de skolor som kallas språköskolor och de som kallas språklackskolor. Regionala skillnader, skillnader i kommunernas svenskhetsgrad och skillnader mellan könen lyfts fram vid analyserna. I utvärderingen deltog endast fem elever från de mest svenskspråkiga kommunerna (>80 %), dessa elever utelämnades från analyserna.

Förmåga att tolka muntliga texter

I detta kapitel granskas resultatet i hörförståelse i lärokursen för mofi. I utvärderingen ingick fyra delar med hörförståelseuppgifter bestående av 15 flervalsuppgifter, 3 uppgifter med öppna svar och 10 uppgifter med svarsalternativet rätt eller fel. I de öppna svaren godkändes svar skrivna både på svenska och finska.

I figur 15 presenteras fördelningen av resultatet i hörförståelseuppgifterna enligt region och kommunernas svenskhetsgrad. I varje bild finns ett streck som visar kunskapsgränsen för goda kunskaper (B1.1). Den lodräta linjen markerar det genomsnittliga resultatet för ifrågavarande kommuns språkprofil och de svagt färgade linjerna i bakgrunden på varje bild markerar det genomsnittliga resultatet i de andra kommunernas språkprofiler. De svaga resultaten ligger till vänster, de goda resultaten till höger. Elevers resultat i språköskolor finns enbart i de mest finskspråkiga kommunerna (svenskhetsgrad <10 %).

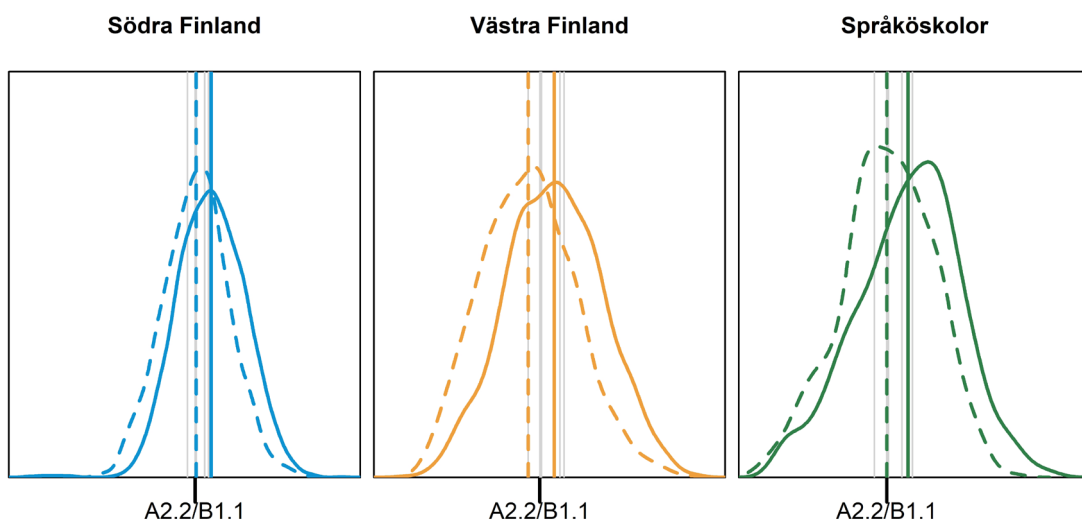

FIGUR 15. Resultatet i hörförståelseuppgifterna i mofi enligt region och kommunens svenskhetsgrad

Den blå linjen står för södra Finland, den orange för västra Finland och den gröna för språköskolorna.

I varje bild i figuren kan man se att linjerna som markerar regionens genomsnittliga resultat ligger mycket nära varandra, i de mest finskspråkiga kommunerna nästan på varandra. De genomsnittliga resultaten skiljer sig väldigt lite från varandra i förhållande till den totala fördelningen av resultatet. Detta betyder att de regionala skillnaderna i hörförståelseuppgifterna är små i jämförelse med skillnaderna mellan elevernas resultat.

Figur 16 visar fördelningen av resultaten för flickor och pojkar i hörförståelseuppgifterna enligt region. I varje bild finns ett streck som markerar kunskapsgränsen för goda kunskaper (B1.1). Den lodräta linjen visar det genomsnittliga resultatet för regionen, de ljusa linjerna i bakgrunden visar det genomsnittliga resultatet i de andra regionerna. Svaga resultaten ligger till vänster, de goda resultaten till höger.

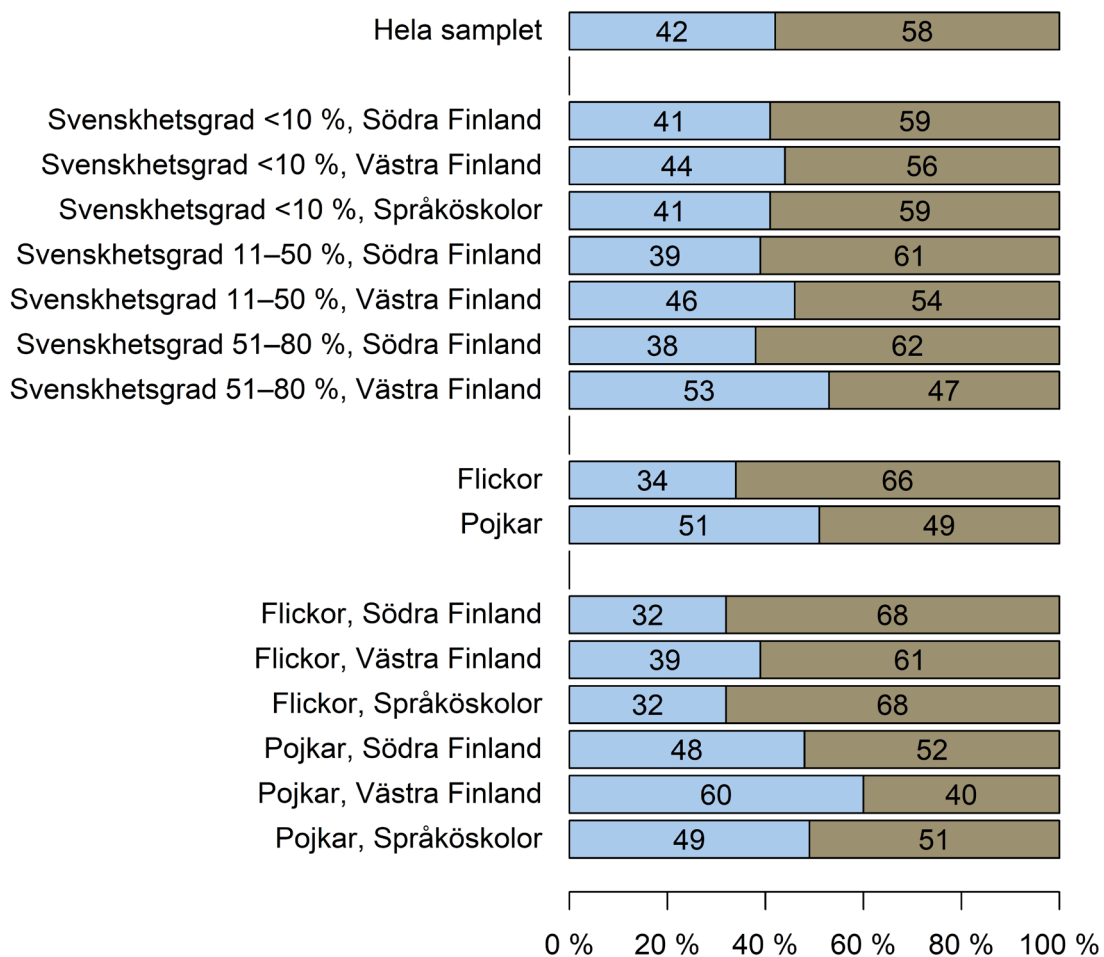

FIGUR 16. Flickors och pojkars resultat i hörförståelseuppgifterna i mofi enligt region
Den hela linjen markerar flickor och den streckade pojkar.

Flickorna klarade sig bättre i hörförståelseuppgifterna än pojkarna i alla regioner. Detta syns tydligt i figuren då linjerna mellan flickor och pojkar är längre från varandra än linjerna mellan regionerna i figur 15. I resultatet i hörförståelseuppgifterna skiljer sig flickors och pojkars resultat med 5 %, vilket betyder att skillnaden i resultatet hörförståelseuppgifterna mellan flickor och pojkar är mer signifikant än skillnaden mellan regionerna.

De poängsatta hörförståelseuppgifterna omvandlades till kunskapsnivåer enligt *Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling*. Poänggränsen för goda kunskaper fastslogs. Metoden för omvandlingen (standardsetting) beskrivs i kapitlet 2.5 Analysmetoder. I processen lyckades man inte dra upp en poänggräns för en annan kunskapsnivå såsom det gjordes i hörförståelseuppgifterna i lärokursen för A-finska.

I figur 17 presenteras resultatet i hörförståelseuppgifterna enligt kunskapsnivåer. Figuren visar den procentuella andelen elever som nått kunskapsnivån för goda kunskaper B1.1. Den bruna färgen står för nivån B1.1. Den ljusblå färgen innefattar alla kunskapsnivåer under B1.1. I varje fält står den procentuella andelen elever som nått ifrågavarande kunskapsnivå.

FIGUR 17. Resultatet i hörförståelseuppgifterna i mofi enligt kunskapsnivåer

■ under B1.1 ■ B1.1 eller mer

I hela samplet nådde i genomsnitt 58 % av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper. De regionala skillnaderna är små även om eleverna i södra Finland klarade sig en aning bättre än eleverna i västra Finland. I de mest finskspråkiga kommunerna har alla tre regioner ungefär samma resultat (59 %, 56 % och 59 %). I de mest svenskspråkiga kommunerna (svenskhetsgrad 51–80 %) i västra

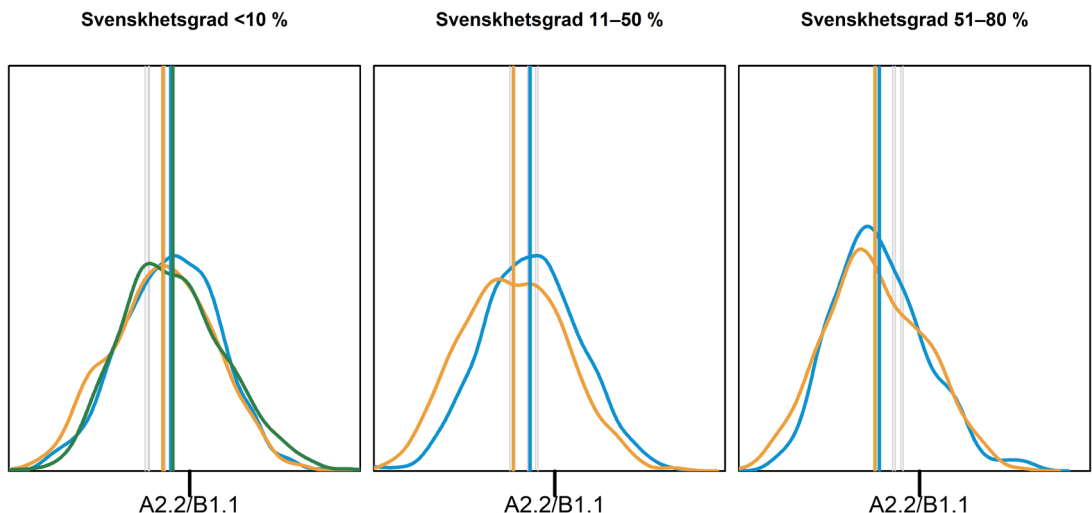
Finland nådde 47 % av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper. Av flickorna nådde i medeltal 66 % kunskapsnivån för goda kunskaper, motsvarande andel för pojkar var 49 %. Pojkarna i västra Finland har svagare resultat (40 %).

Den totala variansen skolor emellan är i hörförståelseuppgifterna bara 5 %. Resultatet i södra Finland är en aning bättre än i västra Finland. Även om resultatet mellan regionerna södra Finland, västra Finland och språköskolor är statistiskt signifikant, är skillnaderna i praktiken liten (1 % av den totala variansen). Skillnader i resultatet mellan språköskolorna och södra Finland är inte statistiskt signifikant. Då man beaktar skillnaderna mellan regionerna, finns i kommuner med olika svenskhetsgrad inga större skillnader i elevernas prestationer i hörförståelseuppgifterna.

Förmåga att tolka skriftliga texter

Det här kapitlet granskar resultatet i läsförståelseuppgifterna i lärokursen för mofi. I utvärderingen ingick 4 uppgiftshelheter i läsförståelse med 21 flervalsuppgifter och 16 uppgifter med svarsalternativet rätt eller fel.

I figur 18 presenteras fördelningen av resultatet i läsförståelseuppgifterna enligt region och kommunens svenskhetsgrad. I varje bild finns ett streck som markerar kunskapsgränsen för goda kunskaper (B1.1). Den lodräta linjen visar genomsnittresultatet. De ljusa linjerna i bakgrunden på varje bild visar de genomsnittliga resultaten i de andra bilderna. De svaga resultaten ligger till vänster och de starka resultaten till höger.

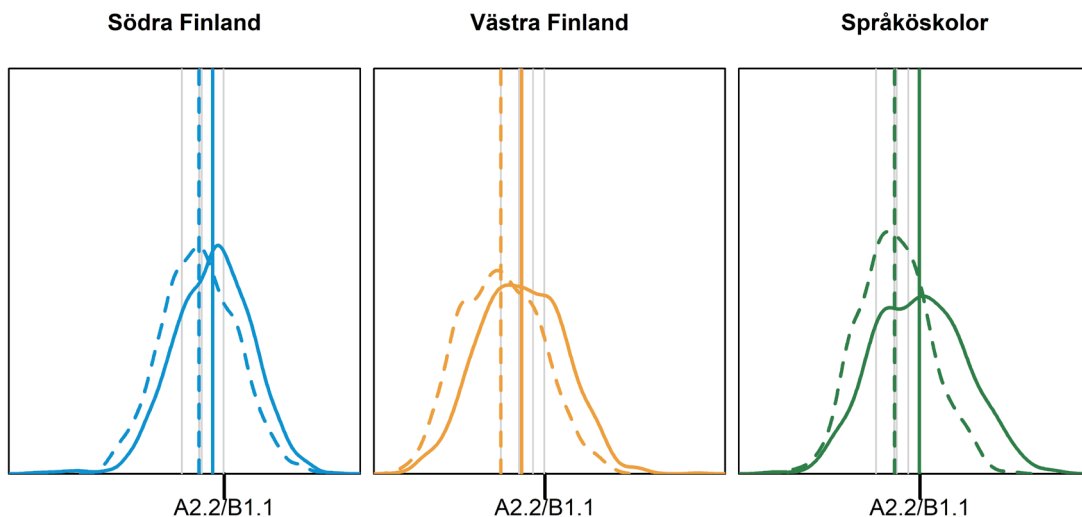

FIGUR 18. Resultat i läsförståelseuppgifterna i mofi enligt region och kommunens svenskhetsgrad

Den blåa linjen står för södra Finland, den orange för västra Finland och den gröna för språköskolor.

I figuren kan man se att de bästa resultaten finns i de mest finskspråkiga kommunerna (svenskhetegrad <10 %), linjerna ligger längst till höger. Skillnaden mellan resultaten i södra Finland och språköskolorna är liten. Likaså är skillnaderna i resultaten mellan södra och västra Finland mycket liten i kommuner med svenskspråkig majoritet (svenskhetegrad 51–80 %). Med andra ord verkar de regionala skillnaderna i läsförståelseuppgifterna i mofi överraskande nog finnas bland eleverna i de tvåspråkiga kommunerna med finskspråkig majoritet (11–50 %).

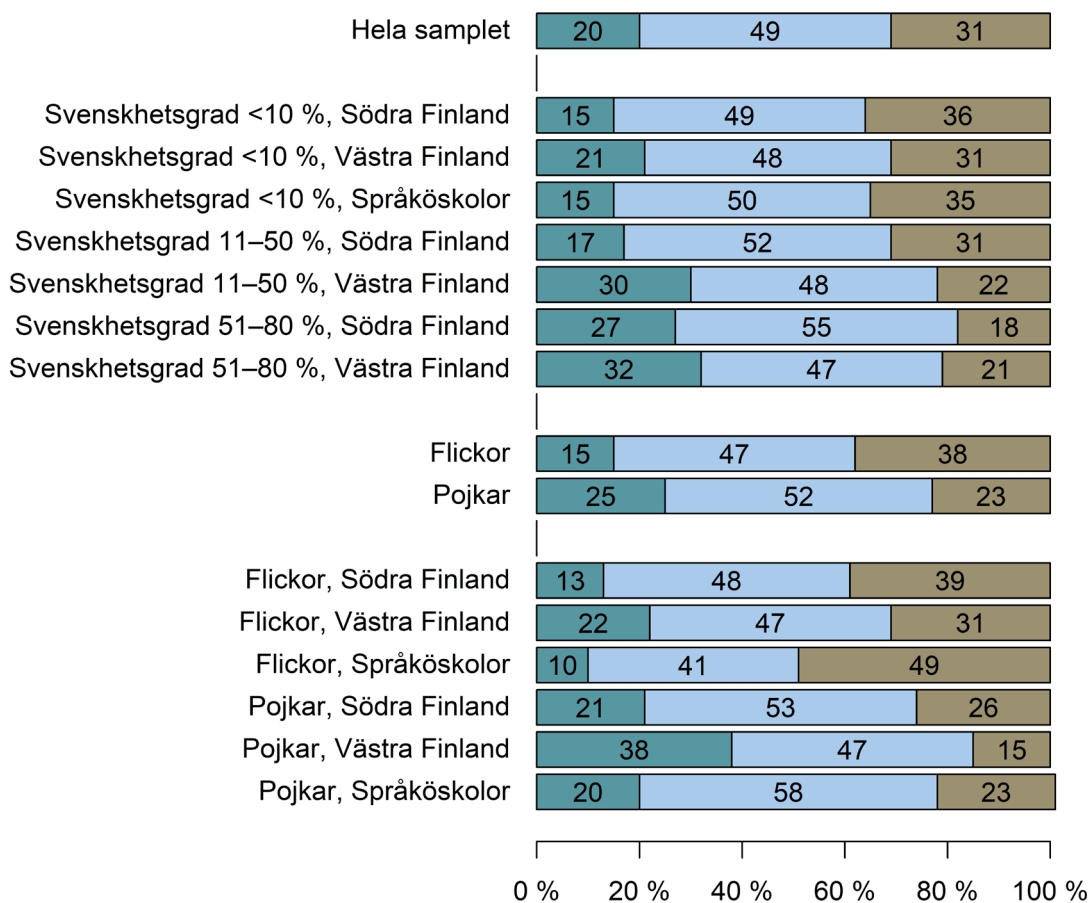
Figur 19 visar fördelningen av resultaten för flickor och pojkar i läsförståelseuppgifterna i de olika regionerna. I varje bild finns ett streck som markerar kunskapsgränsen för goda kunskaper (B1.1). Den lodräta linjen i varje bild visar det genomsnittliga resultatet för regionen. De ljusa linjerna i bakgrunden på varje bild markerar det genomsnittliga resultatet i de övriga regionerna. De svaga resultaten ligger till vänster, de goda till höger.

FIGUR 19. Resultatet för flickor och pojkar i läsförståelseuppgifterna i mofi enligt regionerna
Den hela linjen markerar flickor, den streckade pojkar.

Flickorna klarade sig litet bättre i läsförståelseuppgifterna än pojkarna i alla regioner. Enligt bilderna är skillnaden mellan könen minst i södra Finland och störst i språköskolorna. Skillnaden i resultatet mellan könen förklarar variansen i hela resultatet med cirka 4 %. Denna skillnad har lika stor betydelse som skillnaderna i resultaten mellan södra och västra Finland.

I figur 20 visas resultatet i läsförståelseuppgifterna enligt kunskapsnivåer. Kunskapsnivån för goda kunskaper i läsförståelse är B1.1. Kunskapsnivåerna är markerade med egen färg. I varje färgat fält står den procentuella andelen elever som nått ifrågavarande kunskapsnivå. Den mörkgröna färgen står för B1.1, den ljusblå för nivån A2.2 och den mörkgröna färgen visar alla kunskapsnivåer som ligger under A2.2.

FIGUR 20. Resultatet i läsförståelse i mofi enligt kunskapsnivåer

■ under A2.2 ■ A2.2 ■ B1.1 eller mer

I hela samplet nådde i genomsnitt 31 % av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper. De svagare resultaten finns i de mer svenskspråkiga kommunerna (svenskhetsgrad 51–80 %) där 18 % och 21 % av eleverna nådde nivån för goda kunskaper. Av flickorna nådde 38 % kunskapsnivån B1.1, motsvarande andel hos pojkar var 23 %. Svagaste resultatet finns hos pojkar i västra Finland, där i medeltal endast 15 % av eleverna nådde nivån för goda kunskaper.

Resultatet är ändå inte så svagt som det först verkar. Även om bara cirka en tredjedel av eleverna nådde i genomsnitt kunskapsnivån för goda kunskaper, ligger resultatet för cirka hälften av elevernas strax under, på kunskapsnivån A2.2.

I läsförståelseuppgifterna är skolornas andel i den totala variansen 11 %, vilket är en aning mer än i hörförståelseuppgifterna. Sjätteklassisterna i södra Finland klarade sig i genomsnitt bättre i läsförståelseuppgifterna än sina jämnåriga i västra Finland. Resultatet i språköskolor skiljer sig inte

i genomsnitt från resultatet i södra Finland. De regionala skillnaderna förklarar ungefär hälften av skillnaderna mellan skolornas genomsnittliga resultat. Då man beaktar skillnaderna mellan regionerna har kommunernas svensketsgrad ingen större betydelse i resultatet.

De produktiva uppgifterna

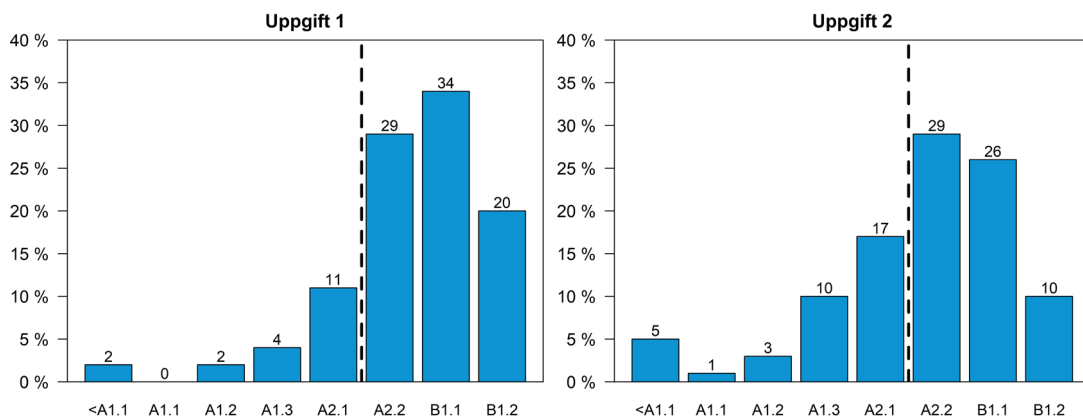
I utvärderingen i lärokursen för mofi fanns fyra produktiva uppgifter. Lärarna bedömde de produktiva uppgifterna enligt *Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling*. Bedömningskriterierna anpassades till uppgifterna. Kunskapsnivån för goda kunskaper är A2.2.

Kunskapsnivåerna kodades för analys för att kunna räkna ut ett genomsnittligt medeltal enligt följande: <A1.1 = 0, A1.1 = 1, A1.2 = 2, A1.3 = 3, A2.1 = 4, A2.2 = 5, B1.1 = 6, B1.2 = 7 och B1.2 = 8. Närmare beskrivning av analyserna beskrivs i kapitlet 2.5 Analysmetoder.

Muntlig produktion

Det fanns två muntliga uppgifter i utvärderingen för mofi där eleven skulle producera text på finska. I den första uppgiften skulle eleven berätta om sig själv på finska (namn, ålder, familj, husdjur, hobbyer och fritidsintressen osv). I den andra gällde det att berätta på finska om ett infoblad skrivet på svenska gällande en tvåspråkig sommaraktivitet. Den andra muntliga uppgiften gjorde 837 elever (av 1065 elever). Av de 837 eleverna hade 14 elever inte svarat på den första uppgiften. Det fanns inget samband mellan saknade svar och region eller kön.

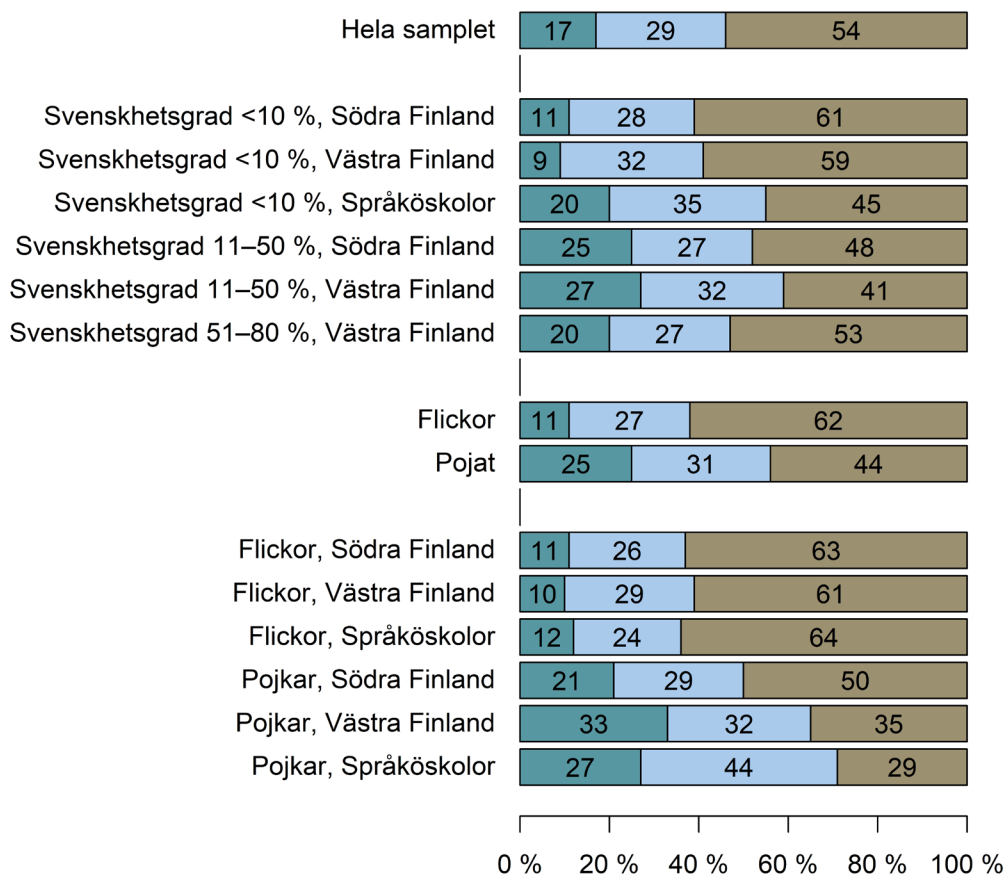
Resultatet i muntlig produktion är utmärkt. Figur 21 visar fördelningen av resultatet enligt kunskapsnivåerna. Den vågräta axeln visar kunskapsnivåerna, den lodräta axeln procentuella andelen elever som nådde ifrågarvarande kunskapsnivå. Den lodräta linjen markerar kunskapsnivån för goda kunskaper A2.2.

FIGUR 21. Resultat i de muntliga uppgifterna i mofi

En stor del av eleverna nådde högre än kriteriet för goda kunskaper. I figur 22 kan man se att de blåa staplarna på högra sidan om den markerade linjen för kunskapsnivån A2.2 är högre än staplarna på vänstra sidan om den markerade linjen. Eleverna lyckades bättre i den första uppgiften. I den första uppgiften är elevernas medeltal 5.4, vilket betyder att elevernas genomsnittliga kunskapsnivå ligger mellan kunskapsnivåerna A2.2 och B1.1. I den andra uppgiften är medeltalet 4.8 (mellan A2.1 och A2.2). Att det finns elever som inte nådde kunskapsnivån A.1 beror bland annat på att eleven startat bandet men inte sagt något eller på att eleven svarat på svenska.

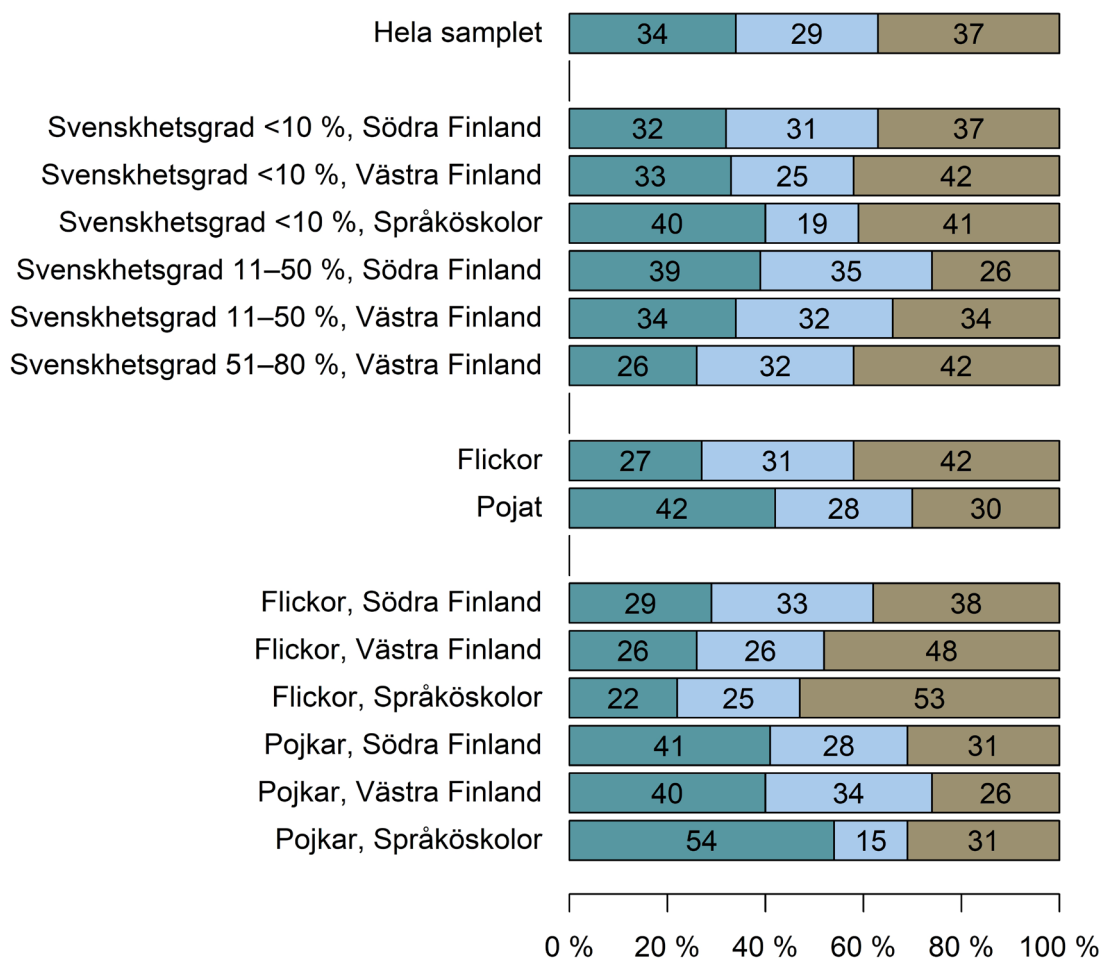
Figurerna 22 och 23 visar resultat i de muntliga uppgifterna enligt kunskapsnivåer. Resultaten presenteras enligt region, kommunens svenskhetsgrad och kön. I figur 22 finns resultatet för den första muntliga uppgiften och i figur 23 resultatet för den andra muntliga uppgiften. Kunskapsnivån för goda kunskaper är A2.2. Kunskapsnivåerna är markerade med egen färg. Den ljusblå färgen står för nivån A2.2, den bruna för nivån B1.1 eller bättre och den mörkgröna innefattar alla nivåer under A2.2. I de färgade fälten står den procentuella andelen elever som nått ifrågavarande kunskapsnivå.

FIGUR 22. Resultat i den första muntliga uppgiften i mofi enligt kunskapsnivåer

■ under A2.2 ■ A2.2 ■ B1.1 eller mer

I den första uppgiften nådde hela 83 % av eleverna i genomsnitt kunskapsnivån för goda kunskaper eller högre, vilket är ett utmärkt resultat. Minst 70 % av eleverna nådde i alla regioner och kommuner med olika svenskhetsgrad i genomsnitt kunskapsnivån för goda kunskaper. Eleverna i de mest finskspråkiga kommunerna i västra Finland (svenskhetsgrad <10 %) presterade bäst, då cirka 90 % av eleverna nådde kunskapsnivån för goda kunskaper. Flickorna klarade sig bättre än pojkarna i den första muntliga uppgiften. I medeltal nådde 89 % av flickorna kunskapsnivån för goda kunskaper, motsvarande procenttal för pojkarna var 75 %.

FIGUR 23. Resultat i den andra muntliga uppgiften i mofl enligt kunskapsnivåer

under A2.2 A2.2 B1.1 eller mer

I den andra uppgiften nådde 66 % av eleverna kunskapsnivån A2.2. Även i den andra uppgiften nådde minst hälften av eleverna i alla regioner och i kommuner med olika svenskhetsgrad i genomsnitt kunskapsnivån för goda kunskaper. I den andra uppgiften presterade bäst eleverna i västra Finland i kommuner med svenskspråkig majoritet (svenskhetsgrad 51–80 %) då 74 % av eleverna nådde kunskapsnivån för goda kunskaper.

Flickorna klarade sig även i den andra uppgiften bättre än pojkarna, då i medeltal 73 % av flickorna nådde kunskapsnivån för goda kunskaper eller högre, medan 58 % av pojkarna nådde samma nivå. Pojkarna i språkskolorna hade det svagaste resultatet, knappa hälften av eleverna nådde kunskapsnivån för goda kunskaper.

I de muntliga uppgifterna är skillnaderna mellan flickors och pojkars resultat ungefär lika stor som de regionala skillnaderna (4 % av den totala variansen). Skillnader i resultaten uppkommer skolor emellan. Skolornas andel i den totala variansen är 31 % i den första uppgiften och 24 % i den andra uppgiften. Om man beaktar de regionala skillnaderna och skillnaderna mellan könen sjunker variansen till 28 % i den första uppgiften och till 23 % i den andra uppgiften.

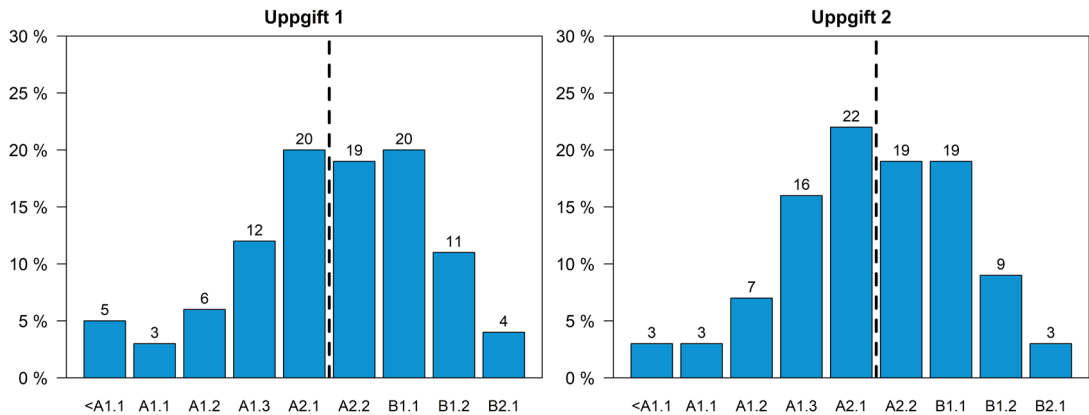
Skriftlig produktion

I utvärderingen fanns två skriftliga uppgifter. Lärarna bedömde uppgifterna enligt givna bedömningskriterier. I den första skrivuppgiften gällde det att skriva och berätta om naturen i Finland. Uppgiftsbeskrivningen var: *Läraren berättar för gruppen att de ska under de följande lektionerna i finska tala om naturen i Finland. Läraren frågar: Vad kan och vet du redan om naturen i Finland? Skriv och berätta på finska.* I samband med instruktionen fanns några stödfrågor, t.ex. *Hur ser den finska naturen ut? Är det likadant i Lappland som i Södra Finland? Vilka djur kan du möta i naturen?* Till stöd för uppgiften fanns en karta över Finland där det fanns bilder på djur och växter. Berättelsen ombads innehålla 50–80 ord. I den andra skrivuppgiften skulle eleverna skriva ett inlägg till skolans hemsida om lägerskolan. Uppgiftsbeskrivningen var: *Luokkanne on leirikoulussa. Jokaisen oppilaan tehtävä on kirjoittaa suomeksi leirikoulusta. Tekstit julkaistaan leirikoulun omalla nettisivulla.* Till stöd för uppgiften fanns en lägerskolabild med många olika aktiviteter. Den andra skrivuppgiften var kortare än den första, inlägget ombads innehålla cirka 40 ord.

Elevantalet i de skriftliga uppgifterna varierade något, 902 elever har gjort någondera skriftliga uppgiften (av totalt 1065 elever). Av dessa 902 har 25 elever inte svarat på den första skrivuppgiften och 215 elever har inte svarat på den andra skrivuppgiften. Varken region eller kön har något samband med att färre elever har svarat på den andra skrivuppgiften. Av de elever vars prestationer i den första skrivuppgiften bedömdes mellan <A1.1 och A1.2 har 36 % låtit bli att svara på den andra skrivuppgiften.

I den första uppgiften bedömdes 5 % av elevsvaren och i den andra uppgiften 3 % med 0 poäng (under nivån A1.1). Dessa elevsvar har bland annat varit på svenska eller så har eleven valt att inte besvara uppgiften genom att kommentera t.ex. *en tiedä, en jaksa*)

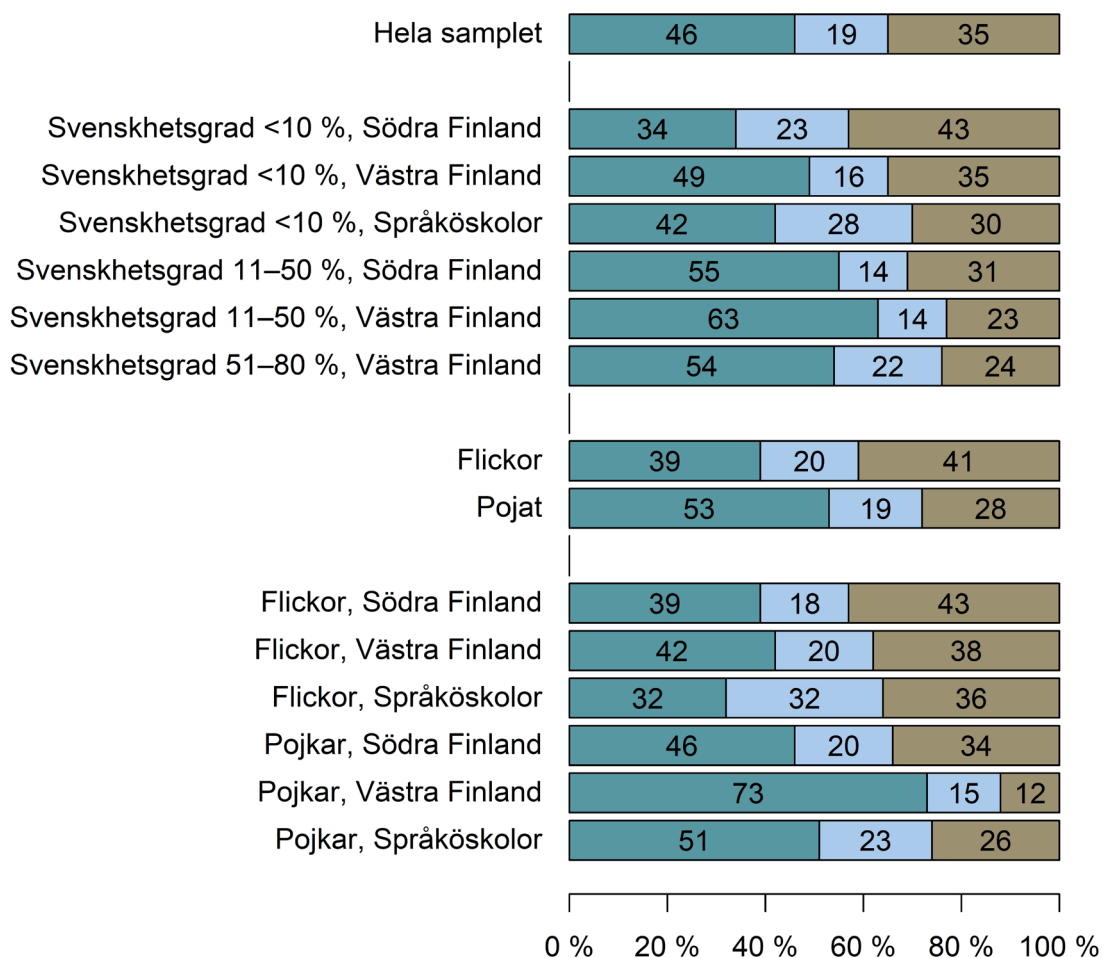
Figur 24 visar fördelningen av resultatet enligt kunskapsnivåer i de båda uppgifterna. På den vågräta axeln finns kunskapsnivåerna, på den lodräta axeln procentuella andelen elever som nådde ifrågavarande kunskapsnivå. Kunskapsnivån för goda kunskaper är A2.2, vilket det lodräta strecket markerar.

FIGUR 24. Resultat i de skriftliga uppgifterna i mof

I figuren kan man se att elevernas prestationer ligger på båda sidorna om det markerade strecket. De högsta stolparna ligger kring strecket, vilket innebär att elevernas resultat ligger i medeltal nära kunskapsnivån för goda kunskaper. Elevernas medeltal i den första skrivuppgiften är 4.5 och i den andra 4.3, vilket innebär att elevernas prestationer ligger i båda uppgifterna mellan A2.1 och A2.2.

I figur 25 och 26 presenteras elevernas resultat i de skriftliga uppgifterna enligt region, kommunens svenskhetsgrad och kön. Figur 25 visar resultatet i den första skriftliga uppgiften och figur 26 resultatet i den andra skriftliga uppgiften. Figurerna visar den procentuella andelen elever som nådde kunskapsnivåerna A2.2 och B1.1. Kunskapsnivån för goda kunskaper är A2.2, vilket den ljusblå färgen visar. Den bruna färgen markera en högre kunskapsnivå (B1.1). I de färgade fälten står den procentuella andelen elever som nått ifrågavarande kunskapsnivå. Den mörkgröna färgen innefattar alla nivåer under A2.2.

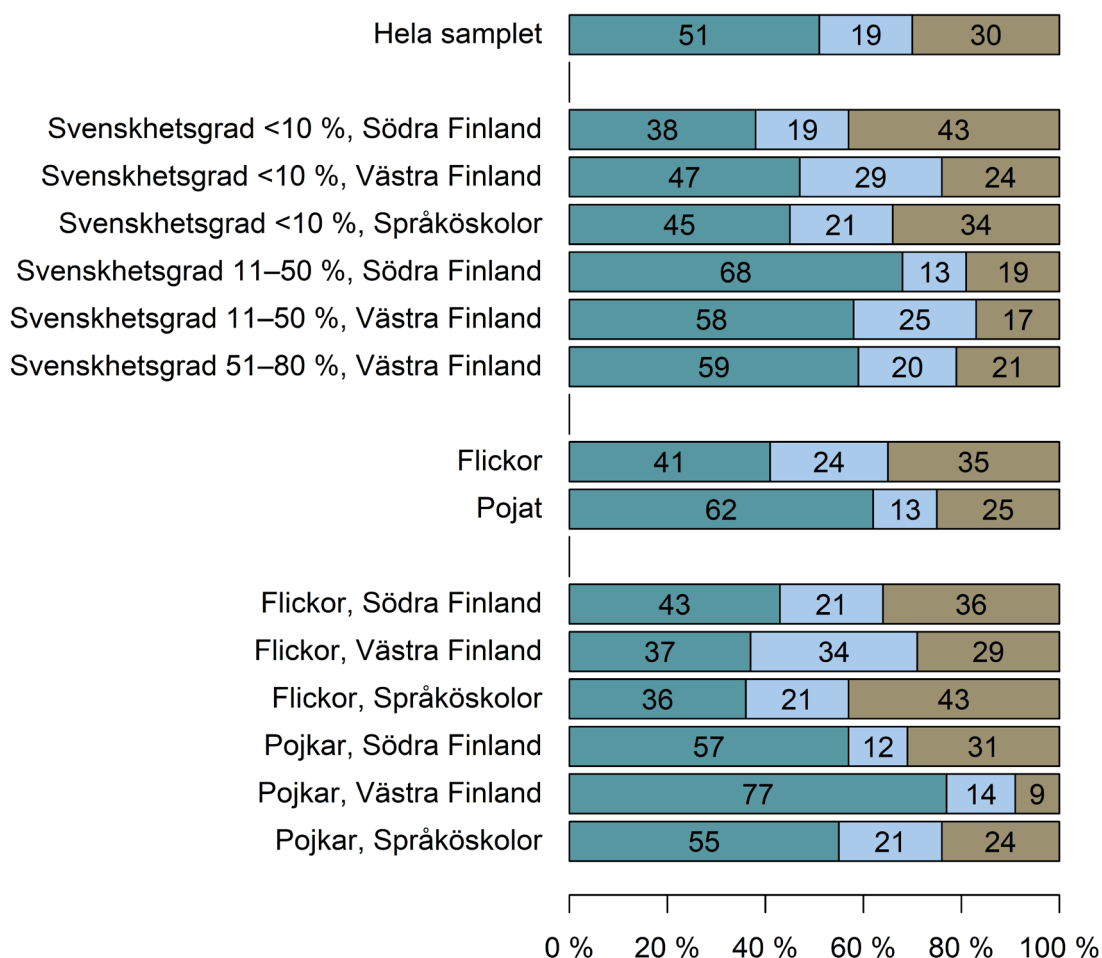

FIGUR 25. Resultat i den första skriftliga uppgiften i mofi enligt kunskapsnivåer

■ under A2.2 ■ A2.2 ■ B1.1 eller mer

I den första skrivuppgiften nådde i genomsnitt 54 % av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper eller bättre. Bäst presterade eleverna i södra Finland, i de mest finskspråkiga kommunerna (svenskhetsgrad <10 %), då 66 % av eleverna nådde kunskapsnivån A2.2 eller bättre. Eleverna i västra Finland i de svenskspråkigare kommunerna (svenskhetsgrad 51–80 %) presterade bättre i skrivuppgiften än eleverna i västra Finland i de finskspråkigare kommunerna (11–50 %), procentuella andelen elever som nådde kunskapsnivån A2.2 är 46 % respektive 37 %.

Flickorna lyckades bättre i skrivuppgiften än pojkarna, 61 % av flickorna och 47 % av pojkarna nådde kunskapsnivån A2.2. Flickorna i språköskolorna hade bästa resultatet, då 68 % av eleverna nådde kunskapsnivån för goda kunskaper. Av pojkarna i västra Finland nådde endast 27 % kunskapsnivån för goda kunskaper.

FIGUR 26. Resultat i den andra skriftliga uppgiften i mofi enligt kunskapsnivåer

■ under A2.2 ■ A2.2 ■ B1.1 eller mer

I den andra skrivuppgiften nådde i genomsnitt 49 % av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper eller bättre. Även i denna uppgift presterade eleverna i södra Finland i de mest finskspråkiga kommunerna bäst, 62 % av eleverna nådde kunskapsnivån A2.2. I de finskspråkigare kommunerna i södra Finland där svenskhetsgraden är mellan 11–50 % klarade sig sjätteklassisterna sämre i den andra skrivuppgiften än sina jämnåriga i motsvarande kommunprofiler i västra Finland och i de mer svenskspråkiga kommunerna (svenskhetsgrad 11–50 % och 51–80 %).

Av flickorna nådde drygt hälften och av pojkarna drygt en tredjedel nivån för goda kunskaper. Pojkarna i västra Finland hade svagt resultat då cirka en femtedel av eleverna nådde kunskapsnivån A2.2. I den andra skrivuppgiften lyckades flickor i språköskolorna bäst då 64 % av eleverna nådde kunskapsnivån A2.2.

Skolornas andel i den totala variansen är 18 % i den första uppgiften och 27 % i den andra uppgiften. Då man beaktar de regionala skillnaderna och skillnader i kommunens svenskhetsgrad sjunker skolornas andel i variansen i den första uppgiften till 17 % och i den andra uppgiften till 23 %. Detta är ungefär samma resultat som i de muntliga uppgifterna, men större än i läs- och hörförståelseuppgifterna. Resultaten i kommuner med olika svenskhetsgrad varierar i de båda skriftliga uppgifterna. Resultatskillnaderna enligt region och kommunens svenskhetsgrad är i huvuddrag inte statistiskt signifikanta.

Flickorna klarade sig i genomsnitt bättre i skrivuppgifterna än pojkarna. Medeltalet för flickor i den första uppgiften var 4.8 och i den andra uppgiften 4.7, vilket innebär att flickornas skrivprestationer ligger mellan nivåerna A2.2 och B1.1. Pojkarna fick i medeltal i den första uppgiften 4.2 och i den andra uppgiften 4.0, vilket innebär att pojkarnas kunnande i skriftlig produktion ligger vid A2.2. Skillnaden i resultatet i skriftlig produktion hos flickor och pojkar förklarar variansen med 3 % och 5 %, vilket är högst en medelstor skillnad.

Regionala skillnader

Skillnaderna i elevantalet mellan kommunernas språkprofiler är lika stor i lärokursen för mofi som i A-finska. I mofi finns den största elevgruppen i södra Finland, i finskspråkiga kommuner där under 10 % är svenskspråkiga, i denna grupp finns 384 elever. Den största elevgruppen i västra Finland finns i finskspråkiga kommuner där 11–50 % är svenskspråkiga, i denna grupp finns 118 elever. Från regionen språköskolor deltog 104 elever från finskspråkiga kommuner (under 10 % svenskspråkiga).

Då man jämför de genomsnittliga regionala resultaten mellan södra Finland, västra Finland och språköskolor ser man att i de mest finskspråkiga kommunerna (svenskspråkiga under 10 %) är resultatet ungefär lika i alla tre regionerna. Då man jämför resultaten i de mer svenskspråkiga kommunerna (51–80 % svenskspråkiga) har eleverna i södra och västra Finland ungefär samma resultat: i läsförståelse klarade sig eleverna i västra Finland litet bättre medan i hörförståelse var det tvärtom. Variansen regioner emellan är 3 % i hörförståelse och 6 % i läsförståelse.

De största regionala skillnaderna finns i delområdet *Förmåga att producera texter*. De regionala skillnaderna förklarar variationerna med 27 % och 22 % i de muntliga uppgifterna och 17 % och 29 % i de skriftliga uppgifterna.

3.4 Jämförelse av Mofi-resultat med bakgrundsvariabler

I detta kapitel försöker man finna bakomliggande orsaker till skillnader i resultaten genom att jämföra resultaten med olika bakgrundsvariabler. Bakgrundsvariabler som granskas är inställningen till skolan, användningen av finska på fritiden och läsvanorna på fritiden.

För att kunna göra en jämförelse mellan bakgrundsvariablerna och utvärderingsresultaten skapades ett totalpoängtal genom att slå ihop resultatet i de olika delområdena. Metoden för analysen beskrivs närmare i kapitlet 2.5 Analysmetoder. I analyserna granskades resultatet både med en bakgrundsvariabel i taget och då flera variabler slogs ihop.

Inställning till skolan

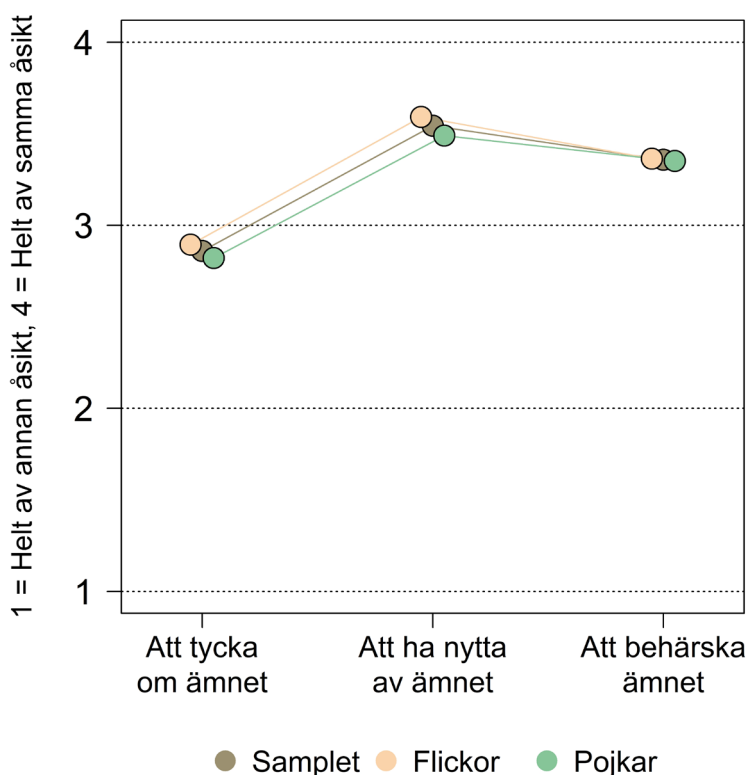
Bakgrundsvariablerna gällande inställning till skolan är indelade i tre grupper. Den första handlar om **skolarbetet**: hur gärna eleverna går till skolan, om de tycker om de olika uppgifterna som de gör i skolan och om de tror att de har nytta av det de lär sig i skolan i sitt privatliv. Den andra gruppen gäller **flit**: hur väl eleven förbereder sig inför prov och om eleven gärna gör även sådana uppgifter som känns svåra för dem. Den tredje gruppen handlar om **skoltrivsel** och innefattar om eleven trivs i skolan och om hen upplever att hen blir retad i skolan. Elevernas inställning till skolan mättes på skalan från 1=jag är helt av annan åsikt till 4=Jag är helt av samma åsikt (mättskalans "neutrala punkt" är 2.5). Alla påståenden gällande inställningen till skolarbetet finns i Bilaga 1.

Positiv inställning till skolan, skoltrivsel och flit har ett positivt samband med resultatet. Det finns bara små skillnader mellan skolorna. En positiv inställning till skolarbetet förklarar 2 % och flit 3 % av skillnaderna i elevernas kunskande. Skoltrivsel visar inte något samband med resultatet.

Inställning till läroämnet finska

Eleverna har svarat på frågor gällande deras inställning till läroämnet finska. Eleverna har tagit ställning till flera attitydpåståenden. Attitydpåståendena indelas i tre attitydhelheter: a) att **tycka om** läroämnet, b) att **ha nytta** av läroämnet och c) att **behärska** läroämnet. Alla attitydpåståenden finns i Bilaga 2. Elevernas inställning till läroämnet finska mättes på skalan 1=Jag är helt av annan åsikt till 4=Jag är helt av samma åsikt (mättskalans "neutrala punkt" är 2.5).

I figur 27 visas elevernas inställning till läroämnet finska. Största delen av mofi-eleverna tycker att finska är ett nyttigt läroämne. Det nationella medeltalet är 3.5 vilket är en mycket positiv inställning. Mofi-eleverna upplever också att de behärskar ämnet. Medeltalet i variabeln att tycka om ämnet är inte lika starkt, medeltalet 2,9 ligger ändå på den positivare sidan i måttskalan. Skillnaderna mellan skolorna är liten.

FIGUR 27. Mofi-elevernas inställning till läroämnet finska

Eleverna som anser att finska är ett nyttigt ämne presterade bättre i utvärderingsuppgifterna än de som ansåg att de inte har så stor nytta av läroämnet finska. Nyttan av läroämnet finska förklarar variationer i resultatet med cirka 4 %. Att tycka om ämnet har för mofi-eleverna inget samband med deras prestationer i utvärderingsuppgifterna.

Användningen av finska på fritiden

Resultatet i utvärderingen undersöktes i förhållande till två variabler som gällde användning av finska på fritiden. Den första variabeln gäller att **tala** finska på fritiden; hur ofta eleven talar finska med sina kompisar och i samband med sina hobbyer. Den andra variabeln gäller **användningen** av finska språket: hur ofta eleverna läser olika texter eller böcker på finska, tittar på finskspråkiga program och skriver finska texter till exempel på olika sociala nätverk. Svartalternativen var 1= nästan aldrig (ett par gånger per år), 2= ibland (varje månad), 3= ganska ofta (varje vecka) och 4=ofta (dagligen).

I analysen framgick att användningen av finska på fritiden hade ett statistiskt signifikant samband med elevens prestationer i utvärderingen. Ju oftare eleven talar finska med sina vänner och i samband med sina hobbyer, desto bättre lyckades hen i utvärderingsuppgifterna. Det samma

gäller elever som på sin fritid läser finskspråkiga texter, ser på finskspråkiga program och skriver på finska på t.ex. social media. Även om sambandet är statistiskt signifikant förklarar dessa variabler bara 2 % av variansen i resultatet.

Största skillnaderna i resultatet mellan skolorna finns med användningen av finska på fritiden (12 % av den totala variansen). Bland mofi-eleverna är detta den enda variabeln som har ett samband med kommunens svenskhetsgrad: ju mer svenskspråkig kommunen är desto mindre använder eleverna finska på fritiden. Det nationella medeltalet är cirka 3.1, där 3=talar finska varje vecka och 4=talar finska dagligen. Mofi-eleverna verkar inte lika ofta se på finskspråkiga program eller skriver texter på finska. Det nationella medeltalet för denna variabel är 2.8, där 2= varje månad och 3= varje vecka.

Läsvanor på fritiden

Eleverna fick uppskatta sina läsvanor på fritiden. Hur många böcker läser eleven i medeltal per månad? Svartalternativen var från 0= ingen bok till 4= fyra böcker eller fler. Det frågades inte på vilket språk böckerna är skrivna. Det nationella genomsnittliga medeltalet är 2.2, där 2= två böcker per månad och 3= tre böcker per månad. Eleverna läser i medeltal drygt två böcker månatligen. Variabeln läsvanor på fritiden har det starkaste sambandet elevernas kunnande.

Flickorna läser mer på fritiden än pojkarna. Denna variabel är mest betydande av alla bakgrundsvariabler då man granskar skillnader mellan flickors och pojkars kunnande i utvärderingsuppgifterna. Denna variabel förklarar 6 % av skillnaderna i resultaten. Detta tyder på att läsvanorna är till fördel för flickorna.

Jämförelse av resultatet med alla bakgrundsvariabler

Användningen av finska på fritiden, läsvanor på fritiden och inställningen till läroämnet finska och skolan överlag förklarar 11 % av variansen i resultaten. Detta procenttal är en aning större än variablerna kön, kommunens svenskhetsgrad och region visade. Då man slår ihop alla bakgrundsvariabler med kön, region och kommunens svenskhetsgrad förklarar de tillsammans 17 % av variansen i resultaten.

Flickorna tyckte att finska är ett nyttigare läroämne än pojkarna. Flickorna inställning till skolarbetet var överlag positivare än pojkarnas. Enligt elevernas svar förberedde sig flickorna mer inför prov och gjorde hellre än pojkarna även de svåra uppgifterna (bakgrundsvariabeln "flit"). Det fanns inga skillnader mellan flickors och pojkars resultat med bakgrundsvariablerna användning av finska på fritiden, att tycka om läroämnet finska eller skoltrivsel.

Flickorna klarade sig bättre i utvärderingsuppgifterna än pojkarna. Då man beaktar elevernas inställning till skolan, användning av finska på fritiden och elevernas läsvanor på fritiden minskar skillnaden mellan flickors och pojkars resultat märkbart. Dessa bakgrundsvariabler förklarar ungefär en fjärdedel av skillnaderna mellan flickors och pojkars kunnande.

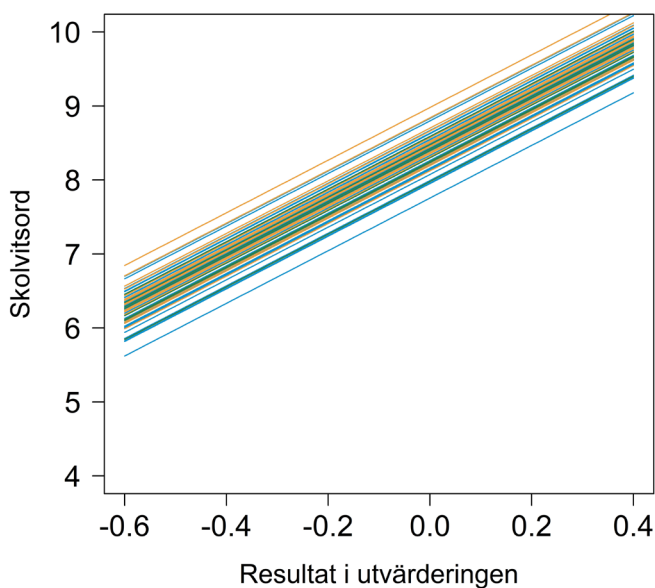
Jämförelse av skolvitsord och resultatet i utvärderingen

I bakgrundsenkäten frågades eleverna vilket deras senaste skolvitsord i läroämnet finska är. En jämförelse mellan elevernas skolvitsord och resultatet gjordes.

Skolvitsorden är inte direkt jämförbara med elevernas resultat i utvärderingsuppgifterna då vitsordet består av mycket annat än de delområden som här har utvärderats. Tanken är att elever med liknande kunskaper och färdigheter borde ha ungefär samma vitsord oberoende av bakgrundsvariabler eller skola. Om det ändå visar sig att elever från olika skolor med ungefär samma resultat har väldigt olika vitsord i skolämnet finska, tyder det på en diskrepans mellan skolorna. Detta kan bli ett problem med tanke på elevernas jämlikhet längre fram, då eleverna om tre år går ut grundskolan och får sitt avgångsbetyg.

I analyserna har samma poängtal använts som i de tidigare bakgrundvariablerna. Sambandet mellan elevernas resultat och skolvitsordet är på skolnivå statistiskt signifikant. Då man beaktar de regionala skillnaderna, finns inget samband mellan kommunens svenskhetsgrad och elevernas skolvitsord. Vitsorden i språköskolorna skiljde sig inte i medeltal nämnvärt från vitsorden i södra Finland.

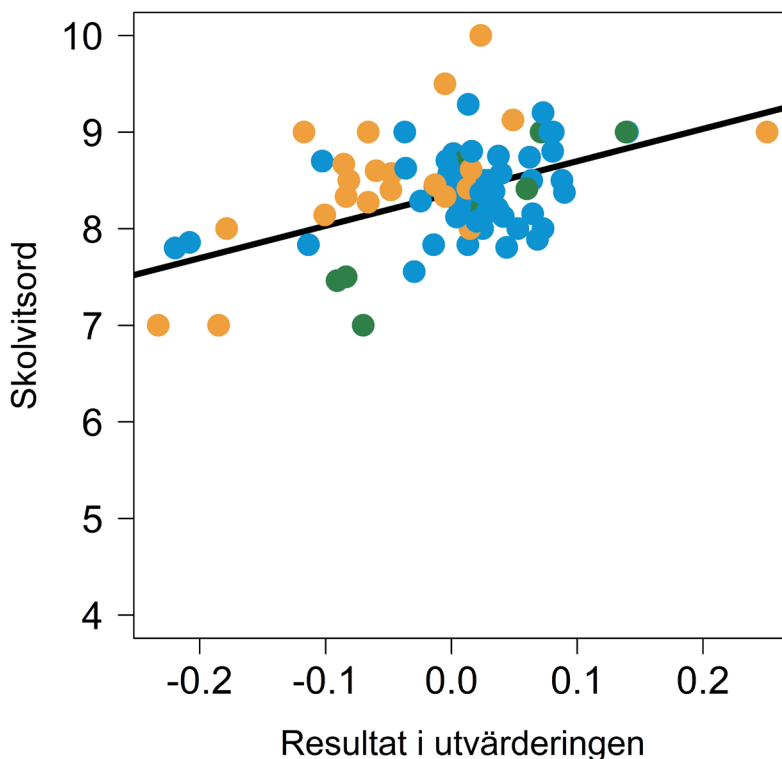
I figur 28 visar sambandet mellan resultatet i utvärderingen och skolvitsordet. På den lodräta axeln finns skolvitsorden. Den vågräta axeln visar resultatet i utvärderingen. Nollpunkten (0.0) markerar det genomsnittliga resultatet i utvärderingen. Ju brantare en linje är desto starkare är sambandet mellan skolvitsordet och resultatet i utvärderingen.

FIGUR 28. Sambandet mellan resultatet i utvärderingen och skolvitsordet i mofi
De blå linjerna representerar skolor i södra Finland, de orange skolor i västra Finland och de gröna språköskolorna.

De skolvisa linjerna är relativt parallella men linjerna ligger på olika nivåer, vilket betyder att vissa skolor har stängare bedömningsskala än andra. Om man ser på t.ex. punkten -0.4 på den vågräta axeln, har elever med samma kunskande bedömts olika: elever som bedömts strängast har i medeltal vitsordet 6.3 (lägsta linjen), medan med mildaste bedömningen har elever i medeltal fått vitsordet 7.4. Med samma resultat i utvärderingen kan elevernas vitsord skilja sig med ett helt vitsord. Det finns således ett starkt samband mellan resultatet i utvärderingen och skolvitsordet. På elevnivå förklarade kunskandet i utvärderingsuppgifterna cirka 29 % av variationerna i vitsordet. Med samma kunskande har elever i olika skolor dock inte samma vitsord. Har lärarna olika tyngdpunktsområden eller är skalan strängare i en del skolor?

Det finns skillnader i elevernas vitsord i södra och västra Finland. Figur 29 visar en jämförelse mellan skolornas genomsnittliga resultat i utvärderingen och medeltalet av elevernas skolvitsord. Den svarta linjen i figuren markerar linjen där skolornas resultat borde ligga om förhållandet mellan resultatet i utvärderingen och skolvitsordet följer det nationella medeltalet. Om cirklarna ligger under den svarta linjen är skolvitsorden i medeltal lägre än vad eleverna i genomsnitt presterat i utvärderingen. Om cirklarna ligger över den svarta linjen är skolvitsorden som lärarna gett i medeltal högre i förhållande till vad eleverna i genomsnitt presterat i utvärderingen.

FIGUR 29. En jämförelse av skolornas resultat och medeltalet av skolvitsordet i mofi
De blå cirklarna står för skolor i södra Finland, de orange för västra Finland och de mörkgröna för språkskolorna.

I figuren kan man se att de orange cirklarna som representerar skolor i västra Finland är oftare över den svarta linjen än södra Finlands blå cirklar, som oftare ligger under den svarta linjen. Skillnaden mellan vitsorden i södra och västra Finland förklarar variansen på skolnivå med 13 %. Elever med samma resultat i utvärderingen fick i medeltal 0.29 enheter bättre skolvitsord i västra Finland än sina jämnåriga i södra Finland. Skillnaden är inte lika stor som hos elever som läser A-fnska men statistiskt signifikant.

Skillnaden mellan flickors och pojkars skolvitsord är också statistiskt signifikant. Flickorna fick i medeltal 0.36 enheter högre vitsord än pojkarna, även om de fått samma resultat i utvärderingen. Skillnaderna i flickors och pojkars skolvitsord förklarar 5 % av variationerna mellan vitsorden, då skillnaden mellan regionerna förklarar bara 2 %. Det verkar som om könsskillnaderna har större betydelse än skillnaderna mellan regionerna.

Utvärderingens tillförlitlighet

4

Tillförlitlighet

I utvärderingen av läroresultat i finska var det viktigt att samplet är heltäckande och representerar olika regioner och kommuner med olika svenskspråkshetsgrad. Även olika stora skolor ska vara representerade. Det behövs tillräcklig stor representation av elever för att kunna dra slutsatser. För att kunna uppfylla dessa kriterier utgick man ifrån att de flesta skolorna med svenskspråkig grundläggande utbildning deltar i utvärderingen.

I utvärderingen deltog 165 skolor från 44 kommuner. Att alla skolor inte ingår har en naturlig förklaring. Ett naturligt urval skedde då skolor som inte detta läsår hade elever i årskurs 6. Likväl föll de skolor bort vars lärare medverkat i planeringen av utvärderingen och uppgörandet av uppgifterna. Även de skolor som deltagit som pilotskola samt de skolor som deltagit i förhandstestning av uppgifterna uteslöts från samplet.

Elevernas vana att använda digitala apparater kan även räknas som ett mått på tillförlitlighet. I bakgrundsenkäten frågade man eleverna hur mycket de använder smarttelefon och lärplatta (så kallade pekskärmar) eller dator på sin fritid under vardagarna. Användning av pekskärm är vanligt bland sjätteklassisterna då 63 % av eleverna använder pekskärm 1–3 timmar per dag. Digitala apparater med pekskärm är vanliga hos elever i årskurs 6, endast 4 % av alla elever svarade att de inte alls använder en pekskärm dagligen. Datorer används inte lika ofta, 38 % av eleverna använder inte alls dator och 27 % av eleverna använder dator på sin fritid högst 1 timme per dag. Rektorer fick även ge sin uppfattning om elevernas användande av digitala apparater. I majoriteten av skolorna (80 %) ansåg rektorn att eleverna har erfarenhet av att använda digitala apparater.

Man har inte hittat något samband mellan elevernas resultat i utvärderingsuppgifterna och digitala apparater. Resultaten är inte beroende av hur ofta eller hur mycket eleven använt dator eller lärplatta.

4.1 Uppgifternas lämplighet för målgruppen

Vid granskning av uppgifternas validitet försäkras att varje uppgift täcker ett visst delområde och mäter just det den är avsedd att mäta. Uppgifterna ska även motsvara de etappmål som ingår i LP 2014. Ett steg mot ökad validitet är att sakkunniga från olika regioner är delaktiga i utvärderingen (bild 2). Erfarna klasslärare som undervisar finska i årskurserna 3–6 samt ämneslärare i finska som har erfarenhet av undervisning i finska i de lägre årskurserna har medverkat i utvärderingen.

BILD 2. Representation av sakkunniga i utvärderingen

Med förhandstestning säkerställer man att uppgifterna mäter kunnande och har varierande svårighetsgrad. Förhandstestning av uppgifterna gjordes i september 2017. Deltagandet i förhandstestning av uppgifterna valdes bland skolor i hela Svenskfinland. Totalt 460 elever deltog i förhandstestningen av uppgifterna. Eleverna representerade både årskurs 6 och årskurs 7, eftersom förhandstestningen gjordes på hösten.

Ett annat sätt att påvisa validitet är att visa typexempel på uppgifterna inom varje delområde. På detta sätt kan läsaren försäkra sig om att uppgifterna mäter vad de är avsedda att mäta, även om alla uppgifter inte kan publiceras. (bild 3 och 4)

HÖRFÖRSTÄELSEUPPGIFT

Mormor berättar om sig själv och vad hon tycker om.

DEL 2 – Läs först frågorna. Lyssna. Välj rätt alternativ.

Börja 0:36 Du kan lyssna 1 gång.

5. Mormor vet mycket om

- naturen och vädret
- fåglar och musik
- fåglar och träd

6. Mormors favoritfågel är

- svanen
- svalan
- örnen

7. På vintern gillar hon att

- simma i vak
- skrinna
- skotta snö

8. Vilket av följande hör INTE till mormors intressen?

- att resa
- att se på television
- att skida

BILD 3. Exempeluppgift inom delområdet Förmåga att tolka texter

I uppgiften skulle eleven lyssna på berättelsen och välja rätt svarsalternativ. Ljudbandet kunde inte stoppas. Eleven kunde lyssna på ljudbandet två gånger.

Vem är du?

Mikä sinun nimesi on?
Kuinka vanha olet?

Berätta fritt på finska om dig själv. Berätta om:

- dig själv (*namn, ålder, utseende*)
- din familj och husdjur (*familjemedlemmar, huset/hemmet*)
- dina hobbyn och fritidsintressen
- dina favoritsaker (*favoritbok, -film, -musik, -rätt, -djur, -årstid och så vidare*)

Fundera först vad du tänker berätta innan du startar inspelningen!

MUNTLLIG UPPGIFT

Kerro itsestäsi!

Tryck på knappen **Börja uppgiften** när du är färdig att börja.
Berätta på finska.

Ljudbandet är 2 minuter långt.

Den här uppgiften kan du göra bara en gång.
Börja tala efter ljudsignalen.
När du är klar, tryck på knappen "Färdig".

Börja uppgiften

BILD 4. Exempeluppgift inom delområdet Förmåga att producera texter

Eleven skulle berätta muntligt om sig själv. Det var viktigt att eleven läste instruktionerna. Eleven kunde själv välja när hen startade inspelningsbandet. Bandet gick inte att pausa.

4.2 Bedömning

Resultatet består av automatiskt poängsatta uppgifter och på lärarnas bedömning av öppna svar och produktiva uppgifter enligt givna bedömningsanvisningar. Bedömningsanvisningarna gjordes upp av sakkunniggruppen och omformades slutgiltigt efter förhandstestningen. De öppna svaren bedömdes med poäng och de produktiva uppgifterna enligt kriterierna i *Nivåskala för språkkunskaper och språkutveckling*. Bedömningen gjordes digitalt i systemet; lärarna och censorerna bedömde uppgifterna på samma plattform.

I två hörförståelseuppgifter ingick öppna svar där eleven skulle besvara frågorna på svenska. Även om frågan var på svenska och det blev ombedda svara på svenska, hade flera elever svarat på finska. Efter granskning av elevsvaren godkändes även svaren på finska, då det ansågs vara viktigare att eleven förstått frågan och kunnat svara på den än att hen läst noggrant instruktionerna.

Ett annat sätt att säkerställa tillförlitligheten är att försäkra att lärarens och censorernas bedömning överensstämmer. De öppna svaren och produktiva uppgifterna kontrollbedömdes av oberoende censorer genom stickprov. Kontrollbedömningen gjordes slumpmässigt på 10 % av uppgifterna. En tredjedel av dessa uppgifter bedömdes av två censorer. Censorerna utgick från samma bedömningsanvisningar som lärarna. Lärarnas och censorernas bedömning skiljer sig inte i genomsnitt från varandra. I alla uppgifter kommer man åtminstone till måttlig samstämmighet. I ett par öppna svar har lärarnas bedömning varit en aning mildare än censorernas. Det finns inte skillnader i lärarbedömningen mellan regionerna.

Exempel på bedömning av produktiva uppgifter

Till stöd för bedömningen hade läraren fått kriterier för varje kunskapsnivå samt några modellsvår. Censorerna följde samma bedömningskriterier.

Muntlig uppgift

Eleverna i båda lärokurserna fick till uppgift att berätta om sig själv. Kriterierna för nivån A1.3 (goda kunskaper i A-finska) var:

- det är vanligt med tankepauser. I fritt tal förekommer ännu mycket fel.
- eleven stannar ännu upp för att leta efter uttryck eller mindre kända ord
- eleven har tillräckligt ordförråd för att framföra sitt budskap, trots att eleven har svårt att få berättandet till en sammanfattande helhet.
- eleven berättar om aktiviteterna, men berättandet är på nivå fråga-svar
- eleven kan sätta samman ord eller grupper av ord med mycket enkla konnektiv som ”ja”, ”mutta” och ”koska”
- uttalet orsakar ibland problem

I följande exempelsvar finns inom parentes lärarens (L) och censorernas (S1, S2, S3) bedömning.

Minä olen kaksitois ... kolmetoista vuotta ja minu nimi on (namm)... minulla on isosisko ja pieni veli ... ja ää... ja äiti ja isä ... (L:A1.2, S1:A1.2, S2:A1.2)

Moi, minun nimeni on (namm), ääm ... ja minä olen ääh ... kaksitoista vuotta ... minulla on ... äääh ... minulla on yksi ko .. koria... ... äääh ... minä pelaan tennistä ja handbollista ... kä käsipallosta ... minä rakastan x-box ja fortnight ja mä dissaan minun koria ... koira (L:A1.3, S1:A1.3, S2:A1.3)

Minun nimi on (namm), mä oon kolmetoista vuotta vanha, mull on ruskee tukka ja mä oon aika pitkä ... mulla on kolme ... veljestä ja yks koira nimeltä Teppo ... mä tykkään ... äää ...pelata freesbe-golfia ja mun ... suosikkieläin on karhu, mä tykkään Harri Potterista, ja mun suosikkiefilmi on Pirates of the Caribbean (L:B1.1, S1:A2.2, S2:B1.1)

Skriftlig uppgift

Eleverna som läser lärokursen i mofi fick till uppgift att skriva en text till lägerskolans egen nätsida. Uppgiftsbeskrivningen var: Luokkanne on leirikoulussa. Jokaisen oppilaan tehtävä on kirjoittaa suomeksi leirikoulusta. Tekstit julkaistaan leirikoulun omalla nettisivulla. Mitä sinä kirjoitat ja kerrot? Käytä tarvittaessa kuvaa apunasi. Till stöd för uppgiften fanns en lägerskolebild med olika aktiviteter. Texten skulle bestå av cirka 40 ord.

Kriterierna för kunskapsnivån A2.2 (goda kunskaper i mofi) är:

- texten är sammanhängande
- eleven har ett ganska brett vardagligt ordförråd
- eleven kan använda enstaka fraser och uttryck
- eleven kan uttrycka sig över tid fast fel i tidsformerna kan förekomma
- eleven behärskar i huvudsak ordförrådet och de grundläggande satsstrukturerna
- eleven kan ganska mångsidiga beskrivningar, beskrivningen innehåller även detaljer
- kan uttryck såsom t.ex. mennä kalaan, käydä metsässä/ sienessä/ marjassa, olla soutamassa, och någon mer krävande struktur (t.ex. tulee pelatessa hyvä mieli)

I följande exempelvar finns inom parentes lärarens (L) och censorernas (S1, S2, S3) bedömning.

Tämä oi ihana aika elää. Hvää ruoka. Hieno alue. Minä pääsin soutamaan. Me hissatiin Suomen lippu. Me olimme uimassa. Meillä oli omat talot missä me nukuimme. Minä olin ottanut mun kirja mukaan eli minä istuin talossa koko päivä koska minä luin kirjaa. (42 ord) (L: A1.2, S1: A1.3, S2: A1.2)

Leirikoulussa oltiin paljon ulkona ja leikitään leikejä. Leirikoulussa tutustutaan luontoon ja pidetään hauskaa luokan kanssa. Siellä myös uidaan meressä. Leirikoulussa voisaan grillata ja tutustua luonnon eläimiin. Leirikoulussa on myös erinlaisia kivoja aktiiveja. Niinkuin esimerkiksi jalkapallo ja souteleminen. Leirikoulussa on todella kivaa. (41 ord) (L: A2.2, S1: A2.2, S2: A2.2)

Tulimme aamulla bussilla leirikouluun laitoimme laukut huoneisiin ja menimme ulos. Siellä leikimme hippaa kunnes opettajat tulivat kutsumaan meidät ruokailuun. Päivän päätteeksi menimme nukkumaan minun huoneessani oli Iiro ja Joonas pelasimme korttia keskellä yötä koska emme saaneet nukkuttua. Seuraava päivä opimme melomaan sitten illalla lähdimme kotiin. (45 ord) (L: B1.2, S1: B1.1, S2: B1.1)

4.3 Respons efter utvärderingen

Respons från eleverna

Eleverna fick ge respons i samband med utvärderingen. Responsen gavs digitalt på samma plattform i samband med utvärderingen. Eleverna fick säga sin åsikt om upplägget och instruktionerna, om uppgifternas svårighetsgrad och om genomförandet av de muntliga uppgifterna. Det fanns inte större skillnader i svaren från elever som läser lärokursen i A-finska och från elever som läser lärokursen i mofi, förutom i frågan gällande de muntliga uppgifterna.

Tre fjärdedelar av eleverna upplevde att uppgiftsplattformen var bra uppbyggd. Instruktionerna upplevdes tydliga, endast 6 % av eleverna tyckte att instruktionerna var otydliga. Majoriteten av eleverna (80 %) tyckte att bilderna stödde uppgiften.

Eleverrespons på utvärderingen:

Bra utvärdering! Det var roligt att göra uppgifter fast muntliga kändes lite svåra.

det borde finnas mera muntliga uppgifter. :(

De var ganska roligt att få testa hur bra finska man kan.

Det var bra och jag tycker att man verkligen får se vad eleven är kapabel till och kapaciteten av ns finska.

Det var roligt att göra! Men några ord kändes svåra t.ex. när man skulle sätta ihop ord som passade ihop.

Och sedan när man skulle lyssna på berättelser och svara på frågor, man skulle ha kunnat läst lite saktare! Men roligt var det här, tack!

Det var smart att ha gjort det på dator.

... klockan var lite stressande.

Voisi laittaa että voi kuunnella ohjeet. Kiitos!

Drygt hälften av eleverna tyckte att svårighetsnivån var lämplig, det fanns både lätta och svåra uppgifter. Cirka 30 % av eleverna från västra Finland som läser lärokursen för A-finska tyckte att uppgifterna var svåra, medan cirka 15 % av eleverna från södra Finland tyckte lika.

Elevkommentarer på uppgifternas svårighetsgrad:

Jag tyckte att provet var kul och hade bra variation på uppgifterna. Det var också ganska lätt.

Det var ibland svårt men lätt. Bra med tid.

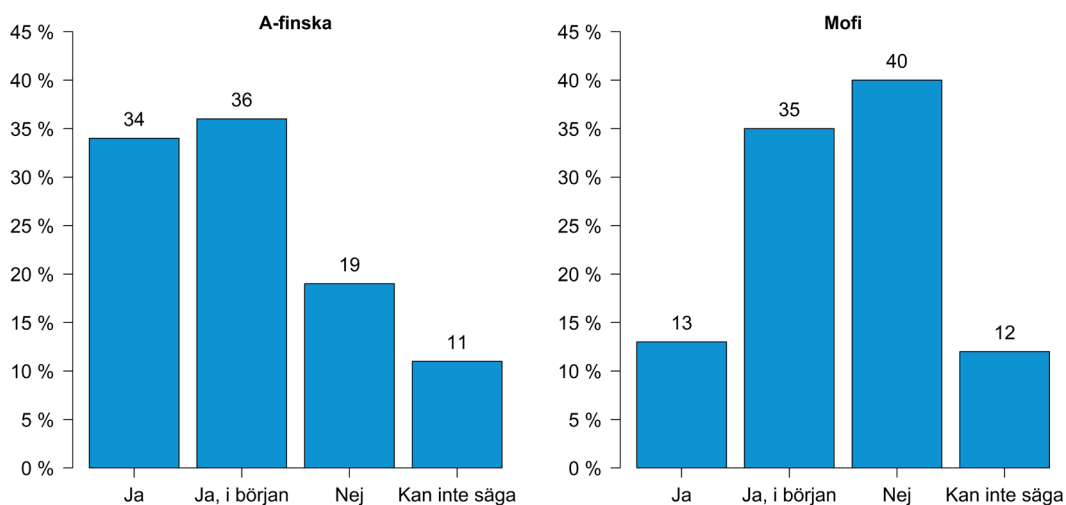
Jag tycker det var ganska enkelt. Reglerna var väldigt tydliga så det var bra.

det var ganska svåra uppgifter i det här programmet men ändå gick det ganska bra vissa saker var för svåra så jag lämnade dom :(men annars var det ett jätte bra test :)

det var jätte svårt för jag hade övat på helt fel saker

en ihan aina ehtinyt mukaan niissä missä piti kuunnella mutta muuten ihan hyvä.

I figur 30 presenteras elevernas svar på påståendet ”De muntliga uppgifterna kändes svåra.” Svarsalternativen var 1) Ja, 2) Ja, i början, 3) Nej och 4) Kan inte säga.

FIGUR 30. Elevrespons på de muntliga uppgifterna

Drygt en tredjedel av alla elever i båda lärokurserna upplevde att de muntliga uppgifterna kändes svåra i början. Detta kan eventuellt förklaras med att eleverna är ovana att spela in sitt svar. Det finns skillnader i elevsvaren i A-finska och mofi gällande elevernas uppfattning om de muntliga uppgifternas svårighetsgrad. Bara 13 % av mofi-eleverna tyckte att de muntliga uppgifterna var svåra, motsvarande procenttal för eleverna som läser A-finska var 34 %. Eleverna från södra och västra Finland har svarat ungefär lika.

Elevkommentarer om de muntliga uppgifterna:

Muntliga uppgifterna var inte svåra, men jag fick svårt att få orden från min mun. Annars var det helt toppen.

det var ganska svårt att svara på finska

Vi har ingen möjlighet till att prata finska i vår kommun för alla är svenska.

Det var lite flaut i början att tala höjt till en dator, men jag gjorde det när dom andra så det gick nog bättre.

det var kiva att göra det här det skulle kunna vara mera muntliga uppgifter

Respons från lärarna

Responsblanketten besvarades av 146 lärare. Cirka två tredjedelar av lärarna ansåg att hela utvärderingen har tillfört mycket arbete. Att poängsätta produktiva uppgifter var tidskrävande visade responsen från lärarna. Knappa 40 % av lärarna uppgav att det i medeltal tagit 10–20 minuter att poängsätta en elevs uppgifter. Drygt en tredjedel uppskattade att de använt 21–30 minuter per elevsvar. Genomförandet av utvärderingen på en bestämd dag vållade extra arrangemang för flera skolor.

Lärarkommentarer efter utvärderingen:

Bra med exempelsvar i de muntliga och skriftliga uppgifterna.

Det går säkert lättare efter att man en gång varit med om det, men de muntliga uppgifterna som kunde bedömas i många olika vitsord var svåra att avgöra vilket vitsord som var lämplig (trots instruktionerna).

Jag tror inte man kan underlätta bördan men berörda lärare kunde få en liten ersättning för arbete som lagts ner, som i sin helhet blev ganska mycket.

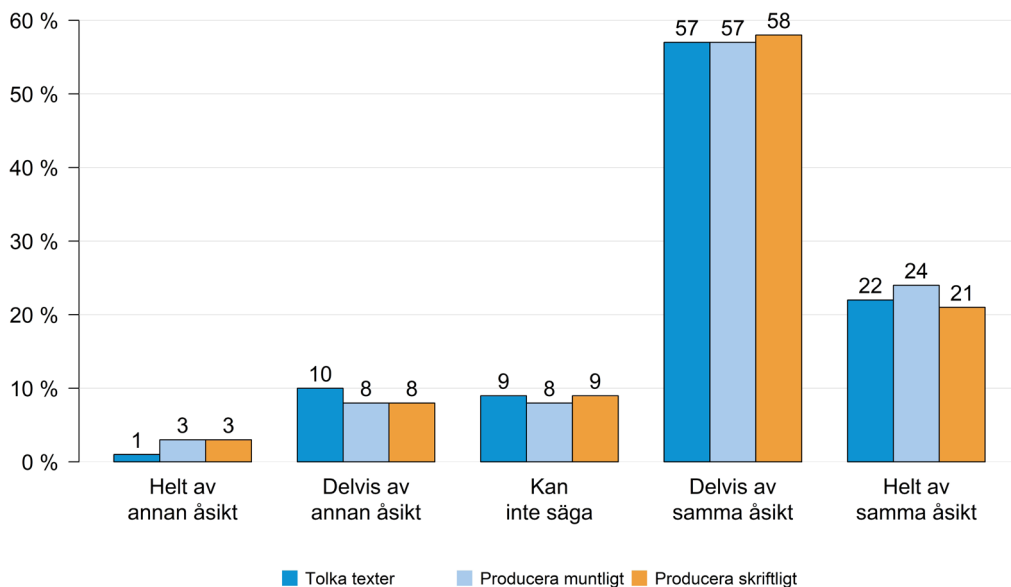
Det som i början kändes stort och stressigt, var sist och slutligen inte så farligt. Allt gick rätt så smidigt i praktiken. Det var mest den förberedande fasen som kändes tung, och vi var osäkra om vi gjorde rätt. Men jag tycker också att jag lärt mig en hel del nytt, och jag fick också nya idéer till uppgifter i mina undervisningsgrupper.

Poängsättning per automatik

... det sista läraren behöver i dagens samhälle är ännu större arbetsbörda...

Tycker ni är på rätt väg. Mycket lättare att rätta på dator...

Lärarna fick ta ställning till om de ansåg att uppgifterna i utvärderingen motsvarade målen i LP 2014. Lärarnas svar finns presenterat i figur 31. Nästan 80 % av lärarna var av den uppfattningen att uppgifterna helt eller delvis motsvarade målen i LP 2014.

FIGUR 31. Lärarnas uppfattning om utvärderingsuppgifterna motsvarade målen i LP 2014

Svarsprocenten i påståendet *Jag tycker att utvärderingens kravnivå var lämplig för mina elever* visar en viss spridning. Nästan alla lärare i södra Finland (98 %) ansåg att uppgifterna helt eller delvis hade lämplig kravnivå för skolans elever. I västra Finland var dryga hälften av lärarna (54 %) av samma åsikt. Alla lärare i språkskolorna ansåg att kravnivån var helt eller delvis lämplig för deras elever.

Lärarna kommenterade uppgifternas kravnivå bland annat genom att önska enklare, kortare uppgifter och lättare läs- och hörförståelseuppgifter för elever i svenskspråkiga trakter. Det kom även kommentarer där läraren uppgav att hen själv ställer högre krav bland annat i skriftlig produktion. Flera lärare har kommenterat att eleverna inte är vana med hörförståelseuppgifter.

Bakgrunds- information

5

I utvärderingen ingick även enkäter för elever, lärare och rektorer som fylldes i före själva utvärderingen. Lärarna och rektorerna svarade på enkäterna i januari 2018. Bakgrundsenkäten för eleverna var uppbyggd i NCU:s system, på samma plattform som själva utvärderingen. Eleverna besvarade enkäten cirka 3 veckor före själva utvärderingsdagen.

5.1 Information om elevernas skolgång och vardag

I samband med utvärderingen fick eleverna svara på frågor gällande bland annat skolgång, vänner i skolan, användning av digitala apparater, hemspråk och användning av finska på fritiden. Elevenkäten bestod av 19 frågor och besvarades av 2580 elever.

En stor del av sjätteklassisterna tyckte att de har vänner i skolan och de trivs någorlunda i skolan. Eleverna upplevde att de inte blir retade i skolan och tyckte att läraren ingriper om någon blir mobbad. Cirka en fjärdedel av eleverna gick i en klass med extra undervisning i något ämne. De tre vanligaste ämnena var matematik, idrott och musik. Majoriteten av eleverna som läser mofi (85 %) uppgav att de har vitsordet 8 eller högre i läroämnet finska medan 66 % av eleverna som läser A-finska uppgav att de har motsvarande vitsord.

Tre fjärdedelar av eleverna som läser A-finska uppgav att böckerna de har hemma oftast är svenskspråkiga. Drygt hälften av mofi-eleverna uppgav att böckerna de har hemma är på de båda inhemska språken. Cirka 40 % av alla elever i årskurs 6 uppgav att de läser i medeltal minst en bok varje månad. En fjärdedel av eleverna uppgav att de läser inte ens en bok per månad.

En femtedel av sjätteklassisterna uppgav att de på fritiden använder sin digitala apparat till att lyssna på musik och chatta med kompisar. Cirka 15 % av eleverna uppgav att de ser via sin digitala apparat på serier och filmer eller spelar något spel. Att läsa böcker via en pekskärm har inte ännu slagit igenom bland sjätteklassisterna, endast 2 % av alla elever uppgav att de läser e-böcker.

Cirka hälften av eleverna i årskurs 6 uppgav att de någon gång i månaden har läxor som de ska göra på dator medan cirka en tredjedel uppgav att de aldrig eller nästan aldrig får läxor som ska göras på dator.

A-finska

Cirka 80 % av eleverna uppgav att de talar svenska både hemma och med sina kompisar. Endast 2 % av eleverna uppgav att de oftast talar finska hemma. 45 % av eleverna sade att de nästan aldrig använder finska på fritiden. Bara en tiondel av eleverna uppgav att de varje dag använder finska. De svenskspråkiga eleverna uppgav att de använder finska främst med sina vänner eller i samband med sin hobby. Cirka 40 % av eleverna tyckte att finska är ett svårt språk. Cirka 70 % av eleverna tyckte ändå att de klarar sig bra i finska i skolan.

Eleverna fick säga sin uppfattning om innehållet i lektionerna på finska. Drygt 80 % av eleverna tyckte att de läser varje vecka texter ur läroboken. Drygt en tredjedel av elever uppgav att de läser varje vecka finskspråkiga tidningar, böcker eller texter på webben. Knappa 40 % uppgav att de varje vecka får lyssna eller se på finska nyheter, naturprogram eller dylikt.

Par- och gruppdiskussioner är den vanligaste formen av muntlig övning: drygt 60 % av eleverna angav att de varje vecka har par- eller gruppdiskussioner. Cirka hälften av eleverna tyckte att de varje vecka har muntliga presentationer och cirka 30 % av eleverna att de har dramaövningar varje vecka. Cirka 40 % av eleverna tyckte att de har någon skrivuppgift varje månad som t.ex. att skriva egna berättelser eller skriva faktatexter.

Mofi

Mofi-eleverna lever oftast i en tvåspråkig hemmiljö. Cirka 60 % av eleverna uppgav att de talar de båda inhemska språken hemma, en femtedel oftast finska och en femtedel oftast svenska. Hälften av eleverna uppgav att de talar båda inhemska språken med sina kompisar, cirka en femtedel talar oftast finska och knappa en tredjedel svenska med sina kompisar. Majoriteten av mofi-eleverna tyckte att de klarar sig bra både i finska och svenska i skolan och att finska är ett lätt språk.

Vad tyckte eleverna att de gör under lektionerna? Cirka 80 % av eleverna uppskattade att de varje vecka läser texter ur läroboken. Cirka hälften tyckte att de varje vecka läser olika texter i tidningar och böcker eller på webben. Cirka 40 % av eleverna uppgav att de ser eller lyssnar på nyheter eller ser på något naturprogram varje vecka. Drygt 60 % uppskattade att de varje vecka har muntliga par- och gruppdiskussioner medan knappa 60 % tyckte att de skriver egna berättelser eller faktatexter varje vecka.

5.2 Information om undervisningen i finska

Lärarna fick bland annat svara på frågor om arbetserfarenhet, utbildning och fortbildning, bedömningsgrunder och läroplanen. Lärarenkäten innehöll totalt 25 frågor och 182 lärare besvarade enkäten. Majoriteten av lärarna uppgav att de har svenska som modersmål (81 %) medan 15 % svarade att de är svensk-finskt tvåspråkiga. Av de lärare som besvarat enkäten hade 4 % finska som modersmål, majoriteten av dem jobbar i så kallade språköskolor. Majoriteten av lärarna som undervisade i finska i årskurs 6 har någon form av lärarbehörighet: 68 % är klasslärare, 9 % är ämneslärare i finska, 9 % är ämneslärare i något annat ämne och 5 % är speciallärare.

64 % av lärarna undervisade i lärokursen för A-finska och 27 % i lärokursen för mofi. Endast 9 % svarade att de undervisar i bägge lärokurserna. De allra flesta lärare undervisade ämnet finska enbart i årskurserna 1–6. Undervisningen skedde oftast i fasta undervisningsgrupper. Lärarna uppgav att grupperna oftast har 9–15 elever.

Lärarna som undervisade finska i årskurs 6 har lång arbetserfarenhet. 65 % av lärarna har över 10 års arbetserfarenhet och 15 % har jobbat som lärare över 5 år. De flesta klasslärare angav att de har genomgått enbart obligatoriska studier i finska. Majoriteten av lärarna uppgav att de kan gå på fortbildning om de önskar. Knappa hälften av lärarna uppskattade att de inte under de senaste tre åren gått på någon fortbildning i läroämnet finska eller i något annat språk, cirka en tredjedel hade gått på fortbildning gällande språkundervisning högst en dag. Några lärare kommenterade att det är brist på fortbildning i läroämnet finska. Majoriteten av lärarna (80 %) önskade fortbildning i läroämnet finska där man kan få tips och material och lära sig nya metoder. Knappa hälften av lärarna önskade fortbildning i bedömning och hur man kan naturligt kombinera användning av digitala apparater med undervisningen.

Lärarna tillfrågades om de tycker att det finns tillräckligt med läromaterial i läroämnet finska. Knappa hälften av lärarna som undervisade i A-finska tyckte det, medan bara en femtedel av lärarna som undervisade i mofi ansåg att det finns tillräckligt med läromaterial för mofi-undervisningen. Lärarna saknade undervisningsmaterial såsom hör- och läsförståelseuppgifter och olika muntliga övningar. Lärarna saknade nätbaserat material som lämpar sig för både enskilda elever och för hela undervisningsgruppen.

För att ta reda på vad lärarna saknade, fick de säga vilka tilläggsresurser de önskade till finskundervisningen. Av de givna alternativen gav lärarna flest röster till möjligheten att göra exkursioner med eleverna. Näst mest fick alternativet att bjuda in inspiratörer (t.ex. musiker, författare, politiker). På tredje plats kom alternativet att minska gruppstorlekarna. I de öppna svaren kunde lärarna komma med egna förslag. Där fanns önskemål som t.ex. fler veckotimmar och färre sammansatta klasser.

Knappt hälften av lärarna (40 %) uppgav att enskilda elever har möjlighet att studera i egen takt. Majoriteten av lärarna hade vid behov tillgång till extra resurser såsom stödundervisning och speciallärartjänster. Ämnesövergripande samarbete var sällsynt, men det fanns lärare som integrerade teman från andra ämnen i finskundervisningen. Ämnen som nämndes var bland annat omgivningslära, modersmål och matematik.

Läroboken som undervisningsmaterial ansågs inte vara lika viktig som tidigare. Lärarna upplevde att det är viktigt att eleverna självvärderar sina kunskaper, att man samtalar med eleven om hans framsteg och att eleven får individuell respons.

Användning av digital utrustning

Användning av digital utrustning har blivit vanligare i skolorna. Drygt hälften av lärarna uppgav att de använder digitala apparater i sin finskundervisning minst varje månad. De lärare som sällan använde digital utrustning i sin undervisning angav som orsak bland annat att undervisningstiden inte räcker till för att använda apparaterna eller att apparaterna inte gav något mervärde till undervisningen. Andra orsaker som nämndes var att det inte finns tillräckligt med apparater i skolan, nätverket fungerar långsamt eller krånglar eller att det inte finns lämpliga program för ämnet.

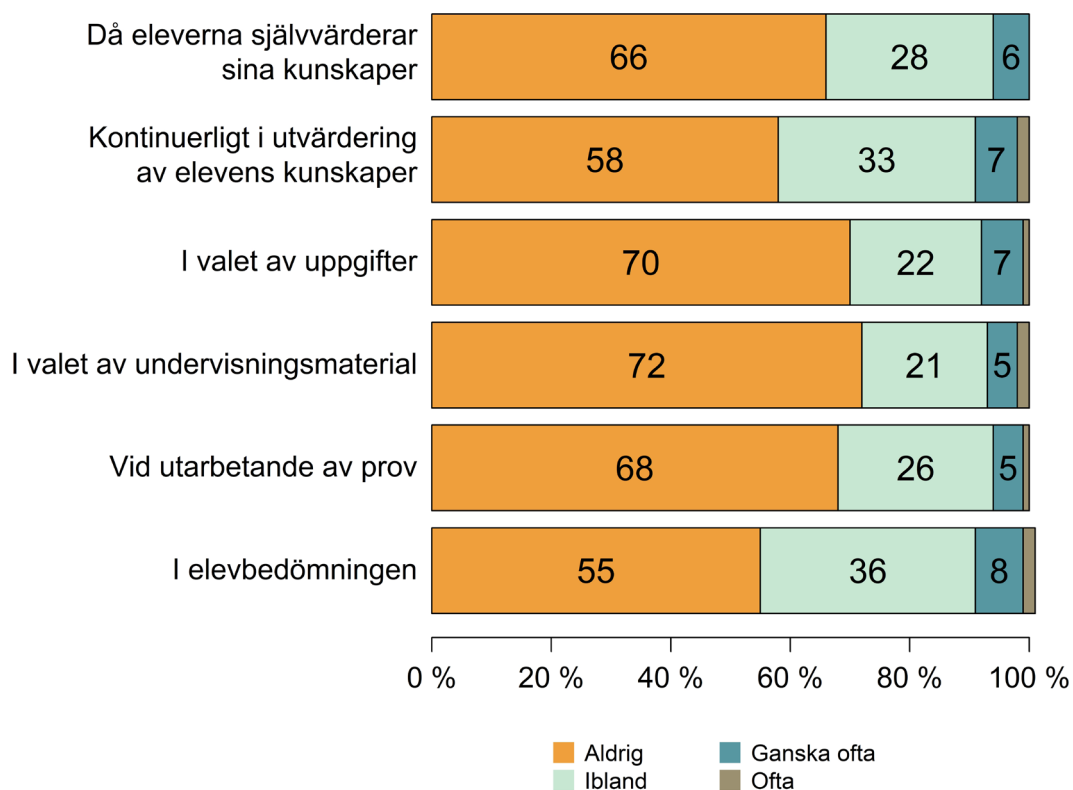
Delområden som betonas i bedömningen

I enkäten fick lärarna välja vilka delområden i språkundervisningen de ansåg vara viktiga. Lärarna kunde välja fyra delområden som de betonade mest. Nästan alla lärare valde ordförrådet och muntlig kommunikation som viktiga delområden. Tredjeflest röster fick delområdet läsförståelse. Andra delområden som räknades upp var att producera skriftliga texter och hörförståelse. Språkriktighet och kunskap om den finska kulturen betonades minst.

Lärarna kunde välja fyra metoder de vanligen använder som grund för sin bedömning. Lärarna uppskattade att bedömningen av elevernas kunskaper och färdigheter baserade sig oftast på skriftliga prov och förhör (93 %) och timaktivitet (85 %). Skriftlig produktion, läsförståelse, muntliga förhör och ordförrådet fick ungefär lika mycket röster var (cirka 40 %). Hörförståelse var det delområde som användes minst vid bedömningen, vilket kan ha ett samband med att det inte görs så ofta då dylika övningsuppgifter saknas enligt lärarna. Bedömningsgrunderna har inte förändrats mycket på 2000-talet. I utvärderingarna 2001 låg skriftliga grammatikprov och skriftliga prestationer till grund för bedömningen.

Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling

Lärarna fick ta ställning till frågan ”I vilken utsträckning använder du europeiska referensramens nivåskalor (A1, A2, A3 osv.) i undervisningen i finska. I figur 32 presenteras lärarnas svar.

FIGUR 32. Användning av den europeiska referensramen för språk

Alternativen aldrig som markerats med orange färg är påfallande stor i figur 32. Det bruna fältet som står för ofta är mycket liten. Nästan alla lärare (96 %) uppgav att de inte har fått någon fortbildning som berör användningen och tillämpningen av nivåskalan i undervisningen. I utvärderingen 2009 konstaterades det att lärarna behöver fortbildning främst i användning av *Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling* och i tolkning och tillämpning av den vid bedömning av elevens kunskaper. Då gällde det främst ämneslärare i årskurs 9. Nästan hälften av lärarna (44 %) kan inte säga om de upplever att nivåskalan i läroplanens grunder är nyttig, så behov av fortbildning finns även hos klasslärare.

Kraven för goda kunskaper i LP 2014

Lärarna tillfrågades om deras uppfattning om kraven för goda kunskaper i finska i slutet av årskurs 6 i LP 2014. Cirka 60 % av lärarna var av åsikten att målen och kraven för läroämnet A-finska är någorlunda lämpliga och realistiska medan 33 % av lärarna hade motsvarande åsikt i läroämnet mofi. Är det så att flera mofi-lärare tycker att kraven för goda kunskaper för mofi är för låga?

Lärarkommentarer gällande läroplansgrunderna i finska och ämnet finska överlag:

Man borde tänka på att utgångsläget verkligen är olika för olika elever, stora regionala skillnader i landet. Att inte höra finska i sin omgivning, varken hemma eller på fritiden, gör att den finska många elever ser och får höra är på lektionerna i skolan och den läxa som eleven får. Man måste lägga mera jobb på uttal och ordförråd i svenskspråkiga miljöer. I läroplanen kunde man precisera mera hur man bör prioritera i ämnet om området är väldigt enspråkigt eller tvåspråkigt. Likaså hur mycket är rimligt och tillräckligt att kunna. Ge ramar för hur mycket man ska kräva för att det ska vara tillräckligt. Detta blir ju väldigt subjektivt beroende på var man jobbar. Innehållet och målformuleringen i läroplanen kunde finnas kopplade direkt till språkportfolion Läroplanstextens innehåll borde skrivas med franska streck. Mycket jobbigt att läsa och väldigt ostrukturerat...

I vår kommun känns kraven för A-finskanskan väldigt låga. Jag får enligt läroplan ge höga vitsord är eleven (vitsordet 8–10), trots att jag själv upplever att de inte kan så mycket, eftersom kraven för vitsordet 8 är så låga.

Oklarhet i vilka teman och strukturer som bör behandlas under åk 6. Dessa teman och strukturer kan variera enormt mycket mellan skolor och kommuner, eftersom det i läroplanen står att innehållet väljs utifrån intresse och aktualitet. Jag efterlyser mer tydliga mål och stoff för olika årskurser.

Eleverna har mycket goda kunskaper i finska (vi bor i en mycket finskspråkig trakt) och borde öva sig i svenska mycket mera än vad de behöver öva sig i finska. Läroplansgrunderna är inte riktigt ajour med dessa "språköars" situation...

Jag hoppas man tar i beaktande de regionala skillnaderna eftersom det är stor skillnad att läsa ämnet finska i Åbo och Helsingfors än här vid svenska kusten.

Hur ska elever i Afi motiveras att lära sig finska? svårt att få en grupp som har en negativ inställning till språket.

I diskussioner med kollegor gällande finskaundervisningen råder ofta en oro över att eleverna kan allt mindre finska. Kan detta bero på att kravnivån minskat? Eleverna hör inte finska i sin vardag när de bor på ett område där majoriteten talar svenska. Tröskeln för att lära sig finska i skolan blir så hög och inställningen till språket är ofta mer negativ.

Kanske mer information till föräldrarna vad gäller val av afi/mofi, förståelsen för vad valet innebär är nog väldigt oklart för många.

5.3 Information om skolorna

Rektorsenkäten besvarades av 116 rektorer. Frågorna handlade främst om hur arrangemangen av undervisning i finska var ordnad i skolan, hur fördelningen av elever som läser A-finska och mofi i årskurs 6 var ordnad samt faktorer som påverkade valet av A-finska eller mofi.

Majoriteten av rektorerna (82 %) jobbade i skolor med årskurserna 1–6 och cirka en tiondel i skolor med årskurserna 1–9. Elevantalet i skolorna varierade väldigt mycket, allt från 11 elever till 749 elever. Cirka hälften av eleverna som nu gick i årskurs 6 hade börjat läsa finska redan i årskurs 1. Cirka en tredjedel av skolorna hade i årskurs 6 undervisning i finska 3 lektioner i veckan, övriga hade 2 lektioner i veckan. I 86 % av skolorna var grupperna i finska indelade skilt i A-finska och mofi och drygt en tredjedel av skolorna hade sammansatta grupper i årskurserna 5 och 6.

Valet av mofi-lärokursen grundade sig oftast på elevens hemspråk (finska ett av hemspråken). Det fanns tvåspråkiga elever som läser lärokursen för A-finska. De tre vanligaste orsakerna var att eleven inte använder finska i vardagen, på grund av vårdnadshavarens önskemål eller för att elevens kunskaper i finska var svaga. Enstaka elever som borde läsa mofi kan vara tvungna att läsa A-finska på grund av att det inte finns tillräckligt många elever för att bilda en mofi-grupp.

Cirka en tiondel av rektorerna uppgav att de i skolan har elever som läser B-finska. Elevantalet i grupperna varierade mellan 1–6. Den vanligaste orsaken till att en elev läste B-finska är att elevens hemspråk varken är svenska eller finska. Även elever som en tid bott utomlands kunde läsa B-finska.

I de flesta skolor ordnades inga finskaklubbar eller språkduschar utanför ordinarie undervisning. I en del skolor hade skolan eller kommunen satsat extra på att stärka skolelevers finska i regionen genom att t.ex. påbörja undervisningen i årskurs 1 eller 2 eller ha språkduschar redan i förskolan.

Slutsatser och utvecklings- förslag

6

Resultatet i utvärderingen är i genomsnitt god. Cirka hälften av eleverna i A-finska nådde kunskapsnivån för goda kunskaper i delområdena hörförståelse och muntlig produktion. Resultatet i skriftlig produktion blev inte långt efter, 41 % av eleverna nådde kunskapsnivån för goda kunskaper. I lärokursen för mofi nådde minst hälften av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper i delområdena hörförståelse, muntlig produktion och skriftlig produktion.

1. Goda resultat i delområdet muntlig produktion

I utvärderingen klarade sig eleverna i de muntliga uppgifterna utmärkt i båda lärokurserna. I genomsnitt nådde drygt hälften av eleverna som läser lärokursen i **A-finska** kunskapsnivån för goda kunskaper A1.3. Nästan 40 % av eleverna nådde en ännu högre kunskapsnivå (A2.1). I flera svenskspråkiga kommuner har man redan i cirka tio år läst A-finska alltsedan årskurs 1, vilket märktes på resultatet. De mer svenskspråkiga kommunerna i västra Finland har i genomsnitt ett bättre resultat i muntlig produktion än motsvarande svenskspråkiga kommuner i södra Finland.

Nästa två tredjedelar av eleverna som läser **mofi** nådde i genomsnitt i delområdet muntlig produktion minst kunskapsnivån för goda kunskaper (A2.2) och nästan hälften av eleverna en högre ännu kunskapsnivå (B1.1). Är det ändamålsenligt att bedöma dessa tvåspråkiga elever – elever med två modersmål – i muntlig produktion enligt samma kriterier i läroplansgrunderna som för främmande språk?

2. Mera stöd i läsförståelse

Eleverna i båda lärokurserna klarade sig sämst i läsförståelseuppgifterna. I båda lärokurserna är resultatet sämre i de mer svenskspråkiga kommunerna. I lärokursen för **A-finska** nådde i medeltal en tredjedel av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper (A2.1). I de mer finskspråkiga kommunerna i södra Finland (under hälften svenskspråkiga) nådde drygt hälften av eleverna nivån för goda kunskaper. I de mer svenskspråkiga kommunerna (över hälften svenskspråkiga) i båda regionerna nådde i genomsnitt bara en femtedel av eleverna nivån för goda kunskaper.

I lärokursen för **mofi** nådde i medeltal en tredjedel av eleverna nivån för goda kunskaper B1.1. I de mest finskspråkiga kommunerna i alla regioner (under 10 % svenskspråkiga) nådde i genomsnitt drygt en tredjedel av eleverna nivån för goda kunskaper. I de mer svenskspråkiga kommunerna (över hälften svenskspråkiga) nådde bara cirka en femtedel av eleverna samma nivå.

Drygt hälften av lärarna uppgav att tolkning av skriftliga texter är viktigt i språkundervisningen, men att det saknas läromaterial. Är resultatet svagt för att eleverna inte förstått texten på grund av att deras ordförråd inte räcker till eller för att deras läsförståelseförmåga är svag? I A-finska kan ett snävt ordförråd vara en delorsak till ett svagare resultat i läsförståelseuppgifterna. I lärokursen i mofi har läsning på fritiden ett positivt samband med resultatet i utvärderingen. Utvärderingen visade att flickorna läser mer på fritiden än pojkarna. Flickorna som läser mer på fritiden hade ett bättre resultat i utvärderingen än pojkarna. Hur kan man förbättra elevernas läsförståelseförmåga?

3. Resultatet i skriftlig produktion

I A-finska nådde i genomsnitt 41 % av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper A1.3. Det finns skillnader i resultaten mellan regionerna och kommuner med olika svenskshetsgrad. I de mer finskspråkiga kommunerna (över hälften finskspråkiga) i södra Finland är resultatet klart bättre (58 % och 60 %) än medeltalet i hela samplet. De svagare resultaten ligger i mer svenskspråkiga kommuner. I södra Finland, i kommuner med svenskshetsgrad mellan 51–80 % nådde bara 24 % av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper. Det svagaste resultatet i västra Finland fanns i mer finskspråkiga kommuner (svenskshetsgrad 11–50 %) där 30 % av eleverna nådde kunskapsnivån för goda kunskaper. Vilka orsaker finns bakom detta resultat? Är det snävt ordförråd eller ovana att producera skriftliga texter?

I lärokursen för mofi nådde cirka hälften av eleverna kunskapsnivån för goda kunskaper. Skillnaderna i resultaten mellan kommuner med olika svenskshetsgrad varierar mycket, allt från knappa 30 % till knappa 70 %. Det som oroar är resultatet för pojkar i västra Finland. I den första skrivuppgiften nådde bara 27 % av eleverna nivån för goda kunskaper, i den andra skrivuppgiften 23 %. Skillnaden mellan flickors och pojkars resultat i västra Finland är stor, av flickorna nådde 58 % respektive 63 % nivån för goda kunskaper i skrivuppgifterna. Beror de stora skillnaderna i kommuner med olika svenskshetsgrad på att en del lärare övar mer på skrivandet än andra? Det verkar finnas en ovana bland eleverna att producera text på sitt andra modersmål.

4. Alla elever har inte samma möjligheter att lära sig finska

Eleverna bor i väldigt olika miljöer. I mer finskspråkiga kommuner har eleverna flera möjligheter att använda finska på fritiden än i mer svenskspråkiga kommuner. I de mer svenskspråkiga kommunerna läser man läroämnet finska enligt läroplansgrunderna som ett främmande språk, då det andra inhemska språket inte syns i vardagen. Hur stöda eleverna som bor i de mer svenskspråkiga kommunerna?

I flera delområden visar resultatet att ju högre svenskhetsgrad en kommun har desto svagare är resultatet. I till exempel hörförståelse nådde cirka hälften av eleverna i A-finska kunskapsnivån för goda kunskaper (A2.1). Om man tittar på resultaten enligt kommunens svenskhetsgrad, nådde 62 % eleverna i mer finskspråkiga kommuner (under hälften svenskspråkiga) respektive 39 % av eleverna i de mer svenskspråkiga kommunerna (över hälften svenskspråkiga) kunskapsnivån A2.1.

De mer svenskspråkiga kommunerna ligger vanligen i västra Finland. Lärarna i Österbotten verkar oroliga över att läroplansgrunderna inte i tillräckligt hög grad beaktar elever från svenskspråkiga orter. Resultatet av denna utvärdering visar att de svenskspråkiga kommunerna skulle behöva mer stöd i sin undervisning. Det finns flera sätt att stöda elever som läser lärokursen finska i de svenskspråkiga kommunerna. Utvärderingen har visat att de kommuner som tidigare lagt undervisningen i finska har lyckats bra i till exempel de muntliga uppgifterna. Kommunerna kan börja med språkduschar i finska redan i förskolan, skolan kan delta i tandeminläring eller delta i något samarbetsprojekt där eleverna får öva sig att använda det finska språket. Nätet erbjuder även ypperliga möjligheter för språkinläring. Det finns ett obegränsat utbud på olika tv-program, musik och film som kan utnyttjas under lektionerna.

5. Skillnader i skolvitsorden

Skillnader i skolvitsorden har i de tidigare utvärderingarna i finska varit märkbara. I denna utvärdering gjordes en analys mellan skolvitsorden och resultatet i utvärderingen. Resultatet i utvärderingen är inte direkt jämförbart med vitsordet, då vitsordet i finska innefattar mer än vad som utvärderades. Men man kan anta att elever med samma resultat i utvärderingen skulle ha ungefär samma vitsord. Om så inte är fallet tyder det på en ojämlikhet elever emellan gällande bedömning. I jämförelser mellan resultatet i utvärderingen och skolvitsordet hos elever som läser A-finska kom det tydligt fram att eleverna i västra Finland har i genomsnitt högre vitsord än elever i södra Finland. Då man jämför elever med samma resultat i utvärderingen kunde man konstatera att skolvitsordet regionerna emellan skiljer sig med 0.59 enheter. I A-finska kunde det högsta och lägsta vitsordet skilja sig med över ett helt vitsord för samma prestation i utvärderingen.

I mofi skiljde sig vitsorden mindre. Elever i västra Finland hade i medeltal 0.29 enheter högre vitsord än i de övriga regionerna. Skillnaden mellan det högsta och lägsta vitsordet var nästan ett helt vitsord. I mofi finns skillnader i flickors och pojkars vitsord, flickor hade i medeltal 0.37 enheter högre vitsord än pojkar.

Finns det en risk att skillnaderna i vitsorden ökar mellan regionerna under den tid eleverna ännu går i den grundläggande utbildningen? Det arbete som pågår på Utbildningsstyrelsen gällande kriterier för vitsorden 5, 7 och 9 kommer säkert att underlätta lärarna i bedömningen av elevernas kunskaper i fortsättningen. Det behövs ändå fortbildning där lärare från södra och västra Finland tillsammans bedömer elevprestationer och reflekterar över bedömningen.

6. Stora skillnader mellan skolornas resultat

Jämfört med andra utvärderingar av lärresultat som gjorts i Finland är skillnaderna mellan skolornas resultat i denna utvärdering stora, i all synnerhet i lärokursen i A-finska. En delorsak kan vara att flera deltagande skolor har få elever, och den individuella elevens prestationer i en liten skola påverkar skolans genomsnittliga resultat mer än i en större skola. Skillnaderna mellan resultaten i lärokursen A-finska sjunker med cirka 5 % om man bortser de skolor som har färre än 10 elever. I lärokursen för mofu uppkommer de största skillnaderna mellan skolorna i de produktiva uppgifterna. Skillnaderna mellan skolornas resultat minskar bara litet då man beaktar region, kön och kommunens svenskhetsgrad. Hur kan man jämna ut skillnaderna i resultaten mellan skolorna? Skolor med svagare resultat bör stödas. Kommunerna kunde kartlägga skolornas resurser för att kunna lägga in stöd där det behövs.

7. Fortbildning i användningen av *Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling*

Läroämnet finska i årskurs 6 är god. Men majoriteten av lärarna uppgav att det inte gått på fortbildning gällande användning och tillämpning av *Nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling* och i genomsnitt hälften av lärarna uppgav att de aldrig använder nivåskalorna i undervisningen i finska. I lärarbedömningen gav lärarna respons på att de inte är vana att bedöma enligt nivåskalan. Fortbildning borde ordnas för speciellt klasslärare då de flesta lärare som undervisar finska i årskurs 6 är klasslärare.

Bilagor

Bilaga 1

INSTÄLLNING TILL SKOLARBETET

Skolarbetet:

Jag går gärna till skolan.

Jag tycker om de olika uppgifterna som vi gör i skolan.

Det vi lär oss i skolan har jag nytta av i mitt privatliv.

Flit:

Jag förbereder mig inför mina prov.

Jag gör givna uppgifter även om de känns svåra.

Skoltrivsel:

Jag trivs i skolan.

Jag blir retad i skolan.

Bilaga 2

INSTÄLLNING TILL SKOLÄMNET FINSKA

Att tycka om läroämnet:

Finska är ett tråkigt ämne.

Jag tycker om lektionerna i finska.

Finska är ett av mina favoritämnen.

I allmänhet har vi intressanta uppgifter i finska.

Att ha nytta av läroämnet:

Jag behöver finska i mina fortsatta studier.

Kunskaper i finska behövs i vardagliga situationer.

I framtiden kommer jag egentligen inte att behöva det som jag hittills lärt mig i finska.

Jag säkert behöver kunskaper i finska i arbetslivet

Enlig min åsikt är finska ett viktigt språk.

Att behärska läroämnet:

Finska är ett lätt ämne.

Det är omöjligt för mig att få goda resultat i finska.

Finska är ett svårt språk.

Jag klarar också av svåra uppgifter i finska.

Källor

8

- Hox, J. 2017. Multilevel analysis. Techniques and applications. London: Routledge.
- Keuning J., Straat, J.H. & Feskens, R. C. W. 2017. The Data-Driven Consensus (3DC) procedure: A new approach to standard setting. Teoksessa Blömeke, S. & Gustafsson J-E. 2017. Standard setting in education. The Nordic countries in an international perspective. Cham, Switzerland: Springer, 263–278.
- Lag om grundläggande utbildning 21.8.1998/628.
- Lag om Nationella centret för utbildningsutvärdering 1295/2013.
- Mehta, P. D. & Neale, M. C. 2005. People are variables too: multilevel structural equations modeling. *Psychological Methods*, 10 (3), 259–284.
- Muthén, L.K. & Muthén, B.O. 1998–2017. Mplus User's guide. Eighth edition. Los Angeles, CA: Muthén & Muthén.
- Nationella centret för utbildningsutvärdering. 2016. Plan för utbildningsutvärderingarna under åren 2016 – 2019. Tammerfors: Nationella centret för utbildningsutvärdering.
- Statistikcentralen. Utbildningsstatistik. 16OPLA_089. Oppilaitosrekisteri. 2015. (läst 14.2.2017). <http://tilastokeskus.fi/til/kjarj/index.html>
- Statsrådets förordning om Nationella centret för utbildningsutvärdering 1317/2013.
- Statsrådets förordning om utvärdering av utbildning 1061/2009.
- Statsrådets kansli. 2012. Nationalspråkstrategi. Statsrådets kanslis publikationsserie 4/2012. Helsingfors: Statsrådets kansli.
- Toropainen, O. 2002. Nationell utvärdering av inlärningsresultat i finska i åk 9 våren 2001. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.
- Toropainen, O. 2010. Utvärdering av läroämnet finska i den grundläggande utbildningen: Inlärningsresultaten i finska enligt A-lärokursen och den modersmålsinriktade lärokursen i årskurs 9 våren 2009. Tammerfors: Utbildningsstyrelsen.
- Utbildningsstyrelsen. 1998. Det nationella utvärderingssystemet gällande inlärningsresultat. Utvärdering 5/1998. Helsingfors: Yliopistopaino.
- Utbildningsstyrelsen. 2014. Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. Tammerfors: Utbildningsstyrelsen.
- Utbildningsstyrelsen. 2018. Nivåskala för språkkunskap och språkutveckling, Det andra inhemska språket och främmande språk, Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. (läst 9.9.2016). https://www.edu.fi/download/174152_LP2016_Nivaskala_andra_inhemska_frammande_sprak.pdf

Verhelst, N. D., Glas C.A.W & Verstralen H. H. F. M. 1995. One-parameter logistic model. Arnhem: CITO.

von Davier, M., Gonzalez, E. & Mislevy R.J. 2009. What are plausible values and why are they useful? I verket IERI. 2017. Issues and methodologies in large-scale assessments. Hamburg, Germany: IERInstitute.

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) är ett fristående ämbetsverk för utbildningsutvärdering. Utvärderingscentret genomför utvärderingar av utbildningen samt av den verksamhet som bedrivs av utbildningsanordnarna, allt från småbarnsfostran till högskoleutbildning. Utvärderingscentret genomför också utvärderingar av lärresultat inom den grundläggande utbildningen och inom utbildningen på andra stadiet. Till utvärderingscentrets uppgifter hör också att stödja utbildningsanordnarna och högskolorna i frågor som gäller utvärdering och kvalitetshantering samt att utveckla utvärdering av utbildning.

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) genomförde våren 2018 en utvärdering av lärresultat i A-finska och modersmålsinriktad finska. Cirka 1 600 elever deltog i utvärderingen i A-finska och drygt 1000 elever i utvärderingen av modersmålsinriktad finska (mofi).

Rapporten ger bland annat svar på följande frågor:

- I vilken mån har eleverna nått etappmålen i läroämnet A-finska som nämns i LP 2014?
- Ligger resultatet i kommuner med liknande språkprofil på ungefär samma nivå?
- Vilka bakgrundsfaktorer kan förklara olika samband och skillnader i resultaten?

ISBN 978-952-206-489-9 (hft.)

ISBN 978-952-206-490-5 (pdf)

ISSN 2342-4176 (tryckt)

ISSN 2342-4184 (online)

ISSN-L 2342-4176

Nationella centret för
utbildningsutvärdering
PB 28 (Mannerheimplatsen 1A)
00101 HELSINGFORS

E-post: kirjaamo@karvi.fi
Telefonväxel: 029 533 5500
Fax: 029 533 5501

karvi.fi